

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ANTHONY MICHAEL COLLINS
της 15ης Δεκεμβρίου 2022¹

Υπόθεση C-204/21

**Ευρωπαϊκή Επιτροπή
κατά**

Δημοκρατίας της Πολωνίας

«Άρθρο 258 ΣΛΕΕ – Παράβαση κράτους μέλους – Πειθαρχικό καθεστώς που ισχύει για τους δικαστές – Κράτος δικαίου – Ανεξαρτησία των δικαστών – Πραγματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της ΕΕ – Άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ – Άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρο 267 ΣΛΕΕ – Έλεγχος της συμμόρφωσης με την απαίτηση της Ένωσης περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου – Αποκλειστική αρμοδιότητα του Izba Kontroli Nadzwoyczej i Spraw Publicznych (τμήματος εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων) του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Πολωνία) – Ανεξαρτησία του Izba Dyscyplinarna (πειθαρχικού τμήματος) του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) – Δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής – Δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα – Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679»

Περιεχόμενα

I.	Επί του περιεχομένου της προσφυγής	3
II.	Το νομικό πλαίσιο – Το πολωνικό δίκαιο	4
	A. Ο τροποποιηθείς νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου	4
	B. Ο τροποποιηθείς νόμος περί οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων	7
	Γ. Ο τροποποιηθείς νόμος περί οργάνωσης των διοικητικών δικαστηρίων	9
	Δ. Ο τροποποιητικός νόμος – Μεταβατικές διατάξεις	10
III.	Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία	10

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

IV.	Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου	11
V.	Το νομικό πλαίσιο	14
VI.	Νομική ανάλυση	21
A.	Επί της δεύτερης αιτίας – Η αποκλειστική αρμοδιότητα του τμήματος εκτάκτου ελέγχου να εξετάζει αιτιάσεις και νομικά ζητήματα σχετικά με την έλλειψη ανεξαρτησίας των δικαστών	21
1.	Επιχειρήματα των διαδίκων	21
2.	Ανάλυση	27
α)	Επί του παραδεκτού	27
β)	Επί της ουσίας	29
B.	Επί της πρώτης αιτίας – Η επιβολή της απαγόρευσης στα εθνικά δικαστήρια να εξετάζουν τη συμμόρφωση με την απαίτηση του δικαίου της Ένωσης περί πραγματικής προσφυγής ενώπιον ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως	35
1.	Επιχειρήματα των διαδίκων	35
2.	Ανάλυση	39
α)	Επί του παραδεκτού	39
β)	Επί της ουσίας	40
1)	Προκαταρκτικές παρατηρήσεις – Το περιεχόμενο της πρώτης και της δεύτερης αιτίας της Επιτροπής	40
2)	Το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως	40
Γ.	Επί της τρίτης αιτίας – Η καθιέρωση της εξέτασης της τήρησης των απαιτήσεων της Ένωσης περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως ως πειθαρχικού παραπτώματος	44
1.	Επιχειρήματα των διαδίκων	44
2.	Ανάλυση	50
α)	Προκαταρκτικές παρατηρήσεις επί του περιεχομένου της δεύτερης και της τρίτης αιτίας της Επιτροπής	50
β)	Πειθαρχική διαδικασία	50
Δ.	Επί της τέταρτης αιτίας – Η αρμοδιότητα του πειθαρχικού τμήματος να επιλαμβάνεται και να αποφαινεται επί υποθέσεων που επηρεάζουν άμεσα το καθεστώς και την άσκηση του λειτουργήματος των δικαστών και των βοηθών δικαστών	55

1. Επιχειρήματα των διαδίκων	55
2. Ανάλυση	59
E. Επί της πέμπτης αιτίας – προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος των δικαστών στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής τους και του δικαιώματος προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα	62
1. Επιχειρήματα των διαδίκων	62
2. Ανάλυση	66
VII. Επί των δικαστικών εξόδων	74
VIII. Πρόταση	74

I. Επί του περιεχομένου της προσφυγής

1. Η υπό κρίση προσφυγή δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ συνδέεται με την έναρξη ισχύος στις 20 Δεκεμβρίου 2019 του *ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw* (νόμου περί τροποποίησης του νόμου περί οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων, του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και ορισμένων άλλων νόμων)² (στο εξής: τροποποιητικός νόμος) από τη Δημοκρατία της Πολωνίας. Κατ' ουσίαν, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ισχυρίζεται ότι ορισμένες διατάξεις του τροποποιητικού νόμου αντιτίθενται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης και το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που κατοχυρώνονται με το άρθρο 7 και το άρθρο 8, παράγραφος 1, του Χάρτη, καθώς και με το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ε', το άρθρο 6, παράγραφος 3, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων, στο εξής: ΓΚΠΔ)³.

2. Η προσφυγή της Επιτροπής στηρίζεται σε πέντε αιτιάσεις.

3. Οι τρεις πρώτες αιτιάσεις, οι οποίες είναι αλληλένδετες, αντλούνται από το γεγονός ότι ο τροποποιητικός νόμος περιορίζει ή αποκλείει τη δυνατότητα του εθνικού δικαστηρίου να διασφαλίσει ότι τα άτομα που προβάλλουν δικαιώματα βάσει του δικαίου της Ένωσης έχουν πρόσβαση σε ανεξάρτητο, αμερόληπτο και προηγουμένως νομίμως συσταθέν δικαστήριο και συνεπώς αντιτίθεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη και το άρθρο 267 ΣΛΕΕ. Με τις δυο πρώτες αιτιάσεις υποστηρίζεται επίσης ότι ο τροποποιητικός νόμος παραβιάζει την αρχή της υπεροχής. Σε περιπτώσεις εφαρμογής ή ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης, τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίσουν τον σεβασμό του θεμελιώδους δικαιώματος πραγματικής προσφυγής ενώπιον ανεξάρτητου, αμερόληπτου και προηγουμένως νομίμως συσταθέντος δικαστηρίου. Στις περιπτώσεις που γίνεται επίκληση

² Dz. U. του 2020, θέση 190. Ο τροποποιητικός νόμος τέθηκε σε ισχύ στις 14 Φεβρουαρίου 2020.

³ ΕΕ 2016, L 119, σ. 1.

προσβολής του δικαιώματος αυτού, τα άτομα πρέπει, καταρχήν, να έχουν τη δυνατότητα προσφυγής ενώπιον εθνικού δικαστηρίου. Συνεπώς, σε υποθέσεις που γίνεται επίκληση ατομικών δικαιωμάτων του δικαίου της Ένωσης, οποιοδήποτε εθνικό δικαστήριο πρέπει να έχει τη δυνατότητα να εξακριβώσει την προσβολή του δικαιώματος των ατόμων να προσφύγουν ενώπιον ανεξάρτητου, αμερόληπτου και προηγουμένως νομίμως συσταθέντος δικαστηρίου. Οποιοσδήποτε περιορισμός ή αποκλεισμός της δυνατότητας εθνικού δικαστηρίου να εξακριβώσει ότι τα άτομα που επικαλούνται δικαιώματα βάσει του δικαίου της Ένωσης έχουν πρόσβαση σε ανεξάρτητο, αμερόληπτο και προηγουμένως νομίμως συσταθέν δικαστήριο αποτελεί παραβίαση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις προαναφερθείσες διατάξεις⁴.

4. Η τέταρτη αιτίαση αφορά την αρμοδιότητα που απένειμε ο τροποποιητικός νόμος στο Izba Dyscyplinarna (πειθαρχικό τμήμα του Ανωτάτου Δικαστηρίου, Πολωνία, στο εξής: πειθαρχικό τμήμα) του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Πολωνία, στο εξής: Ανώτατο Δικαστήριο) (στο εξής: πειθαρχικό τμήμα) επί ζητημάτων που αφορούν το καθεστώς των δικαστών. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι καθόσον το πειθαρχικό τμήμα δεν πληροί τις απαιτούμενες προδιαγραφές δικαστικής ανεξαρτησίας και αμεροληψίας, ο επίμαχος νόμος ασκεί επιρροή στην ανεξαρτησία των δικαστών το καθεστώς των οποίων υπόκειται σε έλεγχο από το πειθαρχικό τμήμα και συνεπώς αντιτίθεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ.

5. Η πέμπτη αιτίαση αφορά την υποχρέωση που επιβάλλει ο τροποποιητικός νόμος στους δικαστές για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τις δημόσιες και τις κοινωνικές δραστηριότητές τους σε ενώσεις και μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένης της ιδιότητας του μέλους πολιτικού κόμματος, πριν τον διορισμό τους, και τη δημοσιοποίηση των πληροφοριών αυτών. Η Επιτροπή φρονεί ότι οι υποχρεώσεις αυτές δεν συνάδουν με την αρχή της αναλογικότητας και προσβάλλουν το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που κατοχυρώνονται με το άρθρο 7 και το άρθρο 8, παράγραφος 1, του Χάρτη, και το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ε', το άρθρο 6, παράγραφος 3, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ.

II. Το νομικό πλαίσιο – Το πολωνικό δίκαιο

A. Ο τροποποιηθείς νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου

6. Ο ustawa o Sądzie Najwyższym (νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου), της 8ης Δεκεμβρίου 2017⁵, συνέστησε δύο νέα τμήματα στο Ανώτατο Δικαστήριο: το πειθαρχικό τμήμα και το Izba Kontroli Nadzyczajnej i Spraw Publicznych (τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων, στο εξής: τμήμα εκτάκτου ελέγχου).

7. Όσον αφορά την παρούσα διαδικασία, ο τροποποιητικός νόμος τροποποίησε τον νόμο περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου με την προσθήκη των παραγράφων 2 έως 6 στο άρθρο 26, του σημείου 1α στο άρθρο 27, παράγραφος 1, της παραγράφου 3 στο άρθρο 45, των παραγράφων 2 έως 5 στο άρθρο 82 και με την τροποποίηση του άρθρου 29 και του άρθρου 72, παράγραφος 1.

⁴ Αποφάσεις της 19ης Νοεμβρίου 2019, Α. Κ. κ.λπ. (Ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου) (C-585/18, C-624/18 και C-625/18, EU:C:2019:982) (στο εξής: απόφαση Α. Κ.), και της 26ης Μαρτίου 2020, Επανεξέταση Simpson κατά Συμβουλίου και ΗΓ κατά Επιτροπής (C-542/18 RX-II και C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232) (στο εξής: απόφαση Simpson).

⁵ Dz. U. του 2018, θέση 5· τέθηκε σε ισχύ στις 3 Απριλίου 2018.

8. Το άρθρο 26, παράγραφοι 2 έως 6, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου ορίζει τα εξής:

«2. Το [τμήμα εκτάκτου ελέγχου] είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί αιτήσεων ή δηλώσεων σχετικά με την εξαίρεση δικαστή ή τον ορισμό του δικαστηρίου ενώπιον του οποίου πρέπει να διεξαχθεί διαδικασία, περιλαμβανομένων των αιτιάσεων περί έλλειψης ανεξαρτησίας του δικαστηρίου ή του δικαστή. Το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υπόθεσης υποβάλλει αμέσως αίτηση στον πρόεδρο του [τμήματος εκτάκτου ελέγχου] προκειμένου αυτή να εξετασθεί σύμφωνα με τους κανόνες που καθορίζονται από χωριστές διατάξεις. Η υποβολή αίτησης στον πρόεδρο του [τμήματος εκτάκτου ελέγχου] δεν αναστέλλει την εκκρεμή διαδικασία.

3. Η διαλαμβανόμενη στην παράγραφο 2 αίτηση δεν εξετάζεται εάν αφορά τη διαπίστωση ή την εκτίμηση της νομιμότητας του διορισμού δικαστή ή της νομιμοποίησής του για την άσκηση δικαιοδοτικών καθηκόντων.

4. Το [τμήμα εκτάκτου ελέγχου] είναι αρμόδιο να αποφαινεται επί ενδίκων βοηθημάτων και μέσων με τα οποία ζητείται να διαπιστωθεί ή έλλειψη νομιμότητας οριστικών αποφάσεων του [Ανωτάτου Δικαστηρίου], των τακτικών δικαστηρίων, των στρατοδικείων και των διοικητικών δικαστηρίων, περιλαμβανομένου του [Naczelny Sąd Administracyjny (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Πολωνία)], εφόσον η έλλειψη νομιμότητας συνίσταται στην αμφισβήτηση του καθεστώτος του προσώπου το οποίο διορίστηκε σε θέση δικαστή που αποφάνθηκε επί της υπόθεσης.

5. Οι διατάξεις σχετικά με τη διαπίστωση της έλλειψης νομιμότητας οριστικής δικαστικής απόφασης έχουν εφαρμογή τηρουμένων των αναλογιών στη διαδικασία επί των υποθέσεων που διαλαμβάνονται στην παράγραφο 4, οι δε διατάξεις σχετικά με την εκ νέου κίνηση ένδικης διαδικασίας περατωθείσας με αμετάκλητη απόφαση έχουν εφαρμογή επί των ποινικών υποθέσεων. Δεν απαιτείται εκ των προτέρων να πιθανολογηθεί ή να αποδειχθεί η επέλευση ζημίας οφειλομένης στην έκδοση της απόφασης κατά της οποίας ασκείται το ένδικο βοήθημα ή μέσο.

6. Ένδικο βοήθημα ή μέσο με αίτημα να διαπιστωθεί η έλλειψη νομιμότητας οριστικής απόφασης, κατά την έννοια της παραγράφου 4, δύναται να ασκηθεί ενώπιον του [τμήματος εκτάκτου ελέγχου] χωρίς να επιληφθεί της υπόθεσης το δικαστήριο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, ακόμη και όταν ένας διάδικος δεν έχει εξαντλήσει τα ένδικα μέσα που έχει στη διάθεσή του, συμπεριλαμβανομένης της έκτακτης προσφυγής ενώπιον του [Ανωτάτου Δικαστηρίου].»

9. Το άρθρο 27, παράγραφος 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου ορίζει τα εξής:

«Στη δικαιοδοσία του πειθαρχικού τμήματος υπάγονται:

[...]

(1a) οι υποθέσεις οι οποίες αφορούν τη χορήγηση άδειας για την άσκηση ποινικής δίωξης κατά δικαστών, βοηθών δικαστών, εισαγγελέων και βοηθών εισαγγελέων ή την προσωρινή κράτηση των εν λόγω προσώπων.

(2) οι υποθέσεις εργατικού δικαίου και δικαίου κοινωνικής ασφάλισης οι οποίες αφορούν τους δικαστές του [Ανωτάτου Δικαστηρίου].»

(3) οι υποθέσεις συνταξιοδότησης δικαστή του [Ανωτάτου Δικαστηρίου].»

10. Το άρθρο 29, παράγραφοι 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου ορίζει τα εξής:

«2. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του [Ανωτάτου Δικαστηρίου] ή των οργάνων του, δεν επιτρέπεται να τεθεί υπό αμφισβήτηση η νομιμότητα των δικαστηρίων, των συνταγματικών οργάνων του κράτους ή των οργάνων ελέγχου και διασφάλισης του δικαίου.

3. Το [Ανώτατο Δικαστήριο] ή άλλο όργανο της εξουσίας δεν δύναται να διαπιστώσει ή να εκτιμήσει τη νομιμότητα του διορισμού δικαστή ή της εξουσίας άσκησης των δικαιοδοτικών καθηκόντων που απορρέει από αυτόν.»

11. Το άρθρο 45, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου ορίζει τα εξής:

«Η δήλωση που διαλαμβάνεται στο άρθρο 88a του [τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων] πρέπει να υποβάλλεται από τους δικαστές του [Ανωτάτου Δικαστηρίου] στον πρώτο πρόεδρο του [Ανωτάτου Δικαστηρίου] και από τον πρώτο πρόεδρο του [Ανωτάτου Δικαστηρίου] στο [Krajowa Rada Sądownicтва (Εθνικό Δικαστικό Συμβούλιο, στο εξής: KRS)].»

12. Κατά το άρθρο 72, παράγραφος 1, του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου:

«Ο δικαστής του [Ανωτάτου Δικαστηρίου] υπέχει πειθαρχική ευθύνη για τα επαγγελματικά παραπτώματα (πειθαρχικά παραπτώματα) που διαπράττει, μεταξύ άλλων σε περίπτωση:

- (1) πρόδηλης και κατάφωρης παράβασης των κανόνων δικαίου·
- (2) πράξεων ή παραλείψεων δυνάμενων να παρακωλύσουν ή να θέσουν σε σοβαρό κίνδυνο τη λειτουργία δικαστικής αρχής·
- (3) πράξεων που θέτουν υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη σχέσης εργασίας δικαστή, το κύρος του διορισμού δικαστή ή τη νομιμότητα συνταγματικού οργάνου της Δημοκρατίας της Πολωνίας.»

13. Κατά το άρθρο 73, παράγραφος 1, του ως άνω νόμου, το πειθαρχικό τμήμα συνιστά το πειθαρχικό δικαστήριο το οποίο αποφαινεται σε δεύτερο (και τελευταίο) βαθμό επί υποθέσεων που αφορούν τους δικαστές των τακτικών δικαστηρίων, καθώς και το πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο πειθαρχικό δικαστήριο για τους δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

14. Το άρθρο 82 του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου ορίζει τα εξής:

«[...]

2. Οσάκις εξετάζει υπόθεση η οποία εγείρει νομικό ζήτημα σχετικό με την ανεξαρτησία δικαστή ή δικαστηρίου, το [Ανώτατο Δικαστήριο] αναστέλλει την ενώπιόν του διαδικασία και υποβάλλει το ζήτημα αυτό σε σχηματισμό αποτελούμενο από το σύνολο των μελών του [τμήματος εκτάκτου ελέγχου].

3. Εάν, κατά την εξέταση αίτησης του άρθρου 26, παράγραφος 2, το [Ανώτατο Δικαστήριο] διατηρεί σοβαρές αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία των νομικών διατάξεων στις οποίες πρέπει να στηριχθεί η απόφαση, δύναται να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει νομικό ερώτημα σε σχηματισμό αποτελούμενο από το σύνολο των μελών του [τμήματος εκτάκτου ελέγχου].

4. Οσάκις εκδίδει απόφαση κατά την παράγραφο 2 ή 3, το τμήμα [εκτάκτου ελέγχου] δεν δεσμεύεται από την απόφαση άλλου δικαστικού σχηματισμού του [Ανωτάτου Δικαστηρίου], εκτός εάν αυτή έχει περιβληθεί την ισχύ αρχής του δικαίου.

5. Απόφαση που εκδίδεται από το σύνολο των μελών του [τμήματος εκτάκτου ελέγχου] βάσει της παραγράφου 2 ή 3 είναι δεσμευτική για το σύνολο των δικαστικών σχηματισμών του [Ανωτάτου Δικαστηρίου]. Οποιαδήποτε απόκλιση από απόφαση που έχει περιβληθεί την ισχύ αρχής του δικαίου προϋποθέτει την έκδοση απόφασης της ολομέλειας του [Ανωτάτου Δικαστηρίου], για την οποία απαιτείται η παρουσία τουλάχιστον των δύο τρίτων των δικαστών κάθε τμήματος. Το άρθρο 88 δεν εφαρμόζεται.»

B. Ο τροποποιηθείς νόμος περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων

15. Ο τροποποιητικός νόμος τροποποίησε τον ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych (νόμο περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων), της 27ης Ιουλίου 2001⁶, μεταξύ άλλων, με την προσθήκη του άρθρου 42a, την προσθήκη της παραγράφου 4 στο άρθρο 55 και την τροποποίηση του άρθρου 107, παράγραφος 1, και του άρθρου 110, παράγραφος 2a.

16. Το κείμενο του άρθρου 42a του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων προβλέπει τα εξής:

«1. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων των δικαστηρίων ή των οργάνων τους, δεν επιτρέπεται να τεθεί υπό αμφισβήτηση η νομιμότητα των δικαστηρίων, των συνταγματικών οργάνων του κράτους ή των οργάνων ελέγχου και διασφάλισης του δικαίου.

2. Τακτικό δικαστήριο ή άλλο όργανο της εξουσίας δεν δύναται να διαπιστώσει ή να εκτιμήσει τη νομιμότητα του διορισμού δικαστή ή της εξουσίας ασκήσεως των δικαιοδοτικών καθηκόντων που απορρέει από αυτόν.

[...]»

17. Το άρθρο 55, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων προβλέπει τα εξής:

«Οι δικαστές μπορούν να αποφαινόμενοι επί όλων των υποθέσεων στον τόπο υπηρεσίας τους καθώς και σε άλλα δικαστήρια στις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος (αρμοδιότητα του δικαστή). Οι διατάξεις σχετικά με την ανάθεση των υποθέσεων, καθώς και τον ορισμό και την τροποποίηση του δικαστικού σχηματισμού δεν περιορίζουν την αρμοδιότητα δικαστή και δεν μπορούν να προβληθούν για να διαπιστωθεί ότι δικαστικός σχηματισμός αντίκειται στον νόμο, ότι δικαστήριο δεν έχει την προσήκουσα σύνθεση ή ότι στον σχηματισμό μετέχει πρόσωπο το οποίο δεν είναι εξουσιοδοτημένο ή αρμόδιο να αποφανθεί επί της υπό κρίση υποθέσεως».

⁶ Dz. U. του 2001, αριθ. 98, θέση 1070.

18. Κατά το άρθρο 88a του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων όλοι οι δικαστές της Πολωνίας⁷ πρέπει να γνωστοποιούν ορισμένες πληροφορίες προς δημοσίευση στο *Biuletyn Informacji Publicznej* (Δημόσιο Ενημερωτικό Δελτίο):

«1. Ο δικαστής οφείλει να υποβάλει γραπτή δήλωση στην οποία αναφέρει:

- (1) την ιδιότητά του ως μέλους ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της επωνυμίας και της έδρας της ένωσης, των θέσεων που κατέχει και του χρονικού διαστήματος διατήρησης της ιδιότητας του μέλους·
- (2) τη θέση που κατείχε σε μη κερδοσκοπικό ίδρυμα, συμπεριλαμβανομένης της επωνυμίας και της έδρας του ιδρύματος και του χρονικού διαστήματος διατήρησης της θέσης·
- (3) την ιδιότητά του ως μέλους πολιτικού κόμματος πριν τον διορισμό του σε θέση δικαστή και την ιδιότητά του ως μέλους πολιτικού κόμματος κατά τη διάρκεια της θητείας του πριν τις 29 Δεκεμβρίου 1989, συμπεριλαμβανομένης της επωνυμίας του κόμματος, των θέσεων που κατείχε και του χρονικού διαστήματος διατήρησης της ιδιότητας του μέλους.

2. Οι δηλώσεις που διαλαμβάνονται στην παράγραφο 1 πρέπει να υποβάλλονται από δικαστές στον πρόεδρο του αρμόδιου εφετείου και από τους προέδρους των εφετείων στον [Minister Sprawiedliwości (Υπουργό Δικαιοσύνης)].

3. Οι δηλώσεις που διαλαμβάνονται στην παράγραφο 1 πρέπει να υποβάλλονται εντός 30 ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία ο δικαστής αναλαμβάνει καθήκοντα και εντός 30 ημερών από την ημερομηνία κατά την οποία συντρέχουν ή παύουν να συντρέχουν οι περιστάσεις που διαλαμβάνονται στην παράγραφο 1.

4. Οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στις δηλώσεις που διαλαμβάνονται στην παράγραφο 1 πρέπει να δημοσιοποιούνται και να διατίθενται στο Δημόσιο Ενημερωτικό Δελτίο που διαλαμβάνεται στον νόμο της 6ης Σεπτεμβρίου 2001 για την πρόσβαση στις δημόσιες πληροφορίες, εντός 30 ημερών από την ημερομηνία υποβολής της δήλωσης στο εξουσιοδοτημένο όργανο».

19. Κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων:

«Ο δικαστής υπέχει πειθαρχική ευθύνη για τα επαγγελματικά παραπτώματα (πειθαρχικά παραπτώματα) που διαπράττει, μεταξύ άλλων σε περίπτωση:

[...]

- (2) πράξεων ή παραλείψεων δυνάμενων να παρακωλύσουν ή να θέσουν σε σοβαρό κίνδυνο τη λειτουργία δικαστικής αρχής·
- (3) πράξεων που θέτουν υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη σχέσης εργασίας δικαστή, το κύρος του διορισμού δικαστή ή τη νομιμότητα συνταγματικού οργάνου της Δημοκρατίας της Πολωνίας·

⁷ Κατά το άρθρο 45, παράγραφος 3, του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το άρθρο 88a του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων έχει εφαρμογή στους δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου και, κατά το άρθρο 8, παράγραφος 2, του *ustawa – Prawo o ustroju sądów administracyjnych* (νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων), η ίδια διάταξη έχει εφαρμογή στους δικαστές των διοικητικών δικαστηρίων και του Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου.

[...].».

20. Το άρθρο 110, παράγραφος 2α, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων προβλέπει τα εξής:

«Το πειθαρχικό δικαστήριο στην περιφέρεια του οποίου ασκεί τα καθήκοντά του ο πειθαρχικά διωκόμενος δικαστής είναι κατά τρόπον αρμόδιο να επιλαμβάνεται των υποθέσεων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 37, παράγραφος 5, και στο άρθρο 75, παράγραφος 2, σημείο 3. Στις υποθέσεις που διαλαμβάνονται στο άρθρο 80 και στο άρθρο 106zd, αρμόδιο δικαστήριο σε πρώτο βαθμό είναι το [Ανώτατο Δικαστήριο] σε μονομελή σχηματισμό απαρτιζόμενο από δικαστή του πειθαρχικού τμήματος, και σε δεύτερο βαθμό το [Ανώτατο Δικαστήριο] σε σχηματισμό απαρτιζόμενο από τρεις δικαστές του πειθαρχικού τμήματος.»

Γ. Ο τροποποιηθείς νόμος περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων

21. Ο τροποποιητικός νόμος τροποποίησε τον ustawa – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (νόμο περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων), της 25ης Ιουλίου 2002⁸, μεταξύ άλλων, με την προσθήκη των παραγράφων 1a και 1b στο άρθρο 5 και της παραγράφου 2 στο άρθρο 8 και την τροποποίηση του άρθρου 29, παράγραφος 1 και του άρθρου 49, παράγραφος 1.

22. Το άρθρο 5, παράγραφοι 1a και 1b, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων προβλέπει τα εξής:

«1α. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων των διοικητικών δικαστηρίων ή των οργάνων τους, δεν επιτρέπεται να τεθεί υπό αμφισβήτηση η νομιμότητα των δικαστηρίων, των συνταγματικών οργάνων του κράτους ή των οργάνων ελέγχου και διασφάλισης του δικαίου.

1β. Διοικητικό δικαστήριο ή άλλο όργανο της εξουσίας δεν δύναται να διαπιστώσει ή να εκτιμήσει τη νομιμότητα του διορισμού δικαστή ή της εξουσίας άσκησης των δικαιοδοτικών καθηκόντων που απορρέει από αυτόν.»

23. Το άρθρο 8, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων προβλέπει τα εξής:

«Η δήλωση που διαλαμβάνεται στο άρθρο 88a του [τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων] υποβάλλεται από τους δικαστές [wojewódzki sąd administracyjny (περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου)] στον αρμόδιο πρόεδρο περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου, από τον πρόεδρο περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου και τους δικαστές του [Naczelny Sąd Administracyjny (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου, Πολωνία)] στον πρόεδρο του [Naczelny Sąd Administracyjny (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου)] και από τον πρόεδρο του [Naczelny Sąd Administracyjny (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου)] στο [KRS].».

24. Δυνάμει του άρθρου 29, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου, τα πειθαρχικά παραπτώματα που προβλέπονται στο άρθρο 107, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση των δικαστών των διοικητικών δικαστηρίων.

⁸ Dz. U. του 2002, θέση 1269.

25. Κατά το άρθρο 49, παράγραφος 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων, τα πειθαρχικά παραπτώματα που προβλέπονται στο άρθρο 72, παράγραφος 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου έχουν εφαρμογή και στην περίπτωση των δικαστών του Naczelny Sąd Administracyjny (Ανωτάτου Διοικητικού Δικαστηρίου»).

Δ. Ο τροποποιητικός νόμος – Μεταβατικές διατάξεις

26. Κατά το άρθρο 8 του τροποποιητικού νόμου, το άρθρο 55, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων έχει εφαρμογή επί υποθέσεων οι οποίες κινήθηκαν ή περατώθηκαν πριν από τη θέση σε ισχύ του τροποποιητικού νόμου, ήτοι πριν από τις 14 Φεβρουαρίου 2020.

27. Κατά το άρθρο 10 του τροποποιητικού νόμου:

«1. Οι διατάξεις του [νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου], όπως τροποποιήθηκε με τον παρόντα νόμο, έχουν εφαρμογή και στις υποβληθείσες προς εξέταση στο [τμήμα εκτάκτου ελέγχου] υποθέσεις οι οποίες κινήθηκαν και δεν περατώθηκαν με αμετάκλητη δικαστική ή άλλη απόφαση πριν από την ημερομηνία θέσης σε ισχύ του παρόντος νόμου.

2. Το δικαστήριο που επιλαμβάνεται υπόθεσης διαλαμβανομένης στην παράγραφο 1 την παραπέμπει αμελλητί, το αργότερο δε επτά ημέρες κατόπιν της θέσης σε ισχύ του παρόντος νόμου, στο [τμήμα εκτάκτου ελέγχου], το οποίο δύναται να ανακαλέσει τις προγενέστερες πράξεις, καθόσον αυτές παρακωλύουν τη συνέχιση της εξέτασης της υπόθεσης σύμφωνα με τον νόμο.

3. Οι πράξεις των δικαστηρίων και των διαδίκων ή των μετεχόντων στη διαδικασία στις υποθέσεις της παραγράφου 1 οι οποίες διενεργήθηκαν κατόπιν της θέσης σε ισχύ του παρόντος νόμου κατά παράβαση της παραγράφου 2 δεν παράγουν δικονομικά αποτελέσματα.»

III. Η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

28. Η Επιτροπή, εκτιμώντας ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, θεσπίζοντας τον τροποποιητικό νόμο, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις συνδυασμένες διατάξεις που παρατίθενται στο σημείο 1 των παρουσών προτάσεων, απηύθυνε στις 29 Απριλίου 2020 προειδοποιητική επιστολή στο κράτος μέλος αυτό. Η Δημοκρατία της Πολωνίας απάντησε στην προειδοποιητική επιστολή αυτή με έγγραφο της 29ης Ιουνίου 2020, με το οποίο αμφισβητούσε όλες τις αιτιάσεις περί παραβάσεως του δικαίου της Ένωσης.

29. Στις 30 Οκτωβρίου 2020, η Επιτροπή εξέδωσε αιτιολογημένη γνώμη, στην οποία ενέμεινε στην άποψη ότι ο τροποποιητικός νόμος αντέβαινε στις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που παρατίθενται στην προειδοποιητική επιστολή.

30. Στις 3 Δεκεμβρίου 2020, η Επιτροπή εξέδωσε συμπληρωματική προειδοποιητική επιστολή όσον αφορά τη δικαιοδοτική δραστηριότητα του πειθαρχικού τμήματος σε περιπτώσεις που αφορούν το καθεστώς των δικαστών και των βοηθών δικαστών σύμφωνα με το άρθρο 27, παράγραφος 1, σημεία 1α, 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, όπως προστέθηκαν με τον τροποποιητικό νόμο.

31. Με την απάντησή της, της 30ής Δεκεμβρίου 2020, στην αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής, της 30ής Οκτωβρίου 2020, η Δημοκρατία της Πολωνίας αντέκρουσε τις προβαλλόμενες παραβάσεις. Στις 4 Ιανουαρίου 2021, η Δημοκρατία της Πολωνίας απάντησε στη συμπληρωματική προειδοποιητική επιστολή της Επιτροπής, της 3ης Δεκεμβρίου 2020, ισχυριζόμενη ότι οι αιτιάσεις σχετικά με την έλλειψη ανεξαρτησίας του πειθαρχικού τμήματος ήταν αβάσιμες.

32. Στις 27 Ιανουαρίου 2021, η Επιτροπή εξέδωσε συμπληρωματική αιτιολογημένη γνώμη σχετικά με τη δικαιοδοτική δραστηριότητα του πειθαρχικού τμήματος επί υποθέσεων που αφορούσαν το καθεστώς των δικαστών και των βοηθών δικαστών. Με επιστολή της 26ης Φεβρουαρίου 2021, η Δημοκρατία της Πολωνίας απάντησε ότι η αιτίαση που περιλαμβανόταν στη συμπληρωματική αιτιολογημένη γνώμη ήταν αβάσιμη.

IV. Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

33. Με δικόγραφο που κατέθεσε την 1η Απριλίου 2021, η Επιτροπή άσκησε ενώπιον του Δικαστηρίου την υπό κρίση προσφυγή δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ. Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι:

- «– θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ το άρθρο 42a, παράγραφοι 1 και 2, και το άρθρο 55, παράγραφος 4, του [τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων], το άρθρο 26, παράγραφος 3, και το άρθρο 29, παράγραφοι 2 και 3, του [τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου], το άρθρο 5, παράγραφοι 1a και 1b, του [τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων] καθώς και το άρθρο 8 του τροποποιητικού νόμου, τα οποία απαγορεύουν σε όλα τα εθνικά δικαστήρια να ελέγχουν την πλήρωση των απαιτήσεων του ενωσιακού δικαίου περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως, η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 [του Χάρτη], υπό το πρίσμα της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [στο εξής: ΕΔΔΑ] σχετικά με το άρθρο 6, παράγραφος 1, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 [στο εξής: ΕΣΔΑ], καθώς και από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης·
- θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ το άρθρο 26, παράγραφοι 2 και 4 έως 6, και το άρθρο 82, παράγραφοι 2 έως 5, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, καθώς επίσης και το άρθρο 10 του τροποποιητικού νόμου, τα οποία απονέμουν αποκλειστική αρμοδιότητα στο [τμήμα εκτάκτου ελέγχου] να εξετάζει αιτιάσεις και νομικά ζητήματα σχετικά με την έλλειψη ανεξαρτησίας των δικαστών, η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, καθώς και από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης·
- θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ το άρθρο 107, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημεία 1 έως 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, τα οποία επιτρέπουν να χαρακτηριστεί ως πειθαρχική παράβαση ο έλεγχος της πλήρωσης των απαιτήσεων του ενωσιακού δικαίου περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου, που έχει

προηγούμενως συσταθεί νομίμως, η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, καθώς και από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ·

- αναθέτοντας στο [πειθαρχικό τμήμα], του οποίου η ανεξαρτησία και αμεροληψία δεν είναι εγγυημένες, την εξουσία εκδίκασης υποθέσεων που επηρεάζουν άμεσα το καθεστώς και την άσκηση του λειτουργήματος των δικαστών και των βοηθών δικαστών, όπως, αφενός, οι αιτήσεις χορήγησης έγκρισης για την άσκηση ποινικής δίωξης κατά δικαστών και βοηθών δικαστών ή για τη σύλλησή τους και, αφετέρου, οι υποθέσεις εργατικού και κοινωνικοασφαλιστικού δικαίου που αφορούν δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου και οι υποθέσεις που αφορούν τη συνταξιοδότηση των εν λόγω δικαστών, η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ·
- θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ το άρθρο 88a του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, το άρθρο 45, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 8, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί των διοικητικών δικαστηρίων, η Δημοκρατία της Πολωνίας προσέβαλε το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που κατοχυρώνονται στο άρθρο 7 και στο άρθρο 8, παράγραφος 1, του Χάρτη, καθώς και στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ε', στο άρθρο 6, παράγραφος 3, και στο άρθρο 9, παράγραφος 1, του [ΓΚΠΔ]».

34. Ζητεί επίσης να καταδικαστεί η Δημοκρατία της Πολωνίας στα δικαστικά έξοδα.

35. Με το υπόμνημα αντικρούσεως που κατέθεσε στις 17 Ιουνίου 2021, η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι το Δικαστήριο πρέπει να απορρίψει την υπό κρίση προσφυγή ως αβάσιμη στο σύνολό της και να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

36. Η Επιτροπή και η Δημοκρατία της Πολωνίας κατέθεσαν υπόμνημα απαντήσεως και υπόμνημα ανταπαντήσεως στις 28 Ιουλίου 2021 και στις 7 Σεπτεμβρίου 2021.

37. Με χωριστό δικόγραφο το οποίο κατέθεσε στη 1 Απριλίου 2021, η Επιτροπή υπέβαλε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων βάσει του άρθρου 279 ΣΛΕΕ, ζητώντας από το Δικαστήριο να υποχρεώσει τη Δημοκρατία της Πολωνίας να αναστείλει την εφαρμογή ορισμένων διατάξεων που θεσπίστηκαν με τον τροποποιητικό νόμο μέχρι την έκδοση απόφασης του Δικαστηρίου επί της ουσίας της υπό κρίση υπόθεσης.

38. Με διάταξη της 14ης Ιουλίου 2021⁹, η Αντιπρόεδρος του Δικαστηρίου έκανε δεκτή την αίτηση ασφαλιστικών μέτρων της Επιτροπής έως την έκδοση απόφασης με την οποία θα περατωθεί η εκδίκαση της υπό κρίση υπόθεσης και επιφυλάχθηκε ως προς τα δικαστικά έξοδα¹⁰.

39. Στις 16 Αυγούστου 2021, η Δημοκρατία της Πολωνίας ζήτησε από το Δικαστήριο να ανακαλέσει τη διάταξή του, της 14ης Ιουλίου 2021, δυνάμει του άρθρου 163 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, υποστηρίζοντας ότι η απόφαση του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Πολωνία), της 14ης Ιουλίου 2021, η οποία εκδόθηκε στην υπόθεση P 7/20 [στο εξής: απόφαση του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου), υπόθεση P 7/20] αποτελούσε μεταβολή των περιστάσεων. Το εν λόγω κράτος μέλος ζήτησε επίσης να εξεταστεί η προσφυγή από το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου¹¹.

40. Με διάταξη της 6ης Οκτωβρίου 2021¹², η Αντιπρόεδρος του Δικαστηρίου απέρριψε τα αιτήματα της Δημοκρατίας της Πολωνίας και επιφυλάχθηκε ως προς τα δικαστικά έξοδα. Με τη διάταξή της, η Αντιπρόεδρος του Δικαστηρίου επισήμανε ότι η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης επιβάλλει σε όλες τις αρχές των κρατών μελών να διασφαλίζουν την πλήρη αποτελεσματικότητα των κανόνων της Ένωσης και ότι το δίκαιο των κρατών μελών δεν μπορεί να επηρεάσει την αποτελεσματικότητα που αναγνωρίζεται στους κανόνες αυτούς. Βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το οποίο είναι σαφές, ακριβές και απαλλαγμένο αιρέσεων, κάθε κράτος μέλος οφείλει να διασφαλίζει ότι τα δικαστήρια τα οποία δύνανται αποφαινόμενα επί της εφαρμογής ή της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης πληρούν τις απαιτήσεις περί αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Οι εθνικές διατάξεις που αφορούν την οργάνωση της δικαιοσύνης εντός των κρατών μελών μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο ελέγχου υπόκεινται σε έλεγχο με γνώμονα το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, στο πλαίσιο προσφυγής λόγω παραβάσεως καθώς και, κατά συνέπεια, αντικείμενο προσωρινών μέτρων με σκοπό την αναστολή τους, εντός του ίδιου πλαισίου. Η εκτίμηση αυτή ουδόλως μεταβάλλεται από το γεγονός ότι εθνικό συνταγματικό δικαστήριο αποφαινόμενα ότι τα προσωρινά μέτρα αυτά αντιβαίνουν στη συνταγματική τάξη του οικείου κράτους μέλους. Λόγω

⁹ Επιτροπή κατά Πολωνίας (C-204/21 R, EU:C:2021:593) (στο εξής: διάταξη της 14ης Ιουλίου 2021).

¹⁰ Η Δημοκρατία της Πολωνίας κλήθηκε, μεταξύ άλλων, να αναστείλει:

- την εφαρμογή των διατάξεων βάσει των οποίων το πειθαρχικό τμήμα είναι αρμόδιο να αποφαινόμενα επί αιτήσεων χορήγησης έγκρισης για την άσκηση ποινικής δίωξης κατά δικαστών ή βοηθών δικαστών·
- τα αποτελέσματα των αποφάσεων τις οποίες έχει ήδη εκδώσει το πειθαρχικό τμήμα και βάσει των οποίων επιτρέπεται η άσκηση ποινικής δίωξης κατά δικαστή ή η σύλληψή του ενώ υποχρεούται να μην παραπέμψει υποθέσεις ενώπιον δικαστηρίου το οποίο δεν πληροί τις απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας·
- την εφαρμογή των διατάξεων βάσει των οποίων το πειθαρχικό τμήμα είναι αρμόδιο να αποφαινόμενα επί υποθέσεων σχετικών με το καθεστώς και την άσκηση καθηκόντων των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου και να μην παραπέμψει τις συγκεκριμένες υποθέσεις ενώπιον δικαστηρίου το οποίο δεν πληροί τις απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας·
- την εφαρμογή διατάξεων βάσει των οποίων είναι δυνατή η στοιχειοθέτηση της πειθαρχικής ευθύνης των δικαστών λόγω του ότι εξέτασαν την τήρηση των απαιτήσεων περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως·
- την εφαρμογή εθνικών διατάξεων καθόσον απαγορεύουν στα εθνικά δικαστήρια να ελέγχουν την τήρηση των απαιτήσεων του δικαίου της Ένωσης περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως·
- και την εφαρμογή των διατάξεων βάσει των οποίων το τμήμα εκτάκτου ελέγχου έχει αποκλειστική αρμοδιότητα να εξετάζει τις αιτιάσεις περί έλλειψης ανεξαρτησίας δικαστή ή δικαστηρίου.

¹¹ Στην απόφαση αυτή, το Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικό Δικαστήριο) έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι το άρθρο 4, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 279 ΣΛΕΕ, αντίκειται στα άρθρα 2 και 7, στο άρθρο 8, παράγραφος 1 και στο άρθρο 90, παράγραφος 1, του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 1, αυτού. Το Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικό Δικαστήριο) έκρινε ότι το Δικαστήριο ενήργησε καθ' υπέρβαση των αρμοδιοτήτων του –και συνεπώς αποφάνθηκε *ultra vires*– καθόσον έλαβε κατά της Δημοκρατίας της Πολωνίας προσωρινά μέτρα σχετικά με την οργάνωση και την αρμοδιότητα των πολωνικών δικαστηρίων καθώς και τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθηθεί ενώπιον των δικαστηρίων αυτών. Διάταξη της 6ης Οκτωβρίου 2021, Πολωνία κατά Επιτροπής (C-204/21 R-RAP, EU:C:2021:834, σκέψεις 10 και 11).

¹² Πολωνία κατά Επιτροπής (C-204/21 R-RAP, EU:C:2021:834).

της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης, δεν μπορεί ένα κράτος μέλος να επικαλεστεί διατάξεις του εθνικού δικαίου, ακόμη και του συνταγματικού, προκειμένου να υπονομεύσει την ενότητα και την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης¹³.

41. Εν τω μεταξύ, στις 7 Σεπτεμβρίου 2021, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι από τα στοιχεία που προσκόμισε η Δημοκρατία της Πολωνίας, με έγγραφο της 16ης Αυγούστου 2021, δεν προκύπτει ότι το κράτος μέλος αυτό έλαβε όλα τα αναγκαία μέτρα προς εκτέλεση των προσωρινών μέτρων που επιβλήθηκαν με τη διάταξη της 14ης Ιουλίου 2021. Η Επιτροπή υποστήριξε ότι, προκειμένου να διασφαλιστεί η πλήρης αποτελεσματικότητα της διάταξης της 14ης Ιουλίου 2021, η αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης και η τήρηση των αρχών του κράτους δικαίου και της ακεραιότητας της έννομης τάξης της Ένωσης, ήταν αναγκαίο το Δικαστήριο να διατάξει τη Δημοκρατία της Πολωνίας να καταβάλει ημερήσια χρηματική ποινή ποσού δυνάμενου να παρακινήσει το συγκεκριμένο κράτος μέλος να διασφαλίσει, το συντομότερο δυνατόν, την πλήρη εφαρμογή των διατασσόμενων προσωρινών μέτρων. Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστήριξε ότι είχε λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την εκτέλεση της διάταξης της 14ης Ιουλίου 2021.

42. Με διάταξη της 27ης Οκτωβρίου 2021¹⁴, ο Αντιπρόεδρος του Δικαστηρίου διέταξε τη Δημοκρατία της Πολωνίας να καταβάλλει στην Επιτροπή χρηματική ποινή ύψους 1 000 000 ευρώ ημερησίως, από την ημερομηνία κοινοποίησης της διάταξης αυτής και έως ότου το εν λόγω κράτος μέλος συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις που υπέχει από τη διάταξη της 14ης Ιουλίου 2021 ή άλλως, έως την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης με την οποία θα περατωθεί η εκδίκαση της υπό κρίση υπόθεσης και επιφυλάχθηκε ως προς τα δικαστικά έξοδα.

43. Με διάταξη της 30ής Σεπτεμβρίου 2021, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου επέτρεψε στο Βασίλειο του Βελγίου, στο Βασίλειο της Δανίας, στο Βασίλειο των Κάτω Χωρών, στη Δημοκρατία της Φινλανδίας και στο Βασίλειο της Σουηδίας να παρέμβουν στην υπό κρίση υπόθεση υπέρ της Επιτροπής. Τα κράτη μέλη αυτά υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις στο Δικαστήριο.

44. Με απόφαση της 7ης Οκτωβρίου 2021, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αποφάσισε την εκδίκαση της υπό κρίση υπόθεσης κατά προτεραιότητα, κατ' εφαρμογή του άρθρου 53, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

45. Στις 28 Ιουνίου 2022 διεξήχθη επ' ακροατηρίου συζήτηση, κατά την οποία το Βασίλειο του Βελγίου, το Βασίλειο της Δανίας, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, η Δημοκρατία της Πολωνίας, η Δημοκρατία της Φινλανδίας, το Βασίλειο της Σουηδίας και η Επιτροπή ανέπτυξαν προφορικούς τις παρατηρήσεις τους και απάντησαν στις ερωτήσεις που τους έθεσε το Δικαστήριο.

V. Το νομικό πλαίσιο

46. Με σκοπό την επίλυση των ζητημάτων των οποίων επιλήφθηκε το Δικαστήριο στο πλαίσιο της υπό κρίση προσφυγής παραβάσεως, πρέπει να αναφερθούν οι ακόλουθοι ευρέως αποδεκτοί νομικοί κανόνες.

¹³ Διάταξη της 6ης Οκτωβρίου 2021, Πολωνία κατά Επιτροπής (C-204/21 R-RAP, EU:C:2021:834, σκέψεις 18 έως 24).

¹⁴ Επιτροπή κατά Πολωνίας (C-204/21 R, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2021:878).

47. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στηρίζεται σε αξίες που είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τη δικαιοσύνη¹⁵. Η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών και, ιδίως, των δικαστηρίων τους εδράζεται στη θεμελιώδη παραδοχή ότι τα κράτη μέλη συμμερίζονται ορισμένες κοινές αξίες. Επομένως, ο σεβασμός από κράτος μέλος των αξιών που κατοχυρώνονται στο άρθρο 2 ΣΕΕ αποτελεί προϋπόθεση για την άσκηση όλων των δικαιωμάτων που απορρέουν από την εφαρμογή των Συνθηκών στο εν λόγω κράτος μέλος¹⁶.

48. Ο σεβασμός του κράτους δικαίου αποτελεί μία από τις εν λόγω κοινές αξίες, των οποίων το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ αποτελεί απτή έκφραση. Το δεύτερο εδάφιο της διάταξης αυτής επιβάλλει στα κράτη μέλη να προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η πραγματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης. Το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, πρώτη περίοδος, του Χάρτη, το οποίο αντικατοπτρίζει τη γενική αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας, προβλέπει επίσης ότι κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικασθεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως¹⁷. Επιπλέον, το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη έχουν άμεσο αποτέλεσμα και απονέμουν στους ιδιώτες δικαίωμα δυνάμενο να προβληθεί ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων¹⁸.

49. Εναπόκειται στα κράτη μέλη¹⁹ να καθιερώνουν σύστημα ενδίκων βοηθημάτων και μέσων προκειμένου να διασφαλίζεται η αποτελεσματική δικαστική προστασία²⁰ στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης σύμφωνα με το οποίο τα δικαστήρια στο πλαίσιο του συστήματος αυτού που μπορούν να αποφαινούνται επί της εφαρμογής ή ερμηνείας του δικαίου

¹⁵ Άρθρο 2 ΣΕΕ.

¹⁶ Το άρθρο 49 ΣΕΕ προβλέπει ότι κάθε ευρωπαϊκό κράτος το οποίο σέβεται τις αξίες που αναφέρονται στο άρθρο 2 ΣΕΕ και δεσμεύεται να τις προάγει, μπορεί να ζητήσει να γίνει μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Απόφαση της 20ής Απριλίου 2021, *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2021:311, σκέψεις 61 έως 63).

¹⁷ Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, *W.Ż.* (τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός) (C-487/19, EU:C:2021:798, σκέψη 122). Ενώ το άρθρο 47 του Χάρτη συμβάλλει στον σεβασμό του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας κάθε πολίτη ο οποίος επικαλείται, σε συγκεκριμένη περίπτωση, δικαίωμα που αντλεί από το δίκαιο της Ένωσης, το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σκοπεύει να διασφαλίσει ότι το σύστημα ένδικης προστασίας που έχει θεσπίσει κάθε κράτος μέλος εγγυάται την αποτελεσματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης ανεξαρτήτως του αν το κράτος μέλος εφαρμόζει δίκαιο της Ένωσης κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη: απόφαση της 20ής Απριλίου 2021, *Repubblika* (C-896/19, EU:C:2021:311, σκέψεις 36, 45 και 52).

¹⁸ Απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, *A.B.* κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψεις 145 και 146).

¹⁹ Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως που κατέθεσε, η Δημοκρατία της Πολωνίας ισχυρίζεται ότι σύμφωνα με την απόφαση του *Trybunał Konstytucyjny* (Συνταγματικό Δικαστήριο), υπόθεση P 7/20, το Δικαστήριο ενήργησε *ultra vires* καθόσον έλαβε προσωρινά μέτρα βάσει της διάταξής του, της 14ης Ιουλίου 2021, Επιτροπή κατά Πολωνίας (C-204/21 R, EU:C:2021:593), δεδομένου ότι η οργάνωση της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητά τους. Η Δημοκρατία της Πολωνίας θεωρεί ότι, υπό το πρίσμα της πάγιας νομολογίας του *Trybunał Konstytucyjny* (Συνταγματικού Δικαστηρίου) και του *Verfassungsgerichtshof* (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Βέλγιο), του *Ústavní soud* (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Δημοκρατία της Τσεχίας), του *Højesteret* (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Δανία), του *Bundesverfassungsgericht* (Ομοσπονδιακού Συνταγματικού Δικαστηρίου, Γερμανία), του *Tribunal Constitucional* (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Ισπανία), του *Conseil d'Etat* (Συμβουλίου της Επικρατείας, Γαλλία), του *Corte costituzionale* (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Ιταλία) και του *Curtea Constituțională* (Συνταγματικού Δικαστηρίου, Ρουμανία) σε σχέση με την αρχή της συνταγματικής ταυτότητας, τα συνταγματικά δικαστήρια των κρατών μελών «έχουν τον τελευταίο λόγο» επί των αρμοδιοτήτων που μεταβιβάζονται βάσει των Συνθηκών. Οι αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιορίζονται από την αρχή της dotής αρμοδιότητας η οποία αποτελεί αρχή του δικαίου της Ένωσης που περικλείει τόσο τις συνταγματικές αρχές των κρατών μελών όσο και την υποχρέωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να σέβεται τις αντίστοιχες εθνικές ταυτότητες.

²⁰ Η αποτελεσματική δικαστική προστασία των δικαιωμάτων που αντλούν οι πολίτες από το δίκαιο της Ένωσης, η οποία μνημονεύεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, η οποία απορρέει από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και έχει κατοχυρωθεί με τα άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ, καθώς και, σήμερα πλέον, με το άρθρο 47 του Χάρτη. Επομένως, η τελευταία αυτή διάταξη πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ. Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, *W.Ż.* (τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός) (C-487/19, EU:C:2021:798, σκέψη 102 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

της Ένωσης πληρούν τις απαιτήσεις της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας²¹. Συνεπώς, απόκειται στα κράτη μέλη να καθορίζουν τα δικαστήρια και/ή τα όργανα που είναι αρμόδια για τον έλεγχο του κύρους εθνικών διατάξεων και να προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και τις διαδικασίες για την αμφισβήτηση του κύρους τους και, σε περίπτωση που μια προσφυγή είναι βάσιμη, να τις ακυρώνουν και να καθορίζουν τις επιπτώσεις της ακύρωσης αυτής²². Με την επιφύλαξη αντίθετης διάταξης του δικαίου της Ένωσης, το τελευταίο δεν επιβάλλει στα κράτη συγκεκριμένο δικαστικό μοντέλο²³ ούτε επιβάλλει αυτά να υιοθετήσουν συγκεκριμένο σύστημα ενδίκων βοηθημάτων και μέσων υπό την προϋπόθεση ότι τα διαθέσιμα ένδικα βοηθήματα και μέσα συνάδουν με τις αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας²⁴. Τα κράτη μέλη οφείλουν, κατά την άσκηση της εν λόγω αρμοδιότητας, να τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το δίκαιο της Ένωσης²⁵. Η προσέγγιση αυτή αντανακλά τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας που κατοχυρώνονται στο άρθρο 5 ΣΕΕ και τη δικονομία αυτονομία των κρατών μελών²⁶.

50. Το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ αντιτίθεται σε εθνικές διατάξεις σχετικές με την οργάνωση της δικαιοσύνης οι οποίες αποδυναμώνουν την προστασία της αξίας του κράτους δικαίου, ιδίως δε των εγγυήσεων ανεξαρτησίας των δικαστών. Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι ένα κράτος μέλος δεν επιτρέπεται να τροποποιεί τη νομοθεσία του κατά τρόπο που αποδυναμώνει την προστασία του κράτους δικαίου. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη έχουν την υποχρέωση να απέχουν από τη θέσπιση κανόνων που θίγουν την ανεξαρτησία των δικαστών²⁷.

51. Η απαίτηση περί ανεξαρτησίας των δικαιοδοτικών οργάνων, η οποία είναι άμεσα συνυφασμένη με την αποστολή του δικαστή, αποτελεί στοιχείο του δικαιώματος σε αποτελεσματική δικαστική προστασία, το οποίο με τη σειρά του αποτελεί στοιχείο του θεμελιώδους δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη. Εξεταζόμενη στο πλαίσιο αυτό, η ανεξαρτησία των δικαστών των κρατών μελών είναι θεμελιώδους σημασίας για την έννομη τάξη της Ένωσης²⁸.

²¹ Στην υπό κρίση υπόθεση δεν αμφισβητείται ότι το Ανώτατο Δικαστήριο, τα τακτικά δικαστήρια και τα διοικητικά δικαστήρια στην Πολωνία ενδέχεται να κληθούν να αποφανθούν επί ζητημάτων απότομων της εφαρμογής και της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης στις υποθέσεις των οποίων έχουν επιληφθεί και συνεπώς σε υποθέσεις που εμπίπτουν σε τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ. Απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψεις 111 έως 114).

²² Πρβλ. απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2018, Minister for Justice and Equality και Commissioner of the Garda Síochána (C-378/17, EU:C:2018:979, σκέψη 34).

²³ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Α. Κ. (σκέψη 130).

²⁴ Τα κράτη μέλη φέρουν συνεπώς την ευθύνη να διασφαλίζουν τον σεβασμό του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων που παρέχονται στους πολίτες βάσει της έννομης τάξης της Ένωσης, όπως κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη: απόφαση Α. Κ. (σκέψη 115 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Βλ., επίσης, απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1998, IN. CO GE' 90 κ.λπ. (C-10/97 έως C-22/97, EU:C:1998:498, σκέψη 14). Η αρχή της αποτελεσματικότητας και το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής βάσει του άρθρου 47 αλληλοκαλύπτονται σε ορισμένο βαθμό. Πρβλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Bobek στην υπόθεση An tAire Talmhaíochta Bia agus Mara, Éire agus an tArd-Aighne (C-64/20, EU:C:2021:14, σημείο 42). Βλ. επίσης, κατ' αναλογία, απόφαση της 15ης Απριλίου 2008, Impact (C-268/06, EU:C:2008:223, σκέψεις 46 έως 48).

²⁵ Πρβλ. απόφαση Α. Κ. (σκέψη 115 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Η απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim κ.λπ. (C-748/19 έως C-754/19, EU:C:2021:931, σκέψη 36), επισημαίνει ότι τούτο μπορεί να ισχύει όσον αφορά εθνικούς κανόνες που διέπουν τον διορισμό δικαστικών λειτουργών και τον δικαστικό έλεγχο της διαδικασίας αυτής. Βλ., επίσης, απόφαση της 20ής Απριλίου 2021, Republika (C-896/19, EU:C:2021:311, σκέψη 48).

²⁶ Απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Prokuratuur (Προϋποθέσεις πρόσβασης σε δεδομένα σχετιζόμενα με ηλεκτρονικές επικοινωνίες) (C-746/18, EU:C:2021:152, σκέψη 42).

²⁷ Απόφαση της 20ής Απριλίου 2021, Republika (C-896/19, EU:C:2021:311, σκέψεις 63 έως 65). Βλ., επίσης, γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ΕΣΔΑ) της 18ης Δεκεμβρίου 2014 (EU:C:2014:2454, σκέψη 168).

²⁸ Αυτή είναι κεφαλαίωδους σημασίας για τη διασφάλιση της προστασίας του συνόλου των δικαιωμάτων των οποίων απολαύουν οι πολίτες βάσει του δικαίου της Ένωσης και για την προάσπιση των κοινών αξιών των κρατών μελών οι οποίες μνημονεύονται στο άρθρο 2 ΣΕΕ, ιδίως δε της αξίας του κράτους δικαίου. Απόφαση της 20ής Απριλίου 2021, Republika (C-896/19, EU:C:2021:311, σκέψεις 48 έως 51 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

52. Η απαίτηση περί ανεξαρτησίας των δικαιοδοτικών οργάνων περιλαμβάνει δύο πτυχές. Η πρώτη, εξωτερική, προϋποθέτει ότι το δικαιοδοτικό όργανο ασκεί τα καθήκοντά του με αυτονομία, χωρίς να υπόκειται σε οποιαδήποτε ιεραρχική σχέση ή σχέση υπαγωγής έναντι οποιουδήποτε και χωρίς να λαμβάνει εντολές ή οδηγίες οποιασδήποτε προέλευσης και ότι, ως εκ τούτου, προστατεύεται από εξωτερικές παρεμβάσεις ή πιέσεις θα μπορούσαν να θίξουν την ανεξάρτητη κρίση των μελών του και να επηρεάσουν τις αποφάσεις τους. Η δεύτερη πτυχή, εσωτερικής φύσεως, είναι παρεμφερής προς την έννοια της αμεροληψίας. Συναρτάται προς την τήρηση ίσων αποστάσεων ως προς τους διαδίκους και τα αντιπαρατιθέμενα συμφέροντά τους σε σχέση με το αντικείμενο της διαφοράς. Η εν λόγω πτυχή της ανεξαρτησίας επιτάσσει τα δικαιοδοτικά όργανα να τηρούν την αντικειμενικότητα και να μην έχουν οποιοδήποτε συμφέρον ως προς την επίλυση της διαφοράς πέραν της αυστηρής εφαρμογής των κανόνων δικαίου²⁹.

53. Η απαίτηση περί αμεροληψίας περιλαμβάνει επίσης δύο πτυχές. Πρώτον, το δικαστήριο οφείλει να είναι υποκειμενικά αμερόληπτο, δηλαδή κανένα από τα μέλη του δεν πρέπει να εκδηλώνει μεροληψία ή προσωπικές προκαταλήψεις. Η προσωπική αμεροληψία τεκμαίρεται μέχρις αποδείξεως του αντιθέτου. Δεύτερον, το δικαστήριο πρέπει να είναι αντικειμενικά αμερόληπτο, δηλαδή να παρέχει επαρκή εχέγγυα για τον αποκλεισμό κάθε εύλογης σχετικής αμφιβολίας³⁰.

54. Τέλος, με την απαίτηση το δικαστήριο να «έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως», το άρθρο 47 του Χάρτη αποσκοπεί στο να διασφαλίσει ότι η οργάνωση του δικαιοδοτικού συστήματος διέπεται από νόμο θεσπιζόμενο από τη νομοθετική εξουσία κατά τρόπο σύμφωνο προς τους κανόνες που διέπουν την άσκηση των εξουσιών της, προκειμένου να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να αφεθεί η οργάνωση αυτή στη διακριτική ευχέρεια της εκτελεστικής εξουσίας. Η απαίτηση αυτή εφαρμόζεται στη νομική βάση της ίδιας της ύπαρξης του δικαστηρίου και σε κάθε άλλη διάταξη του εσωτερικού δικαίου της οποίας η μη τήρηση καθιστά μη νόμιμη τη συμμετοχή ενός ή περισσοτέρων δικαστών στην εξέταση της υπόθεσης, όπως είναι οι κανόνες που ρυθμίζουν τη σύνθεση του δικαστικού σχηματισμού³¹.

55. Η απαίτηση περί νομίμως συσταθέντος δικαστηρίου δεν τηρείται στις περιπτώσεις που η πλημμέλεια κατά τον διορισμό δικαστών³² είναι τέτοιας φύσης και σοβαρότητας ώστε να δημιουργείται πραγματικός κίνδυνος να μπορούν άλλες εξουσίες, ιδίως η εκτελεστική, να ασκήσουν αδικαιολόγητη επιρροή προκειμένου να υπονομεύσουν την ακεραιότητα της

²⁹ Απόφαση Α. Κ. (σκέψεις 120 έως 122).

³⁰ Απόφαση της 24ης Μαρτίου 2022, Wagenknecht κατά Επιτροπής (C-130/21 P, EU:C:2022:226). Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι, κατά πάγια νομολογία του ΕΔΔΑ, υποκειμενικώς, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η προσωπική πεποίθηση και η συμπεριφορά του δικαστή, δηλαδή να εξετάζεται το αν αυτός επιδεικνύει μεροληψία ή προσωπική προκατάληψη στη συγκεκριμένη περίπτωση. Αντικειμενικώς, πρέπει να εξετάζεται αν το δικαστήριο παρείχε ιδίως διά της σύνθεσής του, επαρκή εχέγγυα για να αποκλεισθεί κάθε εύλογη αμφιβολία ως προς την αμεροληψία του. Συνεπώς, πρέπει να εξακριβωθεί το αν, ανεξαρτήτως της προσωπικής στάσης του δικαστή, ορισμένα επαληθεύσιμα πραγματικά περιστατικά δικαιολογούν υποψίες ως προς την αμεροληψία του. Συναφώς, ακόμη και οι εντυπώσεις μπορεί να έχουν σημασία. Απόφαση Α. Κ. (σκέψη 128 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία του ΕΔΔΑ).

³¹ Απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2021, Euro Box Promotion κ.λπ. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 και C-840/19, EU:C:2021:1034, σκέψη 205 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Οι εγγυήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας τις οποίες επιτάσσει το δίκαιο της Ένωσης απαιτούν την ύπαρξη κανόνων, ιδίως όσον αφορά τη σύνθεση του οργάνου, τον διορισμό των μελών του, τη διάρκεια της θητείας τους και τους λόγους εξαίρεσης ή παύσης τους, ώστε οι πολίτες να μην έχουν καμία εύλογη αμφιβολία ως προς τη στεγανότητα του εν λόγω οργάνου έναντι των εξωτερικών στοιχείων και ως προς την ουδετερότητά του έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων. Απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 117).

³² Το ΕΔΔΑ επισήμανε στην απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 2020, Guðmundur Andri Ástráðsson κατά Ισλανδίας (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418, § 227 και 232), ότι η διαδικασία διορισμού δικαστών συνιστά, κατ' ανάγκη, εγγενές στοιχείο της έννοιας του «δικαστηρίου που έχει συσταθεί νομίμως», κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ. Η ανεξαρτησία ενός δικαστηρίου, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, αξιολογείται με βάση, μεταξύ άλλων, τον τρόπο διορισμού των μελών του. Βλ. επίσης απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2022, Openbaar Ministerie (Δικαστήριο που έχει συσταθεί νομίμως στο κράτος μέλος έκδοσης του εντάλματος) (C-562/21 PPU και C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

διαδικασίας διορισμού. Τούτο συμβαίνει στις περιπτώσεις που πρόκειται για την εφαρμογή θεμελιωδών κανόνων που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της θέσπισης και της λειτουργίας του εν λόγω δικαιοδοτικού συστήματος³³. Μια τέτοιου είδους πλημμέλεια μπορεί να δημιουργήσει εύλογη αμφιβολία στους πολίτες ως προς την ανεξαρτησία³⁴ και την αμεροληψία του δικαστή ή των δικαστών που έχουν οριστεί με τον τρόπο αυτόν.

56. Οι απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας, αμεροληψίας και προηγουμένως νομίμως συσταθέντος δικαστηρίου συνδέονται εγγενώς και αλληλοκαλύπτονται. Η παράβαση ορισμένης εκ των απαιτήσεων αυτών μπορεί να συνεπάγεται παράβαση άλλης απαίτησης ή στην πραγματικότητα παράβαση του συνόλου των απαιτήσεων αυτών³⁵.

57. Τα κράτη μέλη και ιδίως τα δικαστικά συστήματά τους πρέπει να προστατεύουν τα δικαιώματα που απονέμει στους πολίτες το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη με δύο τρόπους.

58. Πρώτον, από το δικαίωμα σε ανεξάρτητο, αμερόληπτο και προηγουμένως νομίμως συσταθέν δικαστήριο συνάγεται ότι κάθε πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να προβάλει προσβολή του δικαιώματός αυτού³⁶. Επιπλέον, στις περιπτώσεις που η ύπαρξη ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου αμφισβητείται για λόγο που δεν φαίνεται να είναι προδήλως αβάσιμος³⁷, κάθε δικαστήριο³⁸ οφείλει να εξετάζει αν, με την εκάστοτε σύνθεσή του, συνιστά τέτοιο δικαστήριο. Η εξέταση αυτή είναι αναγκαία για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης την οποία οφείλουν να εμπνέουν στους πολίτες τα δικαστήρια μιας δημοκρατικής κοινωνίας. Ο συγκεκριμένος έλεγχος συνιστά ουσιώδη τύπο, η τήρηση του οποίου αποτελεί ζήτημα δημοσίας τάξης και πρέπει να εξετάζεται είτε κατόπιν αιτήματος των διαδίκων είτε αυτεπαγγέλτως³⁹. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, τα δικαστήρια ενός κράτους μέλους ενδέχεται να κληθούν να αξιολογήσουν το αν το θεμελιώδες δικαίωμα ενός προσώπου σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως έχει προσβληθεί σε άλλο κράτος μέλος⁴⁰.

³³ Απόφαση Simpson (σκέψη 75) και απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, W.Ż. (τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός) (C-487/19, EU:C:2021:798, σκέψη 130). Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim κ.λπ. (C-748/19 έως C-754/19, EU:C:2021:931, σκέψεις 71 έως 73), σχετικά με την απόσπαση δικαστών. Δεν μπορεί κάθε πλημμέλεια δυνάμενη να ανακύψει κατά τη διαδικασία διορισμού δικαστή να προκαλέσει αμφιβολίες ως προς την ανεξαρτησία και την αμεροληψία του και, ως εκ τούτου, ως προς την ιδιότητα του δικαστικού σχηματισμού, στον οποίο αυτός μετέχει, ως «ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου, το οποίο έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως», κατά την έννοια του δικαίου της Ένωσης: απόφαση της 29ης Μαρτίου 2022, Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235, σκέψη 123). Βλ., επίσης, απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2022, Openbaar Ministerie (Δικαστήριο που έχει συσταθεί νομίμως στο κράτος μέλος έκδοσης του εντάλματος) (C-562/21 PPU και C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, σκέψεις 71 έως 74).

³⁴ Η φράση «που έχει συσταθεί νομίμως» απηχεί, μεταξύ άλλων, την αρχή του κράτους δικαίου. Αφορά όχι μόνον τη νομική βάση της ίδιας της ύπαρξης του δικαστηρίου, αλλά και τη σύνθεση της έδρας σε κάθε υπόθεση, καθώς και κάθε άλλη διάταξη του εσωτερικού δικαίου της οποίας η μη τήρηση καθιστά μη νόμιμη τη συμμετοχή ενός ή περισσότερων δικαστών στην εξέταση της υπόθεσης, διατάξεις στις οποίες καταλέγονται, ειδικότερα, οι σχετικές με την ανεξαρτησία και την αμεροληψία των μελών του οικείου δικαστηρίου. Απόφαση της 29ης Μαρτίου 2022, Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235, σκέψεις 118, 119, 121 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

³⁵ Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 29ης Μαρτίου 2022, Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235, σκέψεις 117 έως 122 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

³⁶ Απόφαση Simpson (σκέψη 55).

³⁷ Απόφαση της 1ης Ιουλίου 2008, Chronopost κατά UFX κ.λπ. (C-341/06 P και C-342/06 P, EU:C:2008:375, σκέψη 46).

³⁸ Συμπεριλαμβανομένων του Δικαστηρίου, του Γενικού Δικαστηρίου και των δικαστηρίων των κρατών μελών. Βλ. απόφαση Simpson (σκέψη 57) και απόφαση της 24ης Μαρτίου 2022, Wagenknecht κατά Επιτροπής (C-130/21 P, EU:C:2022:226, σκέψη 15), όσον αφορά το Δικαστήριο και το Γενικό Δικαστήριο. Βλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, W.Ż. (τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός) (C-487/19, EU:C:2021:798, σκέψεις 126 έως 131), όσον αφορά τα δικαστήρια των κρατών μελών.

³⁹ Απόφαση Simpson (σκέψεις 55 και 57) και απόφαση της 1ης Ιουλίου 2008, Chronopost κατά UFX κ.λπ. (C-341/06 P και C-342/06 P, EU:C:2008:375, σκέψη 46).

⁴⁰ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018, Minister for Justice and Equality (Πλημμέλειες του δικαστικού συστήματος) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, σκέψη 73). Βλ., επίσης, απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2022, Openbaar Ministerie (Δικαστήριο που έχει συσταθεί νομίμως στο κράτος μέλος έκδοσης του εντάλματος) (C-562/21 PPU και C-563/21 PPU, EU:C:2022:100)

59. Δεύτερον, τα δικαστήρια πρέπει να τηρούν την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης⁴¹. Τα δικαστήρια τα οποία είναι επιφορτισμένα με την εφαρμογή, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, του δικαίου της Ένωσης έχουν την υποχρέωση να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να διασφαλίσουν την πλήρη αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης, αφήνοντας εν ανάγκη ανεφάρμοστη κάθε εθνική ρύθμιση ή νομολογία, η οποία είναι αντίθετη στο δίκαιο της Ένωσης⁴². Προκειμένου να αφήσει ανεφάρμοστη διάταξη του εθνικού δικαίου, το δικαστήριο που είναι επιφορτισμένο βάσει του εθνικού δικαίου με την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης πρέπει να είναι σε θέση να εξετάσει και να διαπιστώσει το αν διάταξη του εθνικού δικαίου είναι αντίθετη στο δίκαιο της Ένωσης. Σύμφωνα με την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης⁴³, υφίσταται σαφής διάκριση μεταξύ της εξουσίας μη εφαρμογής, σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, διάταξης του εθνικού δικαίου που θεωρείται αντίθετη προς το δίκαιο της Ένωσης και της εξουσίας ακύρωσης μιας τέτοιου είδους διάταξης με αποτέλεσμα το ανίσχυρο της διάταξης αυτής⁴⁴.

⁴¹ Απόφαση Α. Κ. (σκέψη 157).

⁴² Αποφάσεις της 9ης Μαρτίου 1978, Simmenthal (106/77, EU:C:1978:49, σκέψη 22), και της 21ης Δεκεμβρίου 2021, Euro Box Promotion κ.λπ. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 και C-840/19, EU:C:2021:1034, σκέψη 252 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁴³ Πρβλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 166). Η απόφαση της 24ης Ιουνίου 2019, Porławski (C-573/17, EU:C:2019:530, σκέψη 61), επισημαίνει ότι κάθε αρμοδίως επιληφθέν υπόθεσης εθνικό δικαστήριο έχει την υποχρέωση, ως όργανο κράτους μέλους, να αφήνει ανεφάρμοστη, στη διαφορά που εκκρεμεί ενώπιόν του, κάθε διάταξη του εθνικού δικαίου που αντιβαίνει προς διάταξη του δικαίου της Ένωσης η οποία έχει άμεσο αποτέλεσμα.

⁴⁴ Απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2018, Minister for Justice and Equality and Commissioner of An Garda Síochána (C-378/17, EU:C:2018:979, σκέψη 33). Βλ. επίσης, κατ' αναλογίαν, απόφαση της 22ας Μαρτίου 2022, Prokurator Generalny κ.λπ. (Πειθαρχικό τμήμα του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός) (C-508/19, EU:C:2022:201, σκέψη 81), η οποία έκρινε ότι αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο πλαίσιο διαδικασίας που αποσκοπεί στο να αναγνωριστεί ότι ένα πρόσωπο δεν έχει υπηρεσιακή σχέση ως δικαστής και ότι, κατά συνέπεια, δεν μπορούσε νομίμως να ορίσει το πειθαρχικό δικαστήριο που είναι αρμόδιο να επιληφθεί πειθαρχικής διαδικασίας κινηθείσας κατά άλλου δικαστή ήταν απαράδεκτη καθόσον μια τέτοιου είδους αγωγή αποσκοπεί κατ' ουσίαν στην ακύρωση του διορισμού του οικείου δικαστή erga omnes, μολονότι το πολωνικό δίκαιο δεν επιτρέπει και ουδέποτε επέτρεψε την αμφισβήτηση του διορισμού δικαστή με ένδικο βοήθημα που να αποσκοπεί στην ακύρωση ή την αναγνώριση του ανίσχυρου ενός τέτοιου διορισμού.

60. Όσον αφορά τον ρόλο των εθνικών συνταγμάτων και των εθνικών συνταγματικών δικαστηρίων που προβλήθηκε με το υπόμνημα ανταπαντήσεως⁴⁵, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να σέβεται την εθνική ταυτότητα των κρατών μελών σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, ΣΕΕ. Το δίκαιο της Ένωσης δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη συγκεκριμένο συνταγματικό πρότυπο. Ωστόσο, οι αντίστοιχες συνταγματικές τάξεις των κρατών μελών πρέπει να διασφαλίζουν την ανεξαρτησία των δικαστηρίων τους. Υπό την προϋπόθεση ότι ένα συνταγματικό δικαστήριο μπορεί να διασφαλίσει την αποτελεσματική δικαστική προστασία, το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση που προβλέπει ότι τα τακτικά δικαστήρια κράτους μέλους δεσμεύονται από απόφαση συνταγματικού δικαστηρίου με την οποία εθνική νομοθεσία κρίνεται σύμφωνη προς το Σύνταγμα του εν λόγω κράτους μέλους. Δεν ισχύει το ίδιο όταν η εφαρμογή μιας τέτοιας εθνικής ρύθμισης εμποδίζει τα εν λόγω τακτικά δικαστήρια να εκτιμούν αν συμβιβάζεται με το δίκαιο της Ένωσης εθνική νομοθεσία την οποία το συνταγματικό δικαστήριο του εν λόγω κράτους μέλους έκρινε σύμφωνη με εθνική συνταγματική διάταξη που προβλέπει την υπεροχή του δικαίου της Ένωσης. Δυνάμει της ανωτέρω αρχής, δεν μπορεί ένα κράτος μέλος να επικαλεστεί διατάξεις του εθνικού δικαίου, ακόμη και του συνταγματικού, προκειμένου να υπονομεύσει την ενότητα και την αποτελεσματικότητα του δικαίου της Ένωσης. Η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης δεσμεύει όλα τα όργανα των κρατών μελών και οι εσωτερικές διατάξεις, περιλαμβανομένων των διατάξεων συνταγματικής ισχύος, δεν μπορούν να αποτελέσουν εμπόδιο προς τούτο. Εναπόκειται στο Δικαστήριο να διευκρινίζει το περιεχόμενο της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης κατά την άσκηση της αποκλειστικής αρμοδιότητάς του ως προς την οριστική ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης⁴⁶.

⁴⁵ Απαντώντας σε ερώτηση που υποβλήθηκε από το Δικαστήριο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, καταρρίπτονται πλήρως από την απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2022, RS (Αποτελέσματα των αποφάσεων συνταγματικού δικαστηρίου) (C-430/21, EU:C:2022:99, ιδίως, σκέψεις 19, 39, 40, 53 και 58). Τα πολωνικά δικαστήρια πρέπει συνεπώς να μην εφαρμόζουν τη νομολογία του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου) που υπονομεύει την υπεροχή του δικαίου της Ένωσης. Το Βασίλειο του Βελγίου υποστηρίζει ότι η απόφαση του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου) στην υπόθεση P 7/20 στηρίζεται σε εσφαλμένη παραδοχή. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους σε σχέση με την οργάνωση της δικαιοσύνης, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν το δίκαιο της Ένωσης, ιδίως το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ. Αποκλειστική αρμοδιότητα για την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της υπεροχής, έχει το Δικαστήριο και όχι τα εθνικά συνταγματικά δικαστήρια. Το άρθρο 4, παράγραφος 2, ΣΕΕ δεν παρέχει στα εθνικά συνταγματικά δικαστήρια τη δυνατότητα να εξακριβώνουν το αν το δίκαιο της Ένωσης προσκρούει στην εθνική ταυτότητα. Επιπλέον, εθνικό συνταγματικό δικαστήριο δεν μπορεί να αποφανθεί ότι το Δικαστήριο ενήργησε *ultra vires* και να αρνηθεί να εκτελέσει τις αποφάσεις του. Ο σεβασμός όλων των εθνικών συνταγματικών διατάξεων θα υπονόμει την υποχρέωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης να σέβεται την ισότητα των κρατών μελών και την ομοιομορφία και αποτελεσματική εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης. Το Βασίλειο της Δανίας απορρίπτει τον παραλληλισμό στον οποίο προβαίνει η Δημοκρατία της Πολωνίας μεταξύ της νομολογίας του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου) και της νομολογίας του Højesteret (Ανωτάτου Δικαστηρίου) ή των συνταγματικών δικαστηρίων άλλων κρατών μελών καθόσον μόνο η Δημοκρατία της Πολωνίας αμφισβητεί την ίδια την αρχή του κράτους δικαίου. Το Βασίλειο των Κάτω Χωρών επισημαίνει ότι το ΕΔΔΑ, με την απόφασή του της 7ης Μαΐου 2021, *Xero Flor w Polsce sp. z o.o. κατά Πολωνίας* (CE:ECHR:2021:0507JUD000490718) έκρινε ότι το Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικό Δικαστήριο) δεν αποτελεί δικαστήριο που έχει συσταθεί νομίμως παρά πολιτικό όργανο οι αποφάσεις του οποίου δεν είναι δεσμευτικές. Βλ. επίσης απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2022, RS (Αποτελέσματα των αποφάσεων συνταγματικού δικαστηρίου) (C-430/21, EU:C:2022:99 44). Σύμφωνα με την αρχή της υπεροχής, το Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικό Δικαστήριο) δεν μπορεί να αποκλείσει την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης ή αποφάσεων του Δικαστηρίου. Επιπλέον, ένα κράτος μέλος δεν μπορεί να επικαλεστεί τη συνταγματική ταυτότητά του αν η τελευταία προσκρούει στις θεμελιώδεις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης που κατοχυρώνονται στο άρθρο 2 ΣΕΕ: απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2022, Πολωνία κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-157/21, EU:C:2022:98, σκέψεις 264 έως 266). Τέλος, η παράλειψη κράτους μέλους να σέβεται την ανεξαρτησία των δικαστών επηρεάζει εκτενώς τη συνεργασία στο επίπεδο της Ένωσης. Το Βασίλειο της Σουηδίας υποστηρίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να εφαρμόζουν πλήρως την αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, διάταξη που είναι σαφής, ακριβής και απαλλαγμένη αιρέσεων. Η εφαρμογή της αρχής αυτής δεν συνδέεται με οποιοδήποτε ζήτημα αφορά την εθνική συνταγματική ταυτότητα.

⁴⁶ Απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2022, RS (Αποτελέσματα των αποφάσεων συνταγματικού δικαστηρίου) (C-430/21, EU:C:2022:99, σκέψεις 43 έως 46, 51 και 52). Στη σκέψη 55 της απόφασης αυτής επισημαίνεται ότι η τήρηση της αρχής της υπεροχής είναι αναγκαία για τη διασφάλιση του σεβασμού της ισότητας των κρατών μελών ενώπιον των Συνθηκών, η οποία αποκλείει τη δυνατότητα να θεωρηθεί ότι ορισμένο μονομερές μέτρο περιορίζει της έννομης τάξης της Ένωσης. Αποτελεί επίσης έκφανση της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας του άρθρου 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, η οποία επιβάλλει να αφήνεται ανεφάρμοστη κάθε ενδεχομένως αντίθετη διάταξη του εθνικού δικαίου, ανεξαρτήτως του χρόνου θέσεως της διάταξης αυτής.

61. Στις παρούσες προτάσεις, θα εξετάσω αρχικά τη δεύτερη αιτίαση της Επιτροπής που αφορά το προβαλλόμενο μονοπώλιο της αρμοδιότητας για την έκδοση αποφάσεων επί ισχυρισμών σχετικών με την έλλειψη ανεξαρτησίας δικαστηρίου και συνεπώς για τον καθορισμό του δικαιώματος πρόσβασης σε ανεξάρτητο δικαστήριο. Η αιτίαση αυτή έχει πιο περιορισμένο περιεχόμενο από την πρώτη αιτίαση, η οποία αφορά το δικαίωμα σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως, σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη. Επιπλέον, η πρόταση επί της δεύτερης αιτίαςσης μπορεί να έχει συνέπειες για την πρόταση επί της πρώτης αιτίαςσης.

VI. Νομική ανάλυση

A. Επί της δεύτερης αιτίαςσης – Η αποκλειστική αρμοδιότητα του τμήματος εκτάκτου ελέγχου να εξετάζει αιτιάσεις και νομικά ζητήματα σχετικά με την έλλειψη ανεξαρτησίας των δικαστών

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

62. Με τη δεύτερη αιτίασή της, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, υπάγοντας την εξέταση των αιτιάσεων και των νομικών ζητημάτων σχετικά με την έλλειψη ανεξαρτησίας των δικαστών στην αποκλειστική αρμοδιότητα του τμήματος εκτάκτου ελέγχου, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, καθώς και από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης. Η αιτίαση στηρίζεται στη θέσπιση και διατήρηση σε ισχύ του άρθρου 26, παράγραφοι 2 και 4 έως 6 και του άρθρου 82, παράγραφοι 2 έως 5, του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, όπως τροποποιήθηκαν από τον τροποποιητικό νόμο, καθώς και του άρθρου 10 του τροποποιητικού νόμου.

63. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή επιβεβαίωσε ότι θεωρεί ότι το τμήμα εκτάκτου ελέγχου έχει αποκλειστική αρμοδιότητα να εξετάζει ζητήματα σχετικά με την ανεξαρτησία των δικαστηρίων, των δικαστικών σχηματισμών και των δικαστών. Επισήμανε ότι τέτοιου είδους ζητήματα δεν μπορούν να εξεταστούν με την άσκηση ενδίκου βοηθήματος ενώπιον άλλων δικαστηρίων. Η Επιτροπή επισήμανε επίσης ότι το μονοπώλιο του ελέγχου της ανεξαρτησίας από το τμήμα εκτάκτου ελέγχου είναι εξαιρετικά περιορισμένο καθόσον το άρθρο 26, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου προβλέπει ότι το τμήμα εκτάκτου ελέγχου δεν είναι αρμόδιο να εξετάζει ζητήματα ανεξαρτησίας που αφορούν τον διορισμό δικαστή ή τη νομιμοποίησή του για την άσκηση δικαιοδοτικών καθηκόντων. Η Επιτροπή επιβεβαίωσε επίσης ότι οι τρεις πρώτες αιτιάσεις δεν είναι αντιφατικές, όπως ισχυρίζεται η Δημοκρατία της Πολωνίας, δεδομένου ότι οι διατάξεις του πολωνικού δικαίου που έχουν εφαρμογή διασφαλίζουν ότι δεν είναι δυνατός ο έλεγχος της διαδικασίας διορισμού δικαστή.

64. Η δεύτερη αιτίαση περιλαμβάνει τέσσερα σκέλη. Πρώτον, το άρθρο 26, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου παρέχει αποκλειστική αρμοδιότητα στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου να αποφαινεται επί αιτήσεων για την εξαίρεση δικαστών από ορισμένη υπόθεση στο πλαίσιο της οποίας προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι ένα δικαστήριο ή δικαστής στερείται ανεξαρτησίας και να καθορίζει τα δικαστήρια που είναι αρμόδια να εκδικάζουν μια τέτοιου είδους υπόθεση. Δικαστήριο ενώπιον του οποίου υποβάλλεται τέτοιου

είδους αίτηση οφείλει να παραπέμψει την αίτηση αυτή στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου χωρίς καθυστέρηση. Η απόφαση του τμήματος εκτάκτου ελέγχου δεσμεύει το εν λόγω δικαστήριο ανεξαρτήτως του αν το τμήμα αυτό είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της ουσίας της υπόθεσης.

65. Στη σκέψη 166 της απόφασης Α. Κ., το Δικαστήριο έκρινε ότι ένα δικαστήριο που επιλαμβάνεται διαφοράς η οποία, βάσει του εθνικού δικαίου, πρέπει να εξεταστεί από δικαστήριο που δεν πληροί τις απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, οφείλει να μην εφαρμόσει την εθνική αυτή διάταξη προκειμένου να διασφαλισθεί η αποτελεσματική δικαστική προστασία, κατά την έννοια του άρθρου 47 του Χάρτη και η διαφορά αυτή να καταστεί δυνατό να εκδικασθεί από δικαστήριο το οποίο πληροί τις απαιτήσεις αυτές.

66. Παρέχοντας αποκλειστική αρμοδιότητα στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου να κρίνει επί των ζητημάτων αυτών, το άρθρο 26, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου αφαιρεί από τα εθνικά δικαστήρια, εξαιρουμένου του τμήματος εκτάκτου ελέγχου, το δικαίωμα να υποβάλουν προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 267 της ΣΛΕΕ σχετικά με την απαίτηση περί ανεξαρτησίας κατά την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη. Η Επιτροπή θεωρεί ότι το άρθρο 26, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου εμποδίζει τα εθνικά δικαστήρια να εξετάζουν αυτεπαγγέλτως⁴⁷ ή κατόπιν αιτήματος ορισμένου διαδίκου⁴⁸ το αν ένας δικαστής που επιλαμβάνεται υπόθεσης που διέπεται από το δίκαιο της Ένωσης πληροί την απαίτηση περί ανεξαρτησίας κατά την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη. Η ανεξαρτησία δικαστηρίου ή δικαστή αποτελεί οριζόντιο ζήτημα που μπορεί να ανακύψει σε οποιαδήποτε υπόθεση και οποιοδήποτε δικαστήριο επιλαμβάνεται υπόθεσης που αφορά το δίκαιο της Ένωσης πρέπει να μπορεί να το εξετάσει. Επιπλέον, η παροχή αποκλειστική αρμοδιότητας για την επίλυση των ζητημάτων αυτών δεν δικαιολογείται από την ανάγκη σύστασης εξειδικευμένων δικαστηρίων προς τον σκοπό αυτόν.

67. Δεύτερον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι σύμφωνα με το άρθρο 82, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το τμήμα εκτάκτου ελέγχου έχει αποκλειστική αρμοδιότητα να αποφαινεται επί νομικών ζητημάτων σε υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον του Ανωτάτου Δικαστηρίου σχετικά με την ανεξαρτησία των δικαστών. Σύμφωνα με το άρθρο 82, παράγραφοι 3 έως 5, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, στις περιπτώσεις αυτές, η ολομέλεια του τμήματος εκτάκτου ελέγχου λαμβάνει απόφαση που δεσμεύει όλους τους σχηματισμούς του Ανωτάτου Δικαστηρίου και η οποία μπορεί να ακυρωθεί μόνο από απόφαση της ολομέλειας του Ανωτάτου Δικαστηρίου που έχει ληφθεί τουλάχιστον από τα δύο τρίτα των δικαστών κάθε τμήματός του. Κατά την έκδοση της απόφασής του, το τμήμα εκτάκτου ελέγχου δεν δεσμεύεται από οποιαδήποτε άλλη απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, εξαιρουμένης της περίπτωσης που η τελευταία αποτελεί «απόφαση αρχής». Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι προαναφερθείσες διατάξεις δεν παρέχουν στα άλλα τμήματα του Ανωτάτου Δικαστηρίου τη δυνατότητα να επιλαμβάνονται τέτοιου είδους ζητημάτων και συνεπώς αντίκεινται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη.

68. Τρίτον, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 26, παράγραφοι 4 έως 6, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου αντίκειται επίσης στις εν λόγω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης καθόσον παρέχει στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου αποκλειστική αρμοδιότητα να επιλαμβάνεται ενδίκων βοηθημάτων και μέσων που αποσκοπούν στο να αναγνωριστεί ότι οι

⁴⁷ Απόφαση Α. Κ. (σκέψη 166). Βλ., επίσης, απόφαση Simpson (σκέψη 57).

⁴⁸ Απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim κ.λπ. (C-748/19 έως C-754/19, EU:C:2021:931).

οριστικές αποφάσεις οποιουδήποτε πολωνικού δικαστηρίου, συμπεριλαμβανομένων των άλλων τμημάτων του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου, έχουν παράνομο χαρακτήρα, στις περιπτώσεις που η προβαλλόμενη παρανομία αφορά το καθεστώς του δικαστή που αποφάνθηκε επί της υπόθεσης. Τα εν λόγω ένδικα βοηθήματα και μέσα μπορούν να ασκηθούν ενώπιον του τμήματος εκτάκτου ελέγχου χωρίς να επιληφθεί αυτών το δικαστήριο που εξέδωσε την επίμαχη απόφαση, ανεξαρτήτως του αν ο διάδικος εξάντλησε όλα τα άλλα ένδικα βοηθήματα που διαθέτει.

69. Τέταρτον, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι οι μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 10 του τροποποιητικού νόμου αντίκεινται επίσης στο δίκαιο της Ένωσης. Βάσει των διατάξεων αυτών, τα πολωνικά δικαστήρια όφειλαν να παραπέμψουν στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου, πριν τις 21 Φεβρουαρίου 2020, τις υποθέσεις που ήταν εκκρεμείς στις 14 Φεβρουαρίου 2020 και αφορούσαν ζητήματα που εμπίπτουν στην αποκλειστική αρμοδιότητα του τμήματος εκτάκτου ελέγχου σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφοι 2 και 4 έως 6 και το άρθρο 82, παράγραφοι 2 έως 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Μετά την παραπομπή των υποθέσεων αυτών, το τμήμα εκτάκτου ελέγχου «δύναται να ανακαλέσει τις προγενέστερες πράξεις, καθόσον αυτές παρακωλύουν τη συνέχιση της εξέτασης της υπόθεσης σύμφωνα με τον νόμο». Επιπλέον, ο τροποποιητικός νόμος καθιστά άνευ δικονομικού αποτελέσματος τις πράξεις που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο των υποθέσεων αυτών μετά τις 14 Φεβρουαρίου 2020, ιδίως από δικαστές.

70. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι προαναφερθείσες εξουσίες του τμήματος εκτάκτου ελέγχου αντίκεινται στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ και το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη. Αντίκεινται επίσης στην υποχρέωση των εθνικών δικαστηρίων να εφαρμόζουν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, σύμφωνα με την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης.

71. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι, όσον αφορά ζητήματα σχετικά με την ανεξαρτησία των δικαστών και των δικαστηρίων, όλα τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εφαρμόζουν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη ώστε να εξασφαλίζουν στους πολίτες το θεμελιώδες δικαίωμα πραγματικής προσφυγής. Στο πλαίσιο διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιόν του, δικαστήριο κράτους μέλους που ενεργεί στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, υπέχει την υποχρέωση να εφαρμόσει το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη και να μην εφαρμόσει οποιαδήποτε εθνική διάταξη που αντίκειται σε διάταξη του δικαίου της Ένωσης που έχει άμεσο αποτέλεσμα. Οι επίμαχες εθνικές διατάξεις αφαιρούν από όλα τα πολωνικά δικαστήρια, εξαιρουμένου του τμήματος εκτάκτου ελέγχου, το δικαίωμα να αποφαινούνται επί παρεμπιπτόντων ζητημάτων όπως η εξαίρεση δικαστή στη σύνθεση δικαστηρίου και ο καθορισμός της αρμοδιότητας του δικαστηρίου. Οι διατάξεις αυτές εμποδίζουν επίσης τα εθνικά δικαστήρια να διασφαλίζουν την αποτελεσματική δικαστική προστασία, αφήνοντας ανεφάρμοστες εθνικές διατάξεις που παρέχουν αρμοδιότητα, σε περιπτώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, σε δικαστήρια και δικαστές που δεν πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη.

72. Η Επιτροπή θεωρεί επίσης ότι, από τις 14 Φεβρουαρίου 2020, οι προσβαλλόμενες στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας διατάξεις, αφαιρούν από τα υπόλοιπα εθνικά δικαστήρια το δικαίωμά τους, και στην περίπτωση των δικαστηρίων που αποφαινούνται σε τελευταίο βαθμό την υποχρέωσή τους, να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ σχετικά με την ερμηνεία των απαιτήσεων περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας δικαστηρίου ως ζήτημα του δικαίου της Ένωσης. Ειδικότερα, εθνικά δικαστήρια, πέραν του τμήματος εκτάκτου ελέγχου,

στερούνται της δυνατότητας να επιλύουν τα ζητήματα αυτά. Επίσης, το άρθρο 26, παράγραφοι 4 έως 6, και το άρθρο 82, παράγραφοι 2 έως 4, του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν περιορίζονται σε παρεμπόδιοντα ζητήματα καθόσον παρέχουν αποκλειστική αρμοδιότητα στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου. Το εν λόγω δικαίωμα και η εν λόγω υποχρέωση είναι εγγενή στοιχεία του συστήματος συνεργασίας που καθιερώνεται στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ και των καθηκόντων που απονέμει το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σε δικαστή που είναι επιφορτισμένος με την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης.

73. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι μεταβατικές διατάξεις στο άρθρο 10 του τροποποιητικού νόμου αντίκεινται επίσης στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ καθόσον εμποδίζουν τα εθνικά δικαστήρια να εμμείνουν σε προδικαστικά ερωτήματα που υποβλήθηκαν πριν τις 14 Φεβρουαρίου 2020. Το άρθρο 10, παράγραφος 2, του τροποποιητικού νόμου επιτρέπει στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου να ανακαλέσει πράξεις που πραγματοποιήθηκαν από εθνικό δικαστήριο και, ιδίως, να αποσύρει αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως: που υπέβαλε το τελευταίο. Είναι σαφές από τη νομολογία του Δικαστηρίου ότι προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα των εξουσιών που απονέμει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ σε εθνικό δικαστήριο, πρέπει το τελευταίο να έχει τη δυνατότητα να εμμείνει σε αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

74. Στο υπόμνημα απαντήσεως επισημαίνεται ότι η Επιτροπή δεν αμφισβητεί το δικαίωμα του εθνικού νομοθέτη να θεσπίζει νόμους σχετικά με την αρμοδιότητα των δικαστηρίων. Αντιθέτως, αμφισβητεί το μονοπώλιο που παρέχεται στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου να εξετάζει τη συμμόρφωση δικαστηρίου ή δικαστή με την απαίτηση περί ανεξαρτησίας βάσει του δικαίου της Ένωσης ενώ τα ζητήματα αυτά μπορούν να προβληθούν ενώπιον όλων των εθνικών δικαστηρίων. Η Επιτροπή δεν υποστηρίζει ότι δικαστήριο που επιλαμβάνεται ζητήματος που αφορά την απαίτηση περί ανεξαρτησίας βάσει του δικαίου της Ένωσης πρέπει πάντα να εξετάζει το ζήτημα αυτό. Ωστόσο, σε ένα κράτος μέλος με 10 000 δικαστές, η αρμοδιότητα εφαρμογής του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη δεν μπορεί να παρέχεται μόνο σε ένα τμήμα που αποτελείται από 20 δικαστές. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι το τμήμα εκτάκτου ελέγχου συστάθηκε βάσει του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 8ης Δεκεμβρίου 2017 και ότι τα μέλη του διορίστηκαν κατόπιν πρότασης του KRS. Δεδομένου ότι ο ρόλος του KRS στον διορισμό των δικαστών οδηγεί συχνά σε αιτήσεις για την εξαίρεσή τους, το ίδιο το τμήμα εκτάκτου ελέγχου ενδέχεται να μην είναι αμερόληπτο και αντικειμενικό σε ζητήματα δικαστικής ανεξαρτησίας⁴⁹.

75. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Επιτροπή, απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου, επιβεβαίωσε ότι το ζήτημα της ανεξαρτησίας ορισμένου δικαστηρίου, σχηματισμού ή δικαστή δεν μπορεί να προβληθεί ενώπιον ανώτερου δικαστηρίου κατ' έφεση. Συνεπώς, το τμήμα εκτάκτου ελέγχου έχει αποκλειστική αρμοδιότητα επί όλων των ζητημάτων που αφορούν την ανεξαρτησία δικαστηρίου, σχηματισμού ή δικαστή.

76. Η Δημοκρατία της Πολωνίας θεωρεί ότι η δεύτερη αιτίαση είναι αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

⁴⁹ Βλ. απόφαση Α. Κ. (σκέψη 122). Το Βασίλειο της Δανίας θεωρεί ότι το τμήμα εκτάκτου ελέγχου, όπως και το πειθαρχικό τμήμα, δεν είναι ανεξάρτητο. Αμφότερα τα τμήματα συστάθηκαν από τον ίδιο νόμο σύμφωνα με τον οποίο τα μέλη τους διορίζονται κατόπιν διαδικασίας που περιλαμβάνει την ανάμειξη του KRS, το οποίο δεν είναι το ίδιο ανεξάρτητο. Βλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, W.Ż. (τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός) (C-487/19, EU:C:2021:798, σκέψεις 150, 152 και 153). Βλ., επίσης, απόφαση του ΕΔΔΑ της 8ης Νοεμβρίου 2021, Dolińska-Ficek και Ozimek κατά Πολωνίας (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819, § 353 έως 355), με την οποία κρίθηκε ότι το τμήμα εκτάκτου ελέγχου δεν αποτελεί δικαστήριο που έχει συσταθεί νομίμως για τους σκοπούς του άρθρου 6 ΕΣΔΑ.

77. Όσον αφορά την προβαλλόμενη παράβαση του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη, η Δημοκρατία της Πολωνίας θεωρεί ότι η Επιτροπή εφαρμόζει εσφαλμένα την απόφαση Α. Κ. Από την απόφαση αυτή συνάγεται ότι αν μια υπόθεση που διέπεται από το δίκαιο της Ένωσης έχει υποβληθεί ενώπιον αναρμόδιου δικαστηρίου και ένας διάδικος ισχυρίζεται ότι η εξέταση υπόθεσης από το αρμόδιο δικαστήριο θα προσβάλλει τα δικαιώματά του βάσει του άρθρου 47 του Χάρτη, το αναρμόδιο δικαστήριο μπορεί να κάνει δεκτή την ένσταση αυτή και να παραπέμψει την υπόθεση σε άλλο ανεξάρτητο δικαστήριο το οποίο θα ήταν αρμόδιο αν δεν συνέτρεχαν οι κανόνες βάσει των οποίων αρμόδιο καθίσταται δικαστήριο που δεν είναι ανεξάρτητο. Σύμφωνα με τη Δημοκρατία της Πολωνίας, η απόφαση Α. Κ. δεν καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ εμποδίζει τα κράτη μέλη να θεσπίσουν κανόνες σχετικά με την αρμοδιότητα των δικαστηρίων. Επιπλέον, οι αντίστοιχες θέσεις ενός δικαστηρίου το οποίο οφείλει να παραπέμψει μια υπόθεση στο δικαστήριο που είναι αρμόδιο να επιληφθεί της υπόθεσης αυτής και ενός δικαστηρίου το οποίο επιλαμβάνεται αίτησης εξαίρεσης εναντίον του δικαστή, στην περίπτωση που βρίσκεται αντιμέτωπο με νομικό ζήτημα ή αμφιβολία σχετικά με τη νομιμότητα οριστικής απόφασης, είναι ουσιωδώς διαφορετικές. Η θέση της Επιτροπής θα οδηγούσε σε προσβολή του δικαιώματος σε δικαστήριο που έχει συσταθεί νομίμως και, στις περιπτώσεις εξαίρεσης δικαστή, του δικαιώματος σε ανεξάρτητο δικαστήριο. Η κατανομή των αρμοδιοτήτων των δικαστηρίων σε όλες τις υποθέσεις που υποβάλλονται ενώπιόν τους αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την πρόσβαση σε δικαστήριο που έχει συσταθεί νομίμως.

78. Η Δημοκρατία της Πολωνίας επισημαίνει ότι τα κράτη μέλη έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα να θεσπίζουν διατάξεις σχετικά με την αρμοδιότητα των δικαστηρίων τους. Μολονότι τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, η διάταξη αυτή δεν μπορεί να ρυθμίσει την κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων. Η Δημοκρατία της Πολωνίας επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν έχει αμφισβητήσει την ανεξαρτησία του τμήματος εκτάκτου ελέγχου. Η δεύτερη αιτίαση στηρίζεται, συνεπώς, στον ισχυρισμό ότι τα εθνικά δικαστήρια έχουν την αρμοδιότητα να επιλαμβάνονται ορισμένων κατηγοριών υποθέσεων, η οποία, σύμφωνα με την Επιτροπή, θα υποβάθμιζε την αρμοδιότητα ως προς την ουσία των υποθέσεων που παρέχεται σε άλλα δικαστήρια. Συναφώς, επισημαίνει ότι τα δικαστήρια που υπέβαλαν αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως στην υπόθεση που οδήγησε στην απόφαση Α. Κ. δεν ήταν αρμόδια να αποφανθούν επί της ουσίας των υποθέσεων που επιλήφθηκαν και τις παρέπεμψαν σε αρμόδιο δικαστήριο. Η παραπομπή αυτή διέπεται από το άρθρο 200, παράγραφος 1, σημείο 4, του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, το οποίο προβλέπει ότι κάθε δικαστήριο πρέπει να εξετάσει αν έχει αρμοδιότητα και, στην περίπτωση που είναι αναρμόδιο, να παραπέμψει την υπόθεση στο δικαστήριο που είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί της υπόθεσης.

79. Όσον αφορά το άρθρο 26, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου σχετικά με την εξαίρεση δικαστών, η Δημοκρατία της Πολωνίας ισχυρίζεται ότι ένας δικαστής ή ένας σχηματισμός δικαστηρίου ενώπιον του οποίου υποβάλλεται αίτηση εξαίρεσής του πρέπει να παραπέμψει την αίτηση αυτή σε άλλον σχηματισμό ή σε ανώτερο δικαστήριο. Συνεπώς, το άρθρο 26, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν αφαιρεί από τον αρμόδιο δικαστή, σχηματισμό ή δικαστήριο την αρμοδιότητα να αποφαινεται επί τέτοιου είδους παρεμπιπτόντων ζητημάτων. Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Δημοκρατία της Πολωνίας, απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου, επιβεβαίωσε ότι το ζήτημα της ανεξαρτησίας δικαστηρίου, σχηματισμού ή δικαστή μπορεί να προβληθεί με την άσκηση ενδίκου βοηθήματος ή μέσου.

80. Κατά τη Δημοκρατία της Πολωνίας, ένδικο βοήθημα ή μέσο με αίτημα να διαπιστωθεί η έλλειψη νομιμότητας οριστικής απόφασης, σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφοι 4 έως 6, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, δεν αποτελεί προκαταρκτικό ή παρεμπίπτον ζήτημα αλλά πρέπει να υποβληθεί ενώπιον εξειδικευμένου δικαστηρίου που είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί του ζητήματος αυτού. Η διαδικασία κινείται με την άσκηση έκτακτου ενδίκου μέσου κατά οριστικής απόφασης κατά της οποίας ένας διάδικος προσάπτει παράβαση του ουσιαστικού δικαίου ή των δικονομικών κανόνων και πρόκληση βλάβης. Σύμφωνα με τη Δημοκρατία της Πολωνίας, η παροχή της δυνατότητας σε κάθε πρόσωπο να προβάλει ένα τέτοιου είδους ζήτημα ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου θα υπονόμει, μεταξύ άλλων, την αρχή του δεδικασμένου και την αρχή της ασφάλειας δικαίου. Είναι προφανές ότι το δικαστήριο που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση δεν μπορεί να εξετάσει το ζήτημα αυτό. Επίσης, από την απόφαση Α. Κ. δεν προκύπτουν οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή θεωρεί ότι προκειμένου να υφίσταται αποτελεσματική προσφυγή στην περίπτωση παράβασης του άρθρου 47 του Χάρτη, πρέπει να επιληφθεί του εν λόγω ενδίκου μέσου το δικαστήριο που εξέδωσε την απόφαση που αποτελεί αντικείμενο αμφισβήτησης. Η παροχή αρμοδιότητας σε εξειδικευμένο τμήμα προκειμένου το τελευταίο να αποφαινεται επί τέτοιου είδους ζητημάτων ενισχύει τις δικονομικές εγγυήσεις των διαδίκων και δεν υπονομεύει το δικαίωμα σε δικαστήριο.

81. Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι τα επιχειρήματα της Επιτροπής σχετικά με το άρθρο 82, παράγραφοι 2 έως 5, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και την αρμοδιότητα του τμήματος εκτάκτου ελέγχου επί νομικών ζητημάτων που αφορούν την ανεξαρτησία δικαστή ή δικαστηρίου είναι αβάσιμα. Σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 1, στοιχείο α, του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το Ανώτατο Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εκδίδει αποφάσεις που επιλύουν όλα τα νομικά ζητήματα στις υποθέσεις που εμπίπτουν στην αρμοδιότητά του. Το άρθρο 82, παράγραφοι 2 έως 5, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου παρέχει αρμοδιότητα στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου για την ερμηνεία του νόμου. Συνεπώς, δεν περιορίζει το δικαίωμα άλλων δικαστηρίων να αξιολογούν πραγματικά περιστατικά. Επιπλέον, τα δικαστήρια έχουν δυνατότητα αλλά όχι υποχρέωση να υποβάλλουν τα ζητήματα αυτά στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου.

82. Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι το άρθρο 26, παράγραφοι 2 και 4 έως 6, το άρθρο 82, παράγραφοι 2 έως 5, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 10 του τροποποιητικού νόμου δεν περιορίζουν την αρμοδιότητα των δικαστηρίων να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ. Σε κάθε περίπτωση, το τμήμα εκτάκτου ελέγχου αποτελεί δικαστήριο τελευταίου βαθμού το οποίο, σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, υποχρεούται να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα σε περίπτωση αμφιβολίας σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ.

83. Η Δημοκρατία της Πολωνίας θεωρεί ότι στο μέτρο που η Επιτροπή δεν διευκρίνισε πώς οι διατάξεις του εθνικού δικαίου που εκτίθενται στη δεύτερη αιτίαση παραβιάζουν την αρχή της υπεροχής, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί⁵⁰.

84. Όσον αφορά τις μεταβατικές διατάξεις που προβλέπονται στο άρθρο 10 του τροποποιητικού νόμου, η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι η ισχύς της διάταξης αυτής έχει ήδη παρέλθει. Η Επιτροπή δεν προσκόμισε κανένα αποδεικτικό στοιχείο το οποίο να στηρίζεται είτε στο περιεχόμενο της διάταξης αυτής είτε στην πρακτική του τμήματος εκτάκτου ελέγχου και από το οποίο να προκύπτει ότι το τμήμα αυτό χρησιμοποίησε ή θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει τη

⁵⁰ Απόφαση της 26ης Απριλίου 2005, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας (C-494/01, EU:C:2005:250, σκέψη 41).

διάταξη αυτή προκειμένου να αποσύρει προδικαστικά ερωτήματα που υποβλήθηκαν από άλλα πολωνικά δικαστήρια και να υπονομεύσει την αποτελεσματικότητα των αποφάσεων του Δικαστηρίου. Επιπλέον, το άρθρο 200, παράγραφος 1, του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και το άρθρο 35, παράγραφος 1, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, η νομιμότητα των οποίων δεν έχει αμφισβητηθεί από την Επιτροπή, ρυθμίζουν την αρμοδιότητα των δικαστηρίων.

85. Στο υπόμνημα ανταπαντήσεως επισημαίνεται ότι οι ισχυρισμοί της Επιτροπής σχετικά με την ανεξαρτησία του τμήματος εκτάκτου ελέγχου, όπως εκτίθενται στο σημείο 74 των παρουσών προτάσεων, δεν περιλήφθηκαν στην προσφυγή. Ως νέοι ισχυρισμοί πρέπει να απορριφθούν σύμφωνα με το άρθρο 127, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου.

2. Ανάλυση

α) Επί του παραδεκτού

86. Οι ισχυρισμοί της Επιτροπής περί έλλειψης ανεξαρτησίας του τμήματος εκτάκτου ελέγχου λόγω της ανάμειξης του KRS στον διορισμό των δικαστών μελών του τμήματος αυτού και των περιορισμένων ανθρωπίνων πόρων του δεδομένου ότι αποτελείται μόνο από 20 δικαστές⁵¹ προβλήθηκαν για πρώτη φορά με το υπόμνημα απαντήσεως⁵².

87. Αρκεί η επισήμανση ότι κατά το άρθρο 127, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, κατά τη διάρκεια της δίκης απαγορεύεται η προβολή νέων ισχυρισμών, εκτός αν στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυσαν κατά τη διαδικασία.

88. Κατά το προ της άσκησης της προσφυγής στάδιο και κατά τον χρόνο άσκησης της υπό κρίση προσφυγής, η Επιτροπή γνώριζε⁵³ το γεγονός ότι το τμήμα εκτάκτου ελέγχου είχε συσταθεί βάσει του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 8ης Δεκεμβρίου 2017. Η Επιτροπή γνώριζε συνεπώς τον αριθμό των δικαστών που μετέχουν στη σύνθεση του τμήματος αυτού και τον τρόπο διορισμού τους και ιδίως τον ρόλο του KRS. Στο μέτρο που οι ισχυρισμοί της Επιτροπής αφορούν τα ζητήματα αυτά, πρέπει να απορριφθούν ως अपαράδεκτοι.

89. Με την απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών⁵⁴ κρίθηκε ότι υπήρχαν εύλογες αμφιβολίες όσον αφορά την ανεξαρτησία του KRS και την αποστολή του στον διορισμό των μελών του πειθαρχικού τμήματος του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες, δημιούργησαν εύλογες αμφιβολίες στους πολίτες όσον αφορά την ανεξαρτησία και την αμεροληψία του εν λόγω πειθαρχικού τμήματος. Το Δικαστήριο έκρινε συνεπώς ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη τις υποχρεώσεις της βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ καθόσον δεν διασφάλισε την ανεξαρτησία και την αμεροληψία του πειθαρχικού τμήματος.

⁵¹ Συναφώς, η Επιτροπή αμφισβητεί το αν το δικαίωμα στην αποτελεσματική δικαστική προστασία των δικαιωμάτων που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης μπορεί να διασφαλιστεί σε όλες τις υποθέσεις που κατανέμονται στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου βάσει των επίμαχων διατάξεων του εθνικού δικαίου. Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση Α. Κ. (σκέψη 115 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁵² Ούτε το δικόγραφο της προσφυγής ούτε το προ της άσκησης της προσφυγής στάδιο της διαδικασίας εγείρουν τα ζητήματα αυτά.

⁵³ Συναφώς, βλ. απόφαση Α. Κ., και αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 2021, Επιτροπή κατά Πολωνίας (Πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών) (C-791/19, EU:C:2021:596, στο εξής: απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών), της 6ης Οκτωβρίου 2021, W.Ż. (Τμήμα έκτακτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός) (C-487/19, EU:C:2021:798), και της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:153). Η Επιτροπή παραστάθηκε επίσης στο πλαίσιο διάφορων αιτήσεων για την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων οι οποίες έθεσαν τα ανωτέρω και παρόμοια ζητήματα.

⁵⁴ Βλ. σκέψεις 104 έως 108.

90. Παρόλο που η παράλειψη της Επιτροπής να προβάλλει αντίστοιχο ισχυρισμό σε σχέση με το τμήμα εκτάκτου ελέγχου σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας αποτελεί δική της επιλογή, προκαλεί έκπληξη. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι η απόφαση του Δικαστηρίου σχετικά με την παράλειψη της Δημοκρατίας της Πολωνίας να διασφαλίσει την ανεξαρτησία και την αμεροληψία του πειθαρχικού τμήματος στηρίχθηκε σε ορισμένους παράγοντες που δεν περιορίζονταν στις αμφιβολίες σχετικά με την ανεξαρτησία του KRS⁵⁵. Συνεπώς, ακόμη και αν το Δικαστήριο μπορούσε να επικαλεστεί την κρίση του σχετικά με την ανεξαρτησία του KRS στην απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών⁵⁶, τούτο δεν θα αρκούσε αυτό καθεαυτό προκειμένου να συναχθεί στην παρούσα διαδικασία ότι το τμήμα εκτάκτου ελέγχου δεν είναι ανεξάρτητο⁵⁷.

91. Επιπλέον, με την απόφασή του της 8ης Νοεμβρίου 2021 στην υπόθεση Dolińska-Ficek και Ozimek κατά Πολωνίας⁵⁸, το ΕΔΔΑ έκρινε ομόφωνα ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας παραβίασε το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ δεδομένου ότι το τμήμα εκτάκτου ελέγχου δεν αποτελούσε «δικαστήριο που έχει συσταθεί νομίμως»⁵⁹. Προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό, το ΕΔΔΑ βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό στη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τις πρόσφατες δικαστικές μεταρρυθμίσεις στην Πολωνία. Η απόφαση του ΕΔΔΑ στηρίχθηκε στη διαπίστωση ότι υπήρξαν πρόδηλες παραβάσεις του εθνικού δικαίου οι οποίες είχαν επηρεάσει δυσμενώς τη λειτουργία των θεμελιωδών διαδικαστικών κανόνων για τον διορισμό των δικαστών στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου. Οι παρατυπίες αυτές στη διαδικασία διορισμού υπονόμισαν τη νομιμότητα του τμήματος εκτάκτου ελέγχου σε τέτοιο βαθμό ώστε απώλεσε την ιδιότητα του «δικαστηρίου» που «λειτουργεί νόμιμα» για τους σκοπούς του άρθρου 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ. Συναφώς, το ΕΔΔΑ έκρινε κατηγορηματικά ότι «η πρόταση των υποψηφίων προς διορισμό δικαστών στο [τμήμα εκτάκτου ελέγχου] –απαραίτητη προϋπόθεση για τον διορισμό από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της Πολωνίας⁶⁰ – ανατέθηκε στο KRS, ένα όργανο που δεν διέθετε επαρκείς εγγυήσεις ανεξαρτησίας από την νομοθετική και εκτελεστική εξουσία⁶¹».

92. Η απόφαση του ΕΔΔΑ δεν δεσμεύει το Δικαστήριο δεδομένου ότι η Ένωση δεν έχει προσχωρήσει στην ΕΣΔΑ. Ωστόσο, σύμφωνα με το άρθρο 52, παράγραφος 3 του Χάρτη, το Δικαστήριο οφείλει να ερμηνεύει το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη κατά τέτοιον τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ένα επίπεδο προστασίας σύμφωνο με εκείνο που κατοχυρώνεται στο

⁵⁵ Οι αμφιβολίες σχετικά με την ανεξαρτησία του KRS στηρίχθηκαν σε αρκετούς παράγοντες, συμπεριλαμβανομένου του γεγονότος ότι 23 από τα 25 μέλη του είχαν διορισθεί από την πολωνική εκτελεστική ή νομοθετική εξουσία ή ήταν μέλη τους. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι το γεγονός ότι ένα όργανο όπως ένα εθνικό δικαστικό συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται, κατά πλειονότητα, από μέλη που επιλέγονται από τη νομοθετική εξουσία, εμπλέκεται στη διαδικασία διορισμού των δικαστών δεν δύναται, αφ' εαυτού, να προκαλέσει αμφιβολίες ως προς την ανεξαρτησία των δικαστών που διορίζονται με τον τρόπο αυτόν. Η ανεξαρτησία ενός εθνικού δικαστηρίου πρέπει να εκτιμάται με γνώμονα το σύνολο των κρίσιμων παραγόντων, συμπεριλαμβανομένων των συνθηκών που διέπουν τον διορισμό των μελών του. Απόφαση της 9ης Ιουλίου 2020, Land Hessen (C-272/19, EU:C:2020:535, σκέψεις 55 και 56).

⁵⁶ Βλ. σκέψεις 104 έως 108.

⁵⁷ Βλ., επίσης, απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2022, Openbaar Ministerie (Δικαστήριο που έχει συσταθεί νομίμως στο κράτος μέλος έκδοσης του εντάλματος) (C-562/21 PPU και C-563/21 PPU, EU:C:2022:100, σκέψη 75).

⁵⁸ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 8ης Νοεμβρίου 2021, Dolińska-Ficek και Ozimek κατά Πολωνίας (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819). Η απόφαση εκδόθηκε επί δύο προσφυγών που κατατέθηκαν στο ΕΔΔΑ στις 12 Σεπτεμβρίου 2019 και στις 22 Οκτωβρίου 2019 αντιστοίχως και συνεπώς αρκετό χρονικό διάστημα πριν την κατάθεση της υπό κρίση προσφυγής. Η απόφαση κατέστη οριστική κατά το άρθρο 44, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ στις 8 Φεβρουαρίου 2022.

⁵⁹ Το ΕΔΔΑ εφάρμοσε τον έλεγχο των τριών σταδίων που προβλέπεται στην απόφασή του της 1ης Δεκεμβρίου 2020, Guðmundur Andri Ástráðsson κατά Ισλανδίας (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418).

⁶⁰ Στο εξής: Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

⁶¹ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 8ης Νοεμβρίου 2021, Dolińska-Ficek και Ozimek κατά Πολωνίας (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819, § 349). Βλ., επίσης, απόφαση του ΕΔΔΑ της 22ας Ιουλίου 2021, Reczkowicz κατά Πολωνίας (CE:ECHR:2021:0722JUD004344719, § 276), στην οποία το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η διαδικασία διορισμού δικαστών στο πειθαρχικό τμήμα ήταν εγγενώς ελαττωματική λόγω της ανάμιξης του KRS. Η απόφαση κατέστη οριστική κατά το άρθρο 44, παράγραφος 2, της ΕΣΔΑ στις Δευτέρα, 22 Νοεμβρίου 2021.

άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ, όπως ερμηνεύεται από το ΕΔΔΑ⁶². Το επίπεδο που καθιερώθηκε με την οριστική απόφαση στην υπόθεση *Dolińska-Ficek and Ozimek* κατά Πολωνίας⁶³ μπορεί συνεπώς να ασκεί επιρροή σε οποιαδήποτε μελλοντική υπόθεση ενώπιον του Δικαστηρίου. Επιπλέον, θα ήταν σκόπιμο να επισημανθεί ότι σύμφωνα με το άρθρο 46 της ΕΣΔΑ η Δημοκρατία της Πολωνίας πρέπει να συμμορφωθεί με την οριστική απόφαση στην υπόθεση *Dolińska-Ficek and Ozimek* κατά Πολωνίας⁶⁴ και να λάβει τα ενδεδειγμένα μέτρα ώστε να την εφαρμόσει άμεσα⁶⁵.

β) Επί της ουσίας

93. Η Επιτροπή στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην απόφαση Α. Κ. προκειμένου να τεκμηριώσει τη δεύτερη αιτίασή της. Στην υπόθεση αυτή, η αποκλειστική αρμοδιότητα του πειθαρχικού τμήματος να επιληφθεί ενδίκων βοηθημάτων και μέσων που ασκούν εθνικοί δικαστές βάσει του δικαίου της Ένωσης⁶⁶ αμφισβητήθηκε λόγω της προβαλλόμενης έλλειψης ανεξαρτησίας και αμεροληψίας του τμήματος αυτού κατ' επίκληση του άρθρου 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη. Δεδομένου ότι υφίσταται σημαντική διαφωνία μεταξύ της Επιτροπής και της Δημοκρατίας της Πολωνίας όσον αφορά την ερμηνεία της απόφασης αυτής, παραθέτω τις σκέψεις 165 και 166 αυτής.

«165. Εθνική, όμως, διάταξη απονέμουσα αποκλειστική αρμοδιότητα να επιληφθεί διαφοράς, στο πλαίσιο της οποίας πολίτης προβάλλει, όπως εν προκειμένω, προσβολή δικαιωμάτων παρεχομένων βάσει κανόνων του δικαίου της Ένωσης, σε ορισμένο όργανο που δεν πληροί τις απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας κατά το άρθρο 47 του Χάρτη στερεί από τον ενδιαφερόμενο κάθε δυνατότητα πραγματικής προσφυγής, κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου και του άρθρου 9, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78, και δεν λαμβάνει υπόψη το ουσιαστικό περιεχόμενο του δικαιώματος πραγματικής προσφυγής που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47 του Χάρτη [...].

166. Ως εκ τούτου, σε περίπτωση κατά την οποία εθνική διάταξη απονέμει αποκλειστική αρμοδιότητα εκδίκασης διαφοράς όπως αυτές των κύριων δικών σε όργανο που δεν πληροί τις απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας οι οποίες επιβάλλονται βάσει του δικαίου της Ένωσης, ειδικότερα δε βάσει του άρθρου 47 του Χάρτη, άλλο όργανο επιληφθέν τέτοιας διαφοράς οφείλει, προκειμένου να διασφαλισθεί η αποτελεσματική δικαστική προστασία, κατά την έννοια του εν λόγω άρθρου 47, και σύμφωνα με την αρχή της καλόπιστης συνεργασίας κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ, να μην εφαρμόσει την εθνική διάταξη αυτή, ώστε η εν λόγω ένδικη διαφορά να μπορεί να εκδικασθεί από δικαιοδοτικό όργανο το οποίο πληροί τις ίδιες αυτές απαιτήσεις και το οποίο θα ήταν αρμόδιο στον οικείο τομέα εάν η εν λόγω διάταξη δεν απέκλειε την αρμοδιότητα αυτή, δηλαδή, κατά κανόνα, από το δικαιοδοτικό όργανο που ήταν αρμόδιο σύμφωνα με τη

⁶² Βλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2021, *W.Ż.* (τμήμα εκτάκτου ελέγχου και δημοσίων υποθέσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου – Διορισμός) (C-487/19, EU:C:2021:798, σκέψη 123 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία).

⁶³ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 8ης Νοεμβρίου 2021, *Dolińska-Ficek και Ozimek* κατά Πολωνίας (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819).

⁶⁴ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 8ης Νοεμβρίου 2021, *Dolińska-Ficek και Ozimek* κατά Πολωνίας (CE:ECHR:2021:1108JUD004986819).

⁶⁵ Στη σκέψη 368 της απόφασης του ΕΔΔΑ μνημονεύεται ότι είναι σύμφυτο με τις διαπιστώσεις του ότι η προσβολή των δικαιωμάτων των προσφευγόντων οφειλόταν στις τροποποιήσεις της πολωνικής νομοθεσίας που αφαίρεσαν από το πολωνικό δικαστικό σώμα το δικαίωμα να εκλέγει τα δικαστικά μέλη του KRS και έδωσε τη δυνατότητα στην εκτελεστική και νομοθετική εξουσία να παρεμβαίνει άμεσα ή έμμεσα στη διαδικασία διορισμού δικαστών, υπονομεύοντας συνεπώς τη νομιμότητα ενός δικαστηρίου που αποτελείται από δικαστές που έχουν διοριστεί με τον τρόπο αυτόν.

⁶⁶ Οι εθνικοί δικαστές προσέβαλαν την πρόωρη συνταξιοδότησή τους λόγω της έναρξης ισχύος της εθνικής νομοθεσίας που φέρεται ότι παραβίασε την οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ 2000, L 303, σ. 16).

νομοθεσία που ίσχυε πριν θεσπισθεί η νομοθετική τροποποίηση με την οποία κατέστη αρμόδιο το όργανο που δεν πληροί τις εν λόγω απαιτήσεις [...]»⁶⁷.

94. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η απόφαση Α.Κ. δεν αμφισβήτησε την αποκλειστική αρμοδιότητα που παρέιχε η εθνική νομοθεσία στο πειθαρχικό τμήμα να αποφαινεται επί προσφυγών δικαστών σε σχέση με δικαιώματα που απονέμονται από την οδηγία 2000/78. Αντιθέτως, το Δικαστήριο έκρινε ότι το εθνικό δίκαιο δεν πρέπει να καθιστά αποκλειστικά αρμόδιο δικαστήριο που δεν πληροί τις απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας που απαιτούνται βάσει του άρθρου 47 του Χάρτη⁶⁸. Από τα προεκτεθέντα αποσπάσματα προκύπτει επίσης ότι το Δικαστήριο δεν έκρινε ότι οποιοδήποτε άλλο εθνικό δικαστήριο που πληρούσε τις προϋποθέσεις αυτές ήταν ή έπρεπε να είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί του ζητήματος. Το Δικαστήριο έκρινε μόνο ότι το δικαστήριο που ήταν αρμόδιο βάσει του εθνικού δικαίου να αποφανθεί επί τέτοιου είδους ζητημάτων είχε αρμοδιότητα σύμφωνα με την προγενέστερη νομοθεσία να αποφανθεί επί της διαφοράς⁶⁹.

95. Η απόφαση Α. Κ. επιβεβαιώνει το δικαίωμα κάθε κράτους μέλους, σύμφωνα με την αρχή της δικονομικής αυτονομίας, να προσδιορίσει τη δομή της δικαστικής λειτουργίας του και να θεσπίσει δικονομικούς κανόνες για ένδικα βοηθήματα και μέσα που παρέχουν στους πολίτες τη δυνατότητα να προστατεύσουν τα δικαιώματα που αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης. Εκτός από την καθορισμένη απαίτηση σύμφωνα με την οποία τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να είναι ανεξάρτητα, αμερόληπτα και να έχουν προηγουμένως συσταθεί νομίμως⁷⁰, οι κανόνες που διέπουν τα εν λόγω ένδικα βοηθήματα και μέσα πρέπει να συνάδουν με τις αρχές της ισοδυναμίας και της αποτελεσματικότητας. Οι απαιτήσεις που απορρέουν από τις αρχές αυτές έχουν εφαρμογή στον καθορισμό των δικαστηρίων που είναι αρμόδια να επιληφθούν και να αποφανθούν επί ενδίκων βοηθημάτων και μέσων που στηρίζονται στο δίκαιο της Ένωσης και στους δικονομικούς κανόνες που διέπουν τα εν λόγω ένδικα βοηθήματα. Η τήρηση των απαιτήσεων αυτών πρέπει να εξεταστεί με γνώμονα την αποστολή των κανόνων που εφαρμόζονται στη διαδικασία και οι οποίοι εξετάζονται ως σύνολο, τη διεξαγωγή της διαδικασίας αυτής και τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των κανόνων αυτών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων⁷¹.

96. Η Επιτροπή δεν υποστήριξε ότι το άρθρο 26, παράγραφοι 2 και 4 έως 6, το άρθρο 82, παράγραφοι 2 έως 5, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 10 του τροποποιητικού νόμου δεν συνάδουν με την αρχή της ισοδυναμίας. Αντιθέτως, η αιτίαση της Επιτροπής επικεντρώνεται στην αρχή της αποτελεσματικότητας και ιδίως στο δικαίωμα πραγματικής προσφυγής. Ισχυρίζεται, καταρχήν, ότι ζητήματα που αφορούν την

⁶⁷ Αν το Δικαστήριο κρίνει ότι το τμήμα εκτάκτου ελέγχου δεν είναι ανεξάρτητο, από τη σκέψη 165 της απόφασης Α. Κ. συνάγεται ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ το άρθρο 26, παράγραφοι 2 και 4 έως 6 και το άρθρο 82, παράγραφοι 2 έως 5, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 10 του τροποποιητικού νόμου, το οποίο παρέχει αποκλειστική αρμοδιότητα στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου για την εξέταση αιτιάσεων και νομικών ζητημάτων που αφορούν, μεταξύ άλλων, την έλλειψη ανεξαρτησίας δικαστηρίου ή δικαστή, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη.

⁶⁸ Όλα τα εθνικά δικαστήρια τα οποία αποφαινονται επί υποθέσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης πρέπει να συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη. Πρβλ. απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2021, Prokuratura Rejonowa w Mińsku Mazowieckim κ.λπ. (C-748/19 έως C-754/19, EU:C:2021:931, σκέψεις 63 και 64).

⁶⁹ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 149).

⁷⁰ Επιχείρημα το οποίο η Επιτροπή δεν προέβαλε έγκαιρα στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας.

⁷¹ Απόφαση της 24ης Οκτωβρίου 2018, ΧΣ κ.λπ. (C-234/17, EU:C:2018:853, σκέψεις 22 έως 24 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Όταν τα κράτη μέλη εφαρμόζουν δίκαιο της Ένωσης, οφείλουν να διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με το δικαίωμα σε πραγματική προσφυγή που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47, παράγραφος 1, του Χάρτη, διάταξη η οποία επιβεβαιώνει την αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας: απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Deutsche Umwelthilfe (C-752/18, EU:C:2019:1114, σκέψη 34).

ανεξαρτησία δικαστηρίου ή δικαστή αποτελούν οριζόντια ζητήματα που μπορεί να ανακύψουν σε οποιαδήποτε υπόθεση και ότι όλα τα εθνικά δικαστήρια που επιλαμβάνονται υπόθεσης που αφορά το δίκαιο της Ένωσης πρέπει να μπορούν να τα εξετάσουν. Συνεπώς, η αρμοδιότητα κρίσης επί των ζητημάτων αυτών δεν πρέπει να παρέχεται αποκλειστικά σε εξειδικευμένα δικαστήρια.

97. Από την εξέταση του άρθρου 26, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου προκύπτει ότι αυτό παρέχει στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου την αποκλειστική αρμοδιότητα να αποφαινεται επί αιτιάσεων που αφορούν, μεταξύ άλλων, την έλλειψη ανεξαρτησίας δικαστή ή δικαστηρίου και να επιλύει τη διαφορά στο πλαίσιο αυτό. Όλα τα δικαστήρια, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που επιλαμβάνονται υπόθεσης που αφορά το δίκαιο της Ένωσης, πρέπει συνεπώς να διαβιβάζουν μία αιτίαση⁷² που αφορά έλλειψη ανεξαρτησίας δικαστηρίου ή δικαστή στον πρόεδρο του τμήματος εκτάκτου ελέγχου. Η διαβίβαση αυτή δεν αναστέλλει τη διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου που επιλήφθηκε της υπόθεσης⁷³.

98. Η φράση «είναι αρμόδιο» στο άρθρο 26, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν αφήνει κανένα περιθώριο αμφιβολίας και, κατά τη γνώμη μου, αρκεί ώστε να διασφαλιστεί ότι το ζήτημα της ανεξαρτησίας δικαστηρίου, σχηματισμού ή δικαστή εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα του τμήματος εκτάκτου ελέγχου⁷⁴. Η διατύπωση της διάταξης αυτής δεν συνηγορεί συνεπώς υπέρ του ισχυρισμού της Δημοκρατίας της Πολωνίας ότι ζητήματα σχετικά με την ανεξαρτησία μπορούν να προβληθούν κατ'έφεση. Επιπλέον, όταν το Δικαστήριο προέβαλε το ζήτημα αυτό κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν προσκόμισε πειστικά αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι τέτοιου είδους ζητήματα μπορούν να ληφθούν δεόντως υπόψη σε κατ'έφεση δίκη. Τούτου λεχθέντος, η Επιτροπή δεν υποστήριξε και από το άρθρο 26, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν προκύπτει ότι το ζήτημα της ανεξαρτησίας δικαστή ή δικαστηρίου πρέπει να προβληθεί ενώπιον του τμήματος εκτάκτου ελέγχου μέσω χωριστού, ανεξάρτητου ενδίκου βοηθήματος. Αντιθέτως, ζήτημα που προβάλλεται βάσει του άρθρου 26, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου αντιμετωπίζεται ως παρεμπίπτον ζήτημα ή ως πρόταση ενώπιον του τμήματος εκτάκτου ελέγχου. Η Επιτροπή δεν υποστήριξε ότι η απαίτηση της παραπομπής ενός τέτοιου είδους παρεμπίπτοντος ζητήματος ή πρότασης στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου είναι τόσο επαχθής ώστε να υπονομεύεται η πλήρης αποτελεσματικότητα των δικαιωμάτων που απονέμονται στους πολίτες βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη. Επιπλέον, δεν υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι η παραπομπή των ζητημάτων αυτών στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου δημιουργεί δικονομική βλάβη που μπορεί να καταστήσει υπέρμετρα δυσχερή την άσκηση των δικαιωμάτων που απονέμουν στους πολίτες το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη. Παρόλο που ζητήματα που αφορούν την ανεξαρτησία δικαστηρίου, σχηματισμού ή δικαστή είναι οριζόντια ζητήματα επί των οποίων δεν απαιτείται να αποφανθούν εξειδικευμένα δικαστήρια, δεν είναι παράνομο αυτά να κριθούν από άλλο δικαστήριο ή σχηματισμό. Μια τέτοιου είδους πρακτική μπορεί ακόμη και να προωθήσει την καλύτερη και

⁷² Από κανένα στοιχείο του άρθρου 26, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν προκύπτει –και η Επιτροπή δεν υποστήριξε– ότι το δικαστήριο που επιλαμβάνεται ορισμένης υπόθεσης δεν μπορεί να προβάλλει αιτίαση περί έλλειψης ανεξαρτησίας, την οποία μπορεί να διαβιβάσει στη συνέχεια στον πρόεδρο του τμήματος εκτάκτου ελέγχου.

⁷³ Παρόλο που η αιτίαση πρέπει να υποβληθεί στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου αμέσως, από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία δεν προκύπτει το αν ο νόμος προσδιορίζει ορισμένο χρονικό διάστημα εντός του οποίου το τμήμα εκτάκτου ελέγχου πρέπει να αποφανθεί επ' αυτής. Παρόλο που τα ζητήματα αυτά πρέπει να αντιμετωπίζονται ταχύτατα, η αιτίαση της Επιτροπής δεν περιέχει κάποια ένδειξη σχετικά με το στοιχείο αυτό.

⁷⁴ Βλ. επίσης, κατ' αναλογία, στη διάταξη αυτή τη φράση «το δικαστήριο που επιλαμβάνεται της υπόθεσης υποβάλλει αμέσως αίτηση στον πρόεδρο του [τμήματος εκτάκτου ελέγχου]».

ομοιόμορφη εφαρμογή των εφαρμοστέων κανόνων, διασφαλίζοντας συνεπώς την αποτελεσματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης με πλήρη σεβασμό στην αρχή της υπεροχής.

99. Στην περίπτωση που ο επίμαχος εθνικός κανόνας υπονομεύει την αποτελεσματικότητα του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη⁷⁵, παρέχοντας, για παράδειγμα, το μονοπώλιο να αποφανθεί επί της ανεξαρτησίας ορισμένου δικαστηρίου σε άλλο δικαστήριο, το οποίο το ίδιο δεν είναι ανεξάρτητο, η αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης επιβάλλει το δικαστήριο που επιλήφθηκε ενός τέτοιου είδους ενδίκου βοηθήματος⁷⁶ να λάβει όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να διασφαλίσει ότι οι εν λόγω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης είναι πλήρως αποτελεσματικές, αφήνοντας εν ανάγκη ανεφάρμοστη κάθε εθνική ρύθμιση ή νομολογία, η οποία είναι αντίθετη στο δίκαιο της Ένωσης⁷⁷.

100. Δεδομένου ότι δεν υφίσταται παραβίαση της αρχής της ισοδυναμίας ή της αποτελεσματικότητας, φρονώ ότι εθνικοί κανόνες απονομής αρμοδιότητας που περιορίζουν τα δικαστήρια ή τους σχηματισμούς που μπορούν να αποφανθούν επί ζητημάτων ανεξαρτησίας ορισμένου δικαστηρίου, σχηματισμού ή δικαστή δεν αντίκεινται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη ή την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης.

101. Συνεπώς, το άρθρο 26, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν εμποδίζει τα εθνικά δικαστήρια να εξετάσουν το αν πληρούν την απαίτηση περί ανεξαρτησίας κατά την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη⁷⁸. Παρέχει απλώς την αποκλειστική αρμοδιότητα στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου να αποφαινεται επί της ανεξαρτησίας δικαστηρίου, σχηματισμού ή δικαστή μετά την παραπομπή του ζητήματος αυτού ενώπιόν του.

102. Οι ισχυρισμοί της Επιτροπής που συνοψίζονται στα σημεία 67 και 68 των παρουσών προτάσεων σε σχέση με το άρθρο 26, παράγραφοι 4 έως 6 και το άρθρο 82, παράγραφοι 2 έως 5, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου περιγράφουν απλώς το περιεχόμενο των διατάξεων αυτών⁷⁹. Όπως προκύπτει από το σημείο 66 των παρουσών προτάσεων, η Επιτροπή υποστηρίζει, καταρχήν, ότι ζητήματα περί ανεξαρτησίας των δικαστών και των δικαστηρίων έχουν οριζόντιο χαρακτήρα. Συνεπώς, οι εν λόγω διατάξεις του εθνικού δικαίου παραβιάζουν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη αφαιρώντας από όλα τα πολωνικά δικαστήρια, εξαιρουμένου του τμήματος εκτάκτου ελέγχου, το δικαίωμα να αποφαινούνται επί ζητημάτων περί ανεξαρτησίας των δικαστηρίων ή των δικαστών που ανακύπτουν στις διαδικασίες στις οποίες εφαρμόζονται οι εν λόγω διατάξεις του εθνικού δικαίου. Ωστόσο, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι οι εν λόγω διατάξεις του εθνικού δικαίου και οι διαδικασίες και οι κανόνες σχετικά με την αρμοδιότητα που προβλέπονται σε αυτές υπονομεύουν την πλήρη αποτελεσματικότητα του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη ή την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης. Αντιθέτως,

⁷⁵ Και συνεπώς το δικαίωμα αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας. Βλ. σημείο 48 των παρουσών προτάσεων.

⁷⁶ Σε τομέα που διέπεται από το δίκαιο της Ένωσης.

⁷⁷ Πρβλ. απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 2018, Minister for Justice and Equality and Commissioner of An Garda Síochána (C-378/17, EU:C:2018:979, σκέψεις 48 έως 50). Βλ., επίσης, απόφαση Α. Κ. (σκέψη 164) και απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψεις 148 και 149).

⁷⁸ Σύμφωνα με την απόφαση Simpson.

⁷⁹ Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η Δημοκρατία της Πολωνίας, απαντώντας σε ερώτηση του Δικαστηρίου, επιβεβαίωσε ότι το τμήμα εκτάκτου ελέγχου έχει αποκλειστική αρμοδιότητα να αποφαινεται επί ζητημάτων ανεξαρτησίας στο πλαίσιο των διαδικασιών αυτών.

δεν αντέκρουσε το επιχείρημα της Δημοκρατίας της Πολωνίας ότι η διεξαγωγή των διαδικασιών αυτών ενώπιον εξειδικευμένου δικαστηρίου συνάδει με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη.

103. Όσον αφορά τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι το άρθρο 26, παράγραφοι 2 και 4 έως 6 και το άρθρο 82, παράγραφοι 2 έως 5, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου αντίκεινται στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ, πέραν του γεγονότος ότι οι διατάξεις αυτές δεν παραπέμπουν στο άρθρο αυτό με κανέναν τρόπο, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι αποτρέπουν ή εμποδίζουν, από νομική ή πραγματική άποψη⁸⁰, ένα εθνικό δικαστήριο, εκτός από το τμήμα εκτάκτου ελέγχου, το οποίο επιλαμβάνεται υπόθεσης στο πλαίσιο της οποίας προβάλλεται το ζήτημα της ανεξαρτησίας δικαστηρίου, σχηματισμού ή δικαστή, να υποβάλει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ⁸¹.

104. Συναφώς, τόσο από το γράμμα όσο και από την οικονομία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ προκύπτει ότι η διαδικασία έκδοσης προδικαστικής αποφάσεως προϋποθέτει ότι εκκρεμεί πράγματι διαφορά ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, στο πλαίσιο της οποίας αυτά καλούνται να εκδώσουν απόφαση που θα λαμβάνει υπόψη την προδικαστική απόφαση⁸².

105. Συνεπώς, πέραν της άσκησης της αποκλειστικής αρμοδιότητας που παρέχουν στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου το άρθρο 26, παράγραφοι 2 και 4 έως 6⁸³ και το άρθρο 82, παράγραφοι 2 έως 5, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το ζήτημα της ανεξαρτησίας δικαστηρίων, σχηματισμών και δικαστών αποτελεί οριζόντιο ζήτημα το οποίο, όπως ορθώς ισχυρίστηκε η Επιτροπή, μπορεί να ανακύψει ενώπιον οποιουδήποτε δικαστηρίου. Δικαστήριο που επιλαμβάνεται ζητημάτων περί ανεξαρτησίας δικαστηρίου, σχηματισμού ή δικαστή σε διαδικασία ενώπιόν του, μπορεί, εφόσον είναι αναγκαίο, να υποβάλει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο.

106. Το άρθρο 267 ΣΛΕΕ παρέχει στα εθνικά δικαστήρια ευρύτατη ευχέρεια να υποβάλλουν στο Δικαστήριο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως, σε περίπτωση κατά την οποία κρίνουν ότι υπόθεση που εκκρεμεί ενώπιόν τους εγείρει ζητήματα ερμηνείας διατάξεων του δικαίου της Ένωσης επί των οποίων η απάντηση είναι απαραίτητη για την επίλυση της διαφοράς της οποίας έχουν επιληφθεί. Τα εθνικά δικαστήρια είναι ελεύθερα να ασκούν την ευχέρεια αυτή σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας τα ίδια κρίνουν σκόπιμο⁸⁴. Επιπλέον, κατά πάγια

⁸⁰ Το Δικαστήριο, στην απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψεις 222 έως 234), έκρινε ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τις διατάξεις του άρθρου 267, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, καθόσον περιόρισε το δικαίωμα των δικαστηρίων να υποβάλουν αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως στο Δικαστήριο δημιουργώντας το ενδεχόμενο οι αιτήσεις αυτές να οδηγήσουν στην κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας. Βλ. απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, *Miasto Łowicz και Prokurator Generalny* (C-558/18 και C-563/18, EU:C:2020:234, σκέψεις 56 και 59).

⁸¹ Απόφαση της 22ας Ιουνίου 2010, *Melki και Abdeli* (C-188/10 και C-189/10, EU:C:2010:363, σκέψη 42 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Στην απόφαση *A. K.* (σκέψεις 110 έως 113), το Δικαστήριο έκρινε παραδεκτή αίτηση προδικαστικής αποφάσεως που υπέβαλε το *Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych* (τμήμα εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών του Ανωτάτου Δικαστηρίου) παρά το γεγονός ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστήριξε ότι το τμήμα αυτό σφετερίστηκε την αποκλειστική αρμοδιότητα του πειθαρχικού τμήματος.

⁸² Απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2014, *Polotovost* (C-470/12, EU:C:2014:101, σκέψη 28).

⁸³ Για παράδειγμα, ένδικο βοήθημα για την ακύρωση οριστικής απόφασης βάσει του άρθρου 26, παράγραφοι 4 έως 6, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου που στηρίζεται στο προβαλλόμενο παράνομο καθεστώς δικαστή αποτελεί έκτακτο ένδικο βοήθημα ενώπιον του τμήματος εκτάκτου ελέγχου. Αρκεί να σημειωθεί ότι στην περίπτωση που τέτοιου είδους ζήτημα προβληθεί ενώπιον δικαστηρίου που εκδίδει οριστική απόφαση, το δικαστήριο αυτό οφείλει, αν προκύπτουν αμφιβολίες σχετικά με την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, να υποβάλει αίτηση προδικαστικής αποφάσεως σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ.

⁸⁴ Απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, *Miasto Łowicz και Prokurator Generalny* (C-558/18 και C-563/18, EU:C:2020:234, σκέψη 56). Το άρθρο 267 ΣΛΕΕ αντιτίθεται σε κάθε εθνική ρύθμιση ή πρακτική η οποία δύναται να εμποδίσει τα εθνικά δικαστήρια, κατά περίπτωση, να κάνουν χρήση της ευχέρειας ή να συμμορφωθούν με την υποχρέωση υποβολής προδικαστικού ερωτήματος στο Δικαστήριο κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ. Απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2021, *Euro Box Promotion κ.λπ.* (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 και C-840/19, EU:C:2021:1034, σκέψη 260).

νομολογία, ακόμη και στις περιπτώσεις που το εθνικό δίκαιο επιβάλλει σε ορισμένο δικαστήριο να εφαρμόζει τις αποφάσεις άλλου δικαστηρίου, το γεγονός αυτό και μόνο δεν αφαιρεί από το πρώτο δικαστήριο το δικαίωμα να υποβάλει αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως για την ερμηνεία και το κύρος του δικαίου της Ένωσης δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ. Το πρώτο δικαστήριο είναι ελεύθερο, ιδίως όταν κρίνει ότι η εκτίμηση που διατυπώθηκε από άλλο δικαστήριο θα μπορούσε να το οδηγήσει στην έκδοση απόφασης αντίθετης προς το δίκαιο της Ένωσης, να υποβάλλει στο Δικαστήριο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως⁸⁵. Επιπλέον, η προδικαστική απόφαση του Δικαστηρίου δεσμεύει, όσον αφορά την ερμηνεία των επίμαχων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης, το εθνικό δικαστήριο κατά την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης⁸⁶.

107. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι τα δικαστήρια στη Δημοκρατία της Πολωνίας μπορούν να υποβάλουν στο Δικαστήριο οποιοδήποτε αναγκαίο κατά την κρίση τους προδικαστικό ερώτημα, σε όποιο στάδιο της διαδικασίας κρίνουν ενδεδειγμένο, ακόμη και μετά το πέρας διαδικασίας όπως εκείνης που προβλέπεται στο άρθρο 26, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Μπορούν επίσης να λαμβάνουν κάθε μέτρο που είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση της προσωρινής προστασίας των δικαιωμάτων που έχουν κατοχυρωθεί με το δίκαιο της Ένωσης και να μην εφαρμόζουν, μετά το πέρας της διαδικασίας, την επίμαχη εθνική νομοθετική διάταξη ή απόφαση του τμήματος εκτάκτου ελέγχου αν κρίνουν ότι αντίκειται στο δίκαιο της Ένωσης. Ως δικαστήριο τελευταίου βαθμού το τμήμα εκτάκτου ελέγχου οφείλει, καταρχήν, να υποβάλει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο βάσει του άρθρου 267, τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ στις περιπτώσεις που ανακύπτει ενώπιόν του ζήτημα που αφορά την ερμηνεία της ΣΛΕΕ.

108. Όσον αφορά τους ισχυρισμούς της Επιτροπής σχετικά με τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 10 του τροποποιητικού νόμου, αποτελεί πάγια νομολογία ότι το ζήτημα αν ένα κράτος μέλος παρέβη τις υποχρεώσεις του κρίνεται με γνώμονα την κατάσταση που επικράτησε μετά το πέρας της χρονικής περιόδου συμμόρφωσης που καθορίζεται στην αιτιολογημένη γνώμη⁸⁷. Το άρθρο 10 του τροποποιητικού νόμου τέθηκε σε ισχύ στις 14 Φεβρουαρίου 2020. Η Επιτροπή, απαντώντας σε ερώτηση που υποβλήθηκε από το Δικαστήριο κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, επιβεβαίωσε ότι δεν διέθετε αποδεικτικά στοιχεία ότι η διάταξη αυτή εξακολουθούσε να παράγει αποτελέσματα μετά την παρέλευση της περιόδου που καθορίζεται στην αιτιολογημένη γνώμη, ήτοι τις 30 Δεκεμβρίου 2020. Συνεπώς, γίνεται δεκτό ότι η ισχύς του άρθρου 10 του τροποποιητικού νόμου είχε παρέλθει κατά τον χρόνο αυτόν. Προκύπτει ότι η αιτίαση της Επιτροπής σχετικά με το άρθρο 10 του τροποποιητικού νόμου είναι απαράδεκτη.

109. Σε κάθε περίπτωση, ελλείψει αποδεικτικών στοιχείων που αμφισβητούν τη νομιμότητα της μεταβίβασης της αποκλειστικής αρμοδιότητας στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου να αποφαινεται επί του ζητήματος της ανεξαρτησίας δικαστηρίου, σχηματισμού ή δικαστή σύμφωνα με το άρθρο 26, παράγραφοι 2 και 4 έως 6 και το άρθρο 82, παράγραφοι 2 έως 5, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, οι ισχυρισμοί της Επιτροπής σχετικά με τις μεταβατικές διατάξεις του άρθρου 10 του τροποποιητικού νόμου, που προβλέπουν απλώς τη διαχρονική εφαρμογή των ανωτέρω διατάξεων, δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί.

⁸⁵ Απόφαση της 22ας Ιουνίου 2010, Melki και Abdeli (C-188/10 και C-189/10, EU:C:2010:363, σκέψη 42).

⁸⁶ Συνεπώς, εθνικό δικαστήριο που υπέβαλε αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ δεν μπορεί να εμποδίζεται να εφαρμόσει, άμεσα, το δίκαιο της Ένωσης κατά τρόπο σύμφωνο προς την απόφαση ή τη νομολογία του Δικαστηρίου, διότι διαφορετικά θα αποδυναμώνονταν η πρακτική αποτελεσματικότητα της εν λόγω διάταξης: απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2021, Euro Box Promotion κ.λπ. (C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 και C-840/19, EU:C:2021:1034, σκέψη 257). Ο εθνικός δικαστής οφείλει επομένως να μην εφαρμόζει τις εκτιμήσεις ανώτερου εθνικού δικαστηρίου, αν κρίνει, λαμβανομένης υπόψη της ερμηνείας που έδωσε το Δικαστήριο, ότι οι εκτιμήσεις αυτές δεν είναι σύμφωνες με το δίκαιο της Ένωσης, αφήνοντας ενδεχομένως ανεφάρμοστο τον εθνικό κανόνα που τον υποχρεώνει να συμμορφώνεται προς τις αποφάσεις του ανώτερου δικαστηρίου. Απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2022, RS (Αποτελέσματα των αποφάσεων συνταγματικού δικαστηρίου) (C-430/21, EU:C:2022:99, σκέψη 75).

⁸⁷ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 18ης Μαΐου 2006, Επιτροπή κατά Ισπανίας (C-221/04, EU:C:2006:329, σκέψεις 24 έως 26).

110. Η Επιτροπή ζητεί επίσης να αναγνωριστεί ότι με την εφαρμογή των εθνικών διατάξεων που αμφισβητούνται στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτίασης, η Δημοκρατία της Πολωνίας παραβίασε την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης. Αρκεί να επισημανθεί ότι ο ισχυρισμός σε σχέση με την υπεροχή αφορά την εφαρμογή από τη Δημοκρατία της Πολωνίας του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, του άρθρου 47 του Χάρτη και του άρθρου 267 ΣΛΕΕ. Συνεπώς, δεν αποτελεί χωριστή αιτίαση και δεν συντρέχει λόγος να αποφανθεί το Δικαστήριο επ' αυτής⁸⁸.

111. Συνεπώς, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει τη δεύτερη αιτίαση.

B. Επί της πρώτης αιτίασης – Η επιβολή της απαγόρευσης στα εθνικά δικαστήρια να εξετάζουν τη συμμόρφωση με την απαίτηση του δικαίου της Ένωσης περί πραγματικής προσφυγής ενώπιον ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

112. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, απαγορεύοντας στα εθνικά δικαστήρια να εξετάζουν τη συμμόρφωση με την απαίτηση του δικαίου της Ένωσης περί πραγματικής προσφυγής ενώπιον ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως, παρέβη της υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, υπό το πρίσμα της νομολογίας του ΕΔΔΑ σχετικά με το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ και από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ και την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης.

113. Η Επιτροπή υποστηρίζει, πρώτον, ότι το άρθρο 42a, παράγραφοι 1 και 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, το άρθρο 29, παράγραφοι 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 5, παράγραφοι 1a και 1b, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων απαγορεύουν στα εν λόγω εθνικά δικαστήρια να εξετάσουν τη νομιμότητα του διορισμού δικαστών ή τη νομιμότητα των δικαιοδοτικών οργάνων στη Δημοκρατία της Πολωνίας και συνεπώς το αν ένα δικαστήριο στο οποίο μετέχει ένας δικαστής έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως κατά την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, υπό το πρίσμα της απόφασης του ΕΔΔΑ, *Guðmundur Andri Ástráðsson κατά Ισλανδίας*⁸⁹. Με το υπόμνημα απαντήσεως, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το γράμμα των ανωτέρω διατάξεων του πολωνικού δικαίου δεν φαίνεται να διακρίνει μεταξύ του δικαστικού ελέγχου της πράξης του διορισμού δικαστή από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και του δικαστικού ελέγχου που αποσκοπεί στο να διασφαλιστεί ότι πληρούνται οι εγγυήσεις του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ. Η νομιμότητα της διαδικασίας που οδηγεί στον διορισμό δικαστή δεν επηρεάζει μόνο την εγκυρότητα της πράξης διορισμού αλλά και την εφαρμογή της απαίτησης του δικαίου της Ένωσης για την πρόσβαση σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη. Στη σκέψη 134 της απόφασης *A. K.* επισημαίνεται ότι είναι αναγκαίο να διασφαλιστεί ότι τόσο οι ουσιαστικές προϋποθέσεις όσο

⁸⁸ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1986, Επιτροπή κατά Γαλλίας (220/83, EU:C:1986:461, σκέψεις 30 και 31).

⁸⁹ Απόφαση του ΕΔΔΑ της 1ης Δεκεμβρίου 2020, *Guðmundur Andri Ástráðsson κατά Ισλανδίας* (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418). Βλ., επίσης, απόφαση *Simpson* (σκέψη 75).

και οι όροι της διαδικασίας για τον διορισμό των δικαστών δεν θα μπορούν να προκαλέσουν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς το ανεπηρέαστο των οικείων δικαστών από εξωτερικά στοιχεία και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων.

114. Δεύτερον, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το άρθρο 55, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων εμποδίζει τα πολωνικά δικαστήρια να εξετάσουν το αν τα μέλη ενός σχηματισμού μπορούν νομίμως να ασκούν δικαιοδοτικά καθήκοντα. Απαγορεύει στα δικαστήρια να διαπιστώσουν είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήματος των διαδίκων βάσει των «διατάξεων σχετικά με τον καταμερισμό των υποθέσεων και τον ορισμό και την τροποποίηση των σχηματισμών του δικαστηρίου» ότι ένας σχηματισμός του δικαστηρίου αντίκειται στον νόμο, ότι είναι ανεπαρκώς στελεχωμένος ή ότι ορισμένο πρόσωπο δεν είναι εξουσιοδοτημένο ή αρμόδιο να αποφανθεί επί διαφοράς. Συνεπώς, η διάταξη αυτή εμποδίζει τα δικαστήρια να εξακριβώσουν μέσω του ελέγχου της νομιμότητας μιας απόφασης το αν ένα δικαστήριο είναι ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως και συνεπώς το αν ήταν αρμόδιο να επιληφθεί της διαφοράς. Επιπλέον, βάσει του άρθρου 8 του τροποποιητικού νόμου, το άρθρο 55, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων έχει εφαρμογή και σε εκκρεμείς υποθέσεις. Στο υπόμνημα απαντήσεως διευκρινίστηκε ότι σύμφωνα με το άρθρο 55, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, μόλις ορισμένος δικαστής διοριστεί σύμφωνα με τους κανόνες για τον καταμερισμό υποθέσεων, ο δικαστής αυτός θεωρείται ότι έχει νομίμως αρμοδιότητα να αποφανθεί επί ορισμένης υπόθεσης. Τούτο αποκλείει το να εξεταστούν στο πλαίσιο ενδίκου μέσου κατά απόφασης οι απαιτήσεις περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως.

115. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι ανωτέρω εθνικές διατάξεις εμποδίζουν ένα πολωνικό δικαστήριο να συμμορφωθεί με την υποχρέωση που υπέχει να εξακριβώσει, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήματος διαδίκου, το αν, δεδομένης της σύνθεσής του, αποτελεί ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως. Επιπλέον, οι διατάξεις αυτές εμποδίζουν τα δικαστήρια να εξακριβώσουν, στις περιπτώσεις που το ζήτημα αυτό είναι κρίσιμο για την απόφαση που θα εκδώσουν (για παράδειγμα, στην περίπτωση ενδίκου μέσου για την ακύρωση απόφασης λόγω παράνομης σύνθεσης του δικαστηρίου), το αν άλλο δικαστήριο τηρεί τις απαιτήσεις της Ένωσης περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως κατά την έννοια του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, υπό το πρίσμα της νομολογίας του ΕΔΔΑ για το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων διορισμού ενός δικαστή ή της νομιμότητας ενός δικαστικού σχηματισμού.

116. Σύμφωνα με την Επιτροπή, ο δικαστικός έλεγχος της απαίτησης περί ανεξάρτητου δικαστηρίου που έχει συσταθεί νομίμως σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη δεν απαιτεί τη θέσπιση ενός συγκεκριμένου προς τον σκοπό αυτόν μηχανισμού. Επιπλέον, δεν επιβάλλει κατ' ανάγκη ένας εθνικός δικαστής να ακυρώσει την πράξη διορισμού ενός δικαστή ή να παύσει το πρόσωπο που διορίστηκε. Συνεπώς, δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι σύμφωνα με το Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Πολωνίας, η πράξη του διορισμού ενός δικαστή δεν είναι δυνατό να προσβληθεί. Εναπόκειται στο επιληφθέν εθνικό δικαστήριο να προσδιορίσει τις επιπτώσεις οποιασδήποτε παράβασης της απαίτησης περί ανεξάρτητου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως βάσει του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου, λαμβανομένης δεόντως υπόψη της αποτελεσματικότητας του δικαίου της Ένωσης και ζητημάτων όπως η αρχή της ασφάλειας δικαίου.

117. Η Δημοκρατία της Πολωνίας ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε τον ισχυρισμό της σχετικά με την προβαλλόμενη παράβαση του άρθρου 267 ΣΛΕΕ και την παραβίαση της αρχής της υπεροχής. Επιπλέον, υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν επικαλέστηκε το άρθρο 26, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και δεν διευκρίνισε με ποιον τρόπο η διάταξη αυτή προσκρούει στο δίκαιο της Ένωσης.

118. Η Δημοκρατία της Πολωνίας διακρίνει σαφώς μεταξύ του δικαστικού ελέγχου της πράξης διορισμού ενός δικαστή και των επιπτώσεών της και του δικαστικού ελέγχου των εγγυήσεων που πρέπει να διασφαλίζει ένα δικαστήριο βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ. Το πολωνικό δίκαιο δεν επιτρέπει την πρώτη μορφή δικαστικού ελέγχου και το Δικαστήριο δεν διαφώνησε προς αυτό στην απόφαση Α. Κ⁹⁰. Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Πολωνίας και την πάγια νομολογία των πολωνικών δικαστηρίων, η αρμοδιότητα διορισμού δικαστών αποτελεί προνόμιο του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η αρμοδιότητα αυτή δεν υποβάλλεται και ουδέποτε υποβαλλόταν σε δικαστικό έλεγχο για τον λόγο ότι η δυνατότητα της αμφισβήτησης αυτής υπονομεύει την αρχή της μονιμότητας των δικαστών. Τούτο συνάδει με τη νομολογία του Δικαστηρίου, η οποία προβλέπει ότι οι προϋποθέσεις για την παύση ενός δικαστή πρέπει να προβλέπονται στον νόμο, να είναι δικαιολογημένες και να συνάδουν με την αρχή της αναλογικότητας. Συνάδει επίσης με τη νομολογία του ΕΔΔΑ σύμφωνα με την οποία η οργάνωση της δικαιοσύνης δεν πρέπει να καταλείπεται στη διακριτική ευχέρεια της δικαστικής εξουσίας. Αντιθέτως, το πολωνικό δίκαιο προβλέπει τον δικαστικό έλεγχο του δικαιώματος σε ανεξάρτητο δικαστήριο και της παροχής των εγγυήσεων που κατοχυρώνει το δίκαιο της Ένωσης. Η Δημοκρατία της Πολωνίας προσθέτει ότι η ερμηνεία που αποδίδει η Επιτροπή στις προσβαλλόμενες διατάξεις δεν ενισχύεται από τη νομολογία.

119. Η Δημοκρατία της Πολωνίας θεωρεί ότι το άρθρο 42α, παράγραφοι 1 και 2 και το άρθρο 55, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, το άρθρο 29, παράγραφοι 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 5, παράγραφοι (1α) και (1β), του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων δεν περιορίζουν την εξουσία των εθνικών δικαστηρίων να ελέγχουν την παροχή της εγγύησης που απονέμει στους πολίτες το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη.

120. Συναφώς, η Δημοκρατία της Πολωνίας επισημαίνει ότι, πρώτον, σε περίπτωση αμφιβολίας όσον αφορά την αμεροληψία δικαστή, μπορεί να ζητηθεί η εξαίρεσή του σύμφωνα με τα άρθρα 48 έως 54 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας⁹¹, τα άρθρα 40 έως 44 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας⁹² ή τα άρθρα 18 έως 24 του νόμου περί διοικητικής διαδικασίας⁹³.

121. Δεύτερον, υπόθεση στο πλαίσιο της οποίας αμφισβητείται η αρμοδιότητα συγκεκριμένου δικαστηρίου ή εγείρονται αμφιβολίες όσον αφορά το ατομικό δικαίωμα σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει συσταθεί νομίμως μπορεί να παραπεμφθεί σε άλλο δικαστήριο που είναι αρμόδιο βάσει του εθνικού δικαίου⁹⁴ και το οποίο πληροί τις απαιτήσεις της διάταξης του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ.

⁹⁰ Βλ. σκέψη 145. Βλ., επίσης, απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Α. Β. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 128).

⁹¹ Ustawa – Kodeks postępowania cywilnego (Νόμος περί θέσπισης του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας), της 17ης Νοεμβρίου 1964 (Dz. U 2020, θέση 1575, όπως έχει τροποποιηθεί).

⁹² Ustawa – Kodeks postępowania karnego (Νόμος περί θέσπισης του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας), της 6ης Ιουνίου 1997 (Dz. U 2021, θέση 534, όπως έχει τροποποιηθεί).

⁹³ Ustawa – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Νόμος περί θέσπισης της διαδικασίας ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων), της 30ής Αυγούστου 2002 (Dz. U 2019, θέση 2325, όπως έχει τροποποιηθεί).

⁹⁴ Βλ. άρθρο 200, παράγραφος 1, του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και άρθρο 35, παράγραφος 1, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

122. Τρίτον, αν η σύνθεση του δικαστηρίου που επιλήφθηκε της υπόθεσης αντέβαινε στη νομοθεσία ή αν αποφάνθηκε επί της υπόθεσης εξαιρεθείς δικαστής, το εφετείο οφείλει να ακυρώσει τη διαδικασία αυτεπαγγέλτως και να εξαφανίσει την απόφαση αυτή σύμφωνα με το άρθρο 379, παράγραφος 4, του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, το άρθρο 349, παράγραφος 1, σημείο 1, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και το άρθρο 183, παράγραφος 2, σημείο 4, του νόμου περί διοικητικής διαδικασίας αντιστοίχως. Η διαπίστωση της παράβασης του άρθρου 47 του Χάρτη μπορεί να οδηγήσει το εφετείο στην ακύρωση της διαδικασίας και στην εξαφάνιση απόφασης για τον λόγο ότι δεν εκδόθηκε από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που είχε προηγουμένως συσταθεί νομίμως. Ωστόσο, το εφετείο δεν μπορεί να αμφισβητήσει την εντολή άσκησης δικαιοδοτικών καθηκόντων ή την αρμοδιότητα δικαστή που εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση.

123. Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, η Δημοκρατία της Πολωνίας επισήμανε ότι σκοπός του άρθρου 42a, παράγραφοι 1 και 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, του άρθρου 29, παράγραφοι 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του άρθρου 5, παράγραφοι 1a και 1b, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων είναι το να αποτρέπεται η αμφισβήτηση της εντολής άσκησης δικαιοδοτικών καθηκόντων των δικαστών ή των σχέσεων εργασίας στο πλαίσιο διαδικασίας πέραν εκείνων που προβλέπονται στο Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Πολωνίας και στους νόμους που το εφαρμόζουν. Το άρθρο 45 του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας, οι διεθνείς συνθήκες και ο Χάρτης διασφαλίζουν επιπλέον το δικαίωμα σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως. Η εθνική νομοθεσία πρέπει να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα του συνόλου των διατάξεων αυτών. Παρατυπίες στον διορισμό δικαστή ή η προσβολή του δικαιώματος σε δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως δεν συνεπάγονται την ακύρωση της πράξης διορισμού ενός δικαστή ή της διαδικασίας στην οποία μετείχε ο δικαστής αυτός⁹⁵.

124. Η Δημοκρατία της Πολωνίας θεωρεί ότι η Επιτροπή ερμηνεύει εσφαλμένα το άρθρο 55, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων. Ισχυρίζεται ότι η διάταξη αυτή δεν αποκλείει τον έλεγχο του αν ένα δικαστήριο έχει νόμιμη σύνθεση. Κωδικοποιεί απλώς τη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου η οποία προβλέπει ότι η εκδίκαση ορισμένης υπόθεσης κατά παράβαση των διατάξεων για τον καταμερισμό των υποθέσεων μεταξύ των δικαστών ενός αρμόδιου δικαστηρίου δεν συνιστά λόγο για έκτακτο έλεγχο βάσει του άρθρου 387 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και του άρθρου 439, παράγραφος 1, σημείο 2, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας καθόσον θα οδηγούσε στην ακύρωση της διαδικασίας και της προσβαλλόμενης απόφασης. Ωστόσο, παράβαση τέτοιας φύσεως μπορεί να συνιστά λόγο τακτικού ελέγχου. Συνεπώς, διάδικος μπορεί να ζητήσει την ακύρωση απόφασης για τον λόγο ότι ορισμένη παράβαση του εφαρμοστέου Κώδικα Δικονομίας άσκησε, κατά την άποψή του, αρνητική επιρροή στο αποτέλεσμα της υπόθεσης. Επιπλέον, ένας διάδικος μπορεί να ζητήσει την εξαίρεση δικαστή στην περίπτωση που η συμμετοχή του τελευταίου στην υπόθεση προσβάλλει το δικαίωμα σε αμερόληπτο δικαστήριο.

125. Η Δημοκρατία της Πολωνίας ισχυρίζεται ότι, αντίθετα προς τον ισχυρισμό της Επιτροπής στο σημείο 114 των παρουσών προτάσεων, το άρθρο 55, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων δεν παραπέμπει στον έλεγχο από τα δικαστήρια του ζητήματος αν το δικαστήριο που εξέδωσε απόφαση αποτελούσε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως. Η διάταξη αυτή αφορά απλώς τις επιπτώσεις της παράβασης των κανόνων σχετικά με τον καταμερισμό των υποθέσεων

⁹⁵ Απόφαση Simpson. Βλ., επίσης, απόφαση του ΕΔΔΑ της 1ης Δεκεμβρίου 2020, Guðmundur Andri Ástráðsson κατά Ισλανδίας (CE:ECHR:2020:1201JUD002637418).

και τη σύνθεση των δικαστηρίων. Συνεπώς, η αιτίαση της Επιτροπής σχετικά με το άρθρο 8 του τροποποιητικού νόμου, το οποίο προβλέπει ότι το άρθρο 55, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων έχει εφαρμογή και σε εκκρεμείς υποθέσεις, πρέπει επίσης να απορριφθεί.

2. Ανάλυση

α) Επί του παραδεκτού

126. Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι οι παραβάσεις του άρθρου 267 ΣΛΕΕ και η παραβίαση της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης που προβάλλονται στην πρώτη αιτίαση της Επιτροπής δεν αποδεικνύονται. Επιπλέον, ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν προσκόμισε κανένα αποδεικτικό στοιχείο ότι το άρθρο 26, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου παρέβη το δίκαιο της Ένωσης. Η Δημοκρατία της Πολωνίας θεωρεί επίσης ότι η Επιτροπή προσκόμισε τις εξηγήσεις της ή τα αποδεικτικά στοιχεία προς υποστήριξη των ισχυρισμών αυτών εκπρόθεσμα και ότι το Δικαστήριο δεν πρέπει να τα λάβει υπόψη.

127. Στο πλαίσιο διαδικασίας λόγω παραβάσεως που κινείται βάσει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, εναπόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει ότι ορισμένη υποχρέωση δεν έχει εκπληρωθεί προσκομίζοντας στο Δικαστήριο όλα τα στοιχεία που απαιτούνται προκειμένου να διαπιστώσει το γεγονός αυτό και χωρίς η Επιτροπή να μπορεί να επικαλεστεί οποιοδήποτε τεκμήριο⁹⁶. Δυνάμει του άρθρου 21 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του άρθρου 120, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας αυτού, η προσφυγή που ασκείται δυνάμει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ, πρέπει να διατυπώνει τις ακριβείς αιτιάσεις επί των οποίων το Δικαστήριο καλείται να αποφανθεί, καθώς και, τουλάχιστον κατά τρόπο συνοπτικό, τα νομικά και πραγματικά στοιχεία επί των οποίων βασίζονται οι αιτιάσεις αυτές⁹⁷. Η βασιμότητα της προσφυγής του άρθρου 258 ΣΛΕΕ πρέπει συνεπώς να εξετάζεται αποκλειστικά βάσει των ισχυρισμών που προβάλλονται στην προσφυγή.

128. Με την πρώτη αιτίασή της, η Επιτροπή απλώς επικαλέστηκε το άρθρο 267 ΣΛΕΕ χωρίς να εξηγήσει, έστω κατά τρόπο συνοπτικό, με ποιον τρόπο οι διατάξεις του πολωνικού δικαίου που προσδιόρισε προσέκρουαν στη διάταξη αυτή. Το γεγονός ότι η Επιτροπή, στην αιτιολογημένη γνώμη της 30ής Οκτωβρίου 2020 εξήγησε τη σημασία του άρθρου 267 ΣΛΕΕ στο πλαίσιο της αιτίασης αυτής δεν αρκεί για τους σκοπούς του άρθρου 21 του Οργανισμού του Δικαστηρίου και του άρθρου 120, στοιχείο γ', του Κανονισμού Διαδικασίας αυτού. Επιπλέον, αντίθετα προς τον ισχυρισμό που περιλαμβάνεται στο υπόμνημα απαντήσεως, το Δικαστήριο δεν μπορεί να συναγάγει την ύπαρξη ενός «λειτουργικού συνδέσμου» μεταξύ της προβαλλόμενης παράβασης του άρθρου 267 ΣΛΕΕ και των επίμαχων διατάξεων του πολωνικού δικαίου. Στο μέτρο που η Επιτροπή διευκρίνισε τον εν λόγω «λειτουργικό σύνδεσμο» στο πλαίσιο της δεύτερης αιτίασής της, η αιτίαση αυτή αφορά διάφορες διατάξεις του πολωνικού δικαίου.

129. Αντιθέτως, φρονώ ότι στο σημείο 75 της προσφυγής διευκρινίζονται κατά τρόπο συνοπτικό οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή θεώρησε ότι οι διατάξεις του πολωνικού δικαίου που προσδιορίζονται στην πρώτη αιτίασή της παραβιάζουν την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης. Επιπλέον, δεδομένου ότι το άρθρο 26, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί

⁹⁶ Απόφαση της 28ης Ιανουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (C-398/14, EU:C:2016:61, σκέψη 47).

⁹⁷ Πρβλ. απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2010, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας (C-543/08, EU:C:2010:669, σκέψεις 20 και 21 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

του Ανωτάτου Δικαστηρίου επαναλαμβάνει κατ' ουσίαν το άρθρο 29, παράγραφος 3, του νόμου αυτού⁹⁸, αρκεί ότι η Επιτροπή επικαλέστηκε το άρθρο 26 παράγραφος 3 στην πρώτη αιτίασή της δεδομένου ότι μπορεί να συναχθούν σαφώς από τους όρους με τους οποίους διατυπώθηκε η αιτίαση αυτή, εξεταζόμενων ως σύνολο, οι λόγοι για τους οποίους θεώρησε ότι η τελευταία αυτή διάταξη αντέβαινε στο δίκαιο της Ένωσης.

130. Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει ως απαράδεκτους τους ισχυρισμούς της Επιτροπής σχετικά με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ στο πλαίσιο της πρώτης αιτίασης.

β) Επί της ουσίας

1) Προκαταρκτικές παρατηρήσεις – Το περιεχόμενο της πρώτης και της δεύτερης αιτίασης της Επιτροπής

131. Η Δημοκρατία της Πολωνίας ισχυρίζεται ότι οι λόγοι που προβάλλονται στη δεύτερη αιτίαση της Επιτροπής δεν παρουσιάζουν συνοχή με την πρώτη αιτίασή της και αντιβαίνουν προς αυτή. Η Επιτροπή θεωρεί τον ισχυρισμό αυτόν αβάσιμο.

132. Η δεύτερη αιτίαση αφορά την αποκλειστική αρμοδιότητα που παρέχει το εθνικό δίκαιο στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου να αποφαινεται επί ζητημάτων σχετικά με την ανεξαρτησία δικαστηρίων, σχηματισμών δικαστηρίων και δικαστών. Η πρώτη αιτίαση επικρίνει, μεταξύ άλλων, το γεγονός ότι ορισμένες διατάξεις του πολωνικού δικαίου απαγορεύουν σε όλα τα εθνικά δικαστήρια, περιλαμβανομένου του τμήματος εκτάκτου ελέγχου⁹⁹, να εξετάσουν τη νομιμότητα του διορισμού των δικαστών στην Πολωνία. Συνεπώς, με την πρώτη αιτίαση προβάλλεται ότι κανένα δικαστήριο στην Πολωνία δεν είναι αρμόδιο να εξετάσει τη νομιμότητα του διορισμού δικαστών στην Πολωνία σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης. Συνεπώς, φρονώ ότι οι δύο πρώτες αιτιάσεις της Επιτροπής παρουσιάζουν συνοχή μεταξύ τους.

2) Το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως

133. Η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν αμφισβητεί ότι τα τακτικά δικαστήρια, το Ανώτατο Δικαστήριο και τα διοικητικά δικαστήρια οφείλουν να τηρούν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, υπό το πρίσμα της νομολογίας του ΕΔΔΑ για το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ και της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης. Επιπλέον, δεν αμφισβητεί ότι τα οικεία δικαστήρια οφείλουν να εξακριβώνουν τον σεβασμό του δικαιώματος σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως σύμφωνα με την απόφαση Simpson. Η Δημοκρατία της Πολωνίας ισχυρίζεται ότι οι εθνικές διατάξεις που προσδιόρισε η Επιτροπή απλώς αποτρέπουν την προσβολή της πράξης διορισμού ενός δικαστή από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνει ορισμένες άλλες διατάξεις του πολωνικού δικαίου που παρέχουν στους δικαστές τη δυνατότητα να εξακριβώνουν τον σεβασμό της πρόσβασης σε αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως.

⁹⁸ Το οποίο με τη σειρά του επαναλαμβάνει το περιεχόμενο του άρθρου 42a, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και του άρθρου 5, παράγραφος 1b, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων.

⁹⁹ Βλ., μεταξύ άλλων, άρθρο 26, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

134. Αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της Δημοκρατίας της Πολωνίας, στην παρούσα διαδικασία η Επιτροπή δεν αμφισβητεί το δικαίωμα του Προέδρου της Δημοκρατίας να διορίζει δικαστές ούτε το γεγονός ότι η πράξη διορισμού δικαστή δεν μπορεί να προσβληθεί βάσει του πολωνικού δικαίου¹⁰⁰.

135. Στη σκέψη 133 της απόφασης Α. Κ., το Δικαστήριο επισήμανε ότι το γεγονός ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει δικαστές δεν δημιουργεί σχέση εξάρτησης του τελευταίου με τον πρώτο ή αμφιβολίες όσον αφορά την αμεροληψία των προσώπων που διορίζονται με τον τρόπο αυτόν, στην περίπτωση που δεν ασκείται επιρροή στους δικαστές μετά τον διορισμό τους. Επιπλέον, οι σκέψεις 129 έως 136 της απόφασης στην υπόθεση Α. Β. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές)¹⁰¹ αναφέρουν ότι μολονότι ενδέχεται να μην υφίσταται δυνατότητα άσκησης ενδίκου βοηθήματος στο πλαίσιο διαδικασίας διορισμού σε θέσεις δικαστών εθνικού ανωτάτου δικαστηρίου, τούτο μπορεί να μην αποδεικνύεται προβληματικό για την εφαρμογή των απαιτήσεων του δικαίου της Ένωσης, υπό την προϋπόθεση ότι υφίστανται άλλα αποτελεσματικά ένδικα βοηθήματα. Τούτο δεν μπορεί να δικαιολογηθεί σε περίπτωση που υφιστάμενα προηγουμένως ένδικα βοηθήματα καταργούνται και άλλα κρίσιμα στοιχεία που χαρακτηρίζουν μια διαδικασία διορισμού σε συγκεκριμένο εθνικό νομικό και πραγματικό πλαίσιο προκαλούν στους πολίτες συστημικού χαρακτήρα αμφιβολίες όσον αφορά την ανεξαρτησία και την αμεροληψία των δικαστών που διορίζονται κατά το πέρας της διαδικασίας αυτής¹⁰².

136. Η πρώτη αιτίαση της Επιτροπής περιορίζεται συνεπώς στον ισχυρισμό ότι απαγορεύεται σε όλα τα τακτικά δικαστήρια, τα διοικητικά δικαστήρια και το Ανώτατο Δικαστήριο, συμπεριλαμβανομένου του τμήματος εκτάκτου ελέγχου¹⁰³, να εξετάζουν, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήματος διαδίκου, το αν ένα δικαστήριο διασφαλίζει το ατομικό δικαίωμα πραγματικής προσφυγής στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης ενώπιον ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως¹⁰⁴. Σύμφωνα με την Επιτροπή, οι προσβαλλόμενες διατάξεις παρουσιάζουν δύο τουλάχιστον επιβλαβείς επιπτώσεις. Πρώτον, εμποδίζουν τα δικαστήρια να εξετάζουν τέτοιου είδους ζητήματα ανεξαρτήτως της φύσης και του περιεχομένου του ενδίκου βοηθήματος που μπορεί να παρέχει το εθνικό δίκαιο. Δεύτερον, δεν παρέχουν επίσης στα δικαστήρια τη δυνατότητα να μην εφαρμόζουν εθνικές διατάξεις που αντίκεινται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη.

137. Η Επιτροπή και η Δημοκρατία της Πολωνίας διαφωνούν ως προς το περιεχόμενο των διατάξεων εθνικού δικαίου που περιλαμβάνονται στην πρώτη αιτίαση.

138. Το περιεχόμενο του άρθρου 42α, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων, των άρθρων 26, παράγραφος 3 και 29, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του άρθρου 5, παράγραφος 1b, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργάνωσης των διοικητικών δικαστηρίων απαγορεύει ρητώς στα οικεία δικαστήρια να διαπιστώσουν ή να εκτιμήσουν τη νομιμότητα του διορισμού ενός

¹⁰⁰ Βλ. άρθρο 179 του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας, το οποίο προβλέπει ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει το δικαίωμα διορισμού δικαστών, κατόπιν πρότασης του KRS για αόριστο χρονικό διάστημα. Το άρθρο 180 του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας ορίζει ότι οι δικαστές είναι ισόβιοι. Δυνάμει του άρθρου 186 του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας, το KRS είναι αρμόδιο να διασφαλίζει την ανεξαρτησία των δικαστηρίων και της δικαστικής εξουσίας.

¹⁰¹ Απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021 (C-824/18, EU:C:2021:153).

¹⁰² Απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 156).

¹⁰³ Βλ. άρθρο 26, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

¹⁰⁴ Βλ. σημείο 62 της προσφυγής.

δικαστή. Οι ίδιες αυτές διατάξεις απαγορεύουν επίσης στα εν λόγω δικαστήρια να διαπιστώσουν ή να εκτιμήσουν την εξουσία άσκησης των δικαιοδοτικών καθηκόντων που απορρέει από τον διορισμό αυτόν.

139. Το άρθρο 42a, παράγραφος 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, το άρθρο 29, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 5, παράγραφος 1a, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων προβλέπουν επίσης ότι στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων των δικαστηρίων αυτών «δεν επιτρέπεται να τεθεί υπό αμφισβήτηση η νομιμότητα των δικαστηρίων [...] ή των οργάνων ελέγχου και διασφάλισης του δικαίου». Το άρθρο 55, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και το άρθρο 8 του τροποποιητικού νόμου¹⁰⁵ εμποδίζουν την επίκληση διατάξεων που αφορούν την οργάνωση του καταμερισμού των υποθέσεων και τον ορισμό και την τροποποίηση των δικαστικών σχηματισμών με σκοπό να περιοριστεί η αρμοδιότητα του δικαστή ή να διαπιστωθεί ότι ένας σχηματισμός αντίκειται στον νόμο, ότι ένα δικαστήριο έχει κακή σύνθεση ή ότι ένα πρόσωπο μη εξουσιοδοτημένο ή αναρμόδιο να αποφανθεί αποτελεί μέρος του δικαστηρίου αυτού.

140. Το περιεχόμενο των διατάξεων αυτών δεν περιορίζεται εκ πρώτης όψεως στο να αποτρέψει να καταστεί αρμόδιο ένα δικαστήριο για την ακύρωση έναντι πάντων της πράξης διορισμού δικαστή από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Αντιθέτως, απαγορεύει ρητώς σε όλα τα πολωνικά δικαστήρια να προβάλουν ή να εξετάσουν, είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήματος διαδίκου, υπό οποιεσδήποτε περιστάσεις και για οποιονδήποτε λόγο, το αν ένας δικαστής έχει διοριστεί νομίμως ή αν μπορεί να ασκεί δικαιοδοτικά καθήκοντα ανεξαρτήτως της φύσης της προβαλλόμενης παρανομίας, της πράξης ή της διαδικασίας που αμφισβητείται ή του διαθέσιμου ενδίκου βοηθήματος. Το περιεχόμενο των διατάξεων αυτών είναι συνεπώς τόσο ευρύ ώστε να αποκλείεται η δυνατότητα των εθνικών δικαστηρίων να εξετάζουν ζητήματα που αφορούν την ανεξαρτησία της σύνθεσης ενός δικαστηρίου όπως απαιτεί η απόφαση Simpson¹⁰⁶.

141. Παρότι τα εθνικά δικαστήρια είναι υποχρεωμένα να παραπέμπουν ζητήματα σχετικά με την ανεξαρτησία δικαστή ή δικαστηρίου στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου δυνάμει του άρθρου 26, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το άρθρο 26, παράγραφος 3, του ίδιου νόμου απαγορεύει ρητώς στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου να εκτιμήσει τη νομιμότητα του διορισμού δικαστή ή τη νομιμοποίησή του για την άσκηση δικαιοδοτικών καθηκόντων. Επιπλέον, σύμφωνα με το άρθρο 42a, παράγραφος 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, το άρθρο 29, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 5, παράγραφος 1a, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων, κανένα πολωνικό δικαστήριο δεν μπορεί να αμφισβητήσει τη νομιμότητα ενός δικαστηρίου. Συνεπώς, περιορίζεται εξίσου η εφαρμογή των αντίστοιχων ένδικων βοηθημάτων βάσει του εθνικού δικαίου.

142. Επιπλέον, μολονότι οι απαγορεύσεις που καθορίζονται στο άρθρο 55, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και στο άρθρο 8 του τροποποιητικού νόμου ενδέχεται, όπως η Δημοκρατία της Πολωνίας ισχυρίζεται, σε πολλές περιπτώσεις να αφορούν αμιγώς οργανωτικά ζητήματα, συμπεριλαμβανομένης της διαχείρισης των υποθέσεων και του φόρτου εργασίας, ενδέχεται ομοίως τα ζητήματα αυτά να εγείρουν αμφιβολίες σχετικά με το αν ένα δικαστήριο έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως ή αν είναι αμερόληπτο. Η ολοκληρωτική απαγόρευση ακόμη και της επίκλησης ή της εξέτασης των

¹⁰⁵ Το οποίο εφαρμόζει το άρθρο 55, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων αναδρομικά.

¹⁰⁶ Βλ. σκέψη 55.

ζητημάτων αυτών υπό τις περιστάσεις που περιγράφονται στην προσβαλλόμενη νομοθεσία βαίνει πέραν όσων η Δημοκρατία της Πολωνίας ισχυρίζεται ότι αποτελούν τους δεδηλωμένους στόχους των διατάξεων αυτών και δεν καθιστά δυνατή την παροχή ενδίκων βοηθημάτων για την άρση μιας τέτοιου είδους παράβασης. Συνεπώς, οι επίμαχες εθνικές διατάξεις είναι διατυπωμένες με τόσο γενικό τρόπο ώστε να διέπουν όλες τις πτυχές της εξέτασης του δικαιώματος σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως και το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη.

143. Η Δημοκρατία της Πολωνίας προσκόμισε ως αποδεικτικό στοιχείο, κατόπιν αιτήματος του Δικαστηρίου, έναν μεγάλο αριθμό άλλων εθνικών διατάξεων που προβλέπουν, μεταξύ άλλων, την εξαίρεση δικαστών, την παραπομπή υπόθεσης σε άλλο δικαστήριο και την ακύρωση διαδικασίας από τα εφετεία για τον λόγο ότι η διαδικασία αυτή δεν πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη. Για παράδειγμα, το άρθρο 48 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και το άρθρο 40 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προβλέπουν την αυτοδίκαιη εξαίρεση δικαστών σε συγκεκριμένες περιστάσεις. Σύμφωνα με το άρθρο 49 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και τα άρθρα 41 και 42 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ένας δικαστής μπορεί να ζητήσει να εξαιρεθεί ή ένας διάδικος να ζητήσει την εξαίρεση ενός δικαστή. Σύμφωνα με το άρθρο 379, παράγραφος 4, του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και το άρθρο 439 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, η συμμετοχή ενός δικαστή που υπόκειται σε αυτοδίκαιη εξαίρεση θα οδηγήσει στην ακύρωση της αντίστοιχης διαδικασίας.

144. Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας ανέφερε ότι το Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικό Δικαστήριο) περιόρισε, σε ορισμένες περιπτώσεις, το πεδίο εφαρμογής των εθνικών κανόνων σχετικά με την εξαίρεση δικαστών. Συνεπώς, το άρθρο 49 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας έπαυσε εν μέρει να ισχύει στις 9 Ιουνίου 2020 στο μέτρο που καθιστούσε δυνατή την εξαίρεση δικαστή λόγω του παράνομου χαρακτήρα του διορισμού του από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κατόπιν πρότασης του KRS¹⁰⁷. Η ίδια αυτή διάταξη έπαυσε επίσης εν μέρει να ισχύει στις 28 Φεβρουαρίου 2022 στο μέτρο που αναγνώριζε, ως περίσταση που μπορούσε να εγείρει εύλογη αμφιβολία ως προς την αμεροληψία ενός δικαστή σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, τη διαδικασία του διορισμού του από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κατόπιν πρότασης του KRS¹⁰⁸. Το άρθρο 41, παράγραφος 1 και το άρθρο 42, παράγραφος 1, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας δεν εφαρμόστηκαν στις 12 Μαρτίου 2020 στο μέτρο που καθιστούσαν δυνατή την εξέταση της αίτησης εξαίρεσης δικαστή λόγω του παράνομου χαρακτήρα του διορισμού του από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κατόπιν πρότασης του KRS¹⁰⁹. Η νομολογία αυτή επιβάλλει σαφείς περιορισμούς στη δυνατότητα εξαίρεσης ενός δικαστή λόγω του παράνομου χαρακτήρα του διορισμού του, η οποία διαφέρει από την προσβολή της πράξης διορισμού δικαστή από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

145. Επιπλέον, οι διάφορες διατάξεις του πολωνικού δικαίου σχετικά με την εξαίρεση δικαστών δεν αναιρούν το γεγονός ότι η διατύπωση του άρθρου 42a, παράγραφοι 1 και 2 και του άρθρου 55, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων,

¹⁰⁷ Απόφαση του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου) της 2ας Ιουνίου 2020 (υπόθεση P 13/19) (Dz. U. του 2020, θέση 1017).

¹⁰⁸ Απόφαση του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου) της 23ης Φεβρουαρίου 2022 (υπόθεση P 10/19) (Dz. U. του 2022, θέση 480).

¹⁰⁹ Στο πλαίσιο της οποίας οι δικαστές επιλέγονται βάσει του άρθρου 9a του ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (νόμου περί του KRS), της 12ης Μαΐου 2011 (Dz. U. του 2011, αριθ. 126, θέση 714), όπως τροποποιήθηκε, μεταξύ άλλων, με τον ustawą o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (νόμο για την τροποποίηση του νόμου περί του KRS και ορισμένων άλλων νόμων), της 8ης Δεκεμβρίου 2017 (Dz. U. του 2018, θέση 3), και με τον ustawą o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (νόμο για την τροποποίηση του νόμου περί του καθεστώτος των τακτικών δικαστηρίων και ορισμένων άλλων νόμων), της 20ής Ιουλίου 2018 (Dz. U. του 2018, θέση 1443). Βλ. απόφαση του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου) της 4ης Μαρτίου 2020 (υπόθεση P 22/19) (Dz. U. του 2020, θέση 413).

του άρθρου 26, παράγραφος 3 και του άρθρου 29, παράγραφοι 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, του άρθρου 5, παράγραφοι 1a και 1b, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων, και του άρθρου 8 του τροποποιητικού νόμου, είναι ιδιαίτερα γενική και δεν περιορίζεται στη διαδικασία που αποσκοπεί στην προσβολή της πράξης διορισμού ενός δικαστή. Αντιθέτως, οι διατάξεις αυτές αποσκοπούν στο να εμποδίσουν ένα δικαστήριο να εξετάσει τη σύνθεση ενός δικαστηρίου ή οποιαδήποτε πράξη που καταλήγει στον διορισμό ενός δικαστή και συνεπώς αποκλείουν την άσκηση οποιουδήποτε ένδικου βοηθήματος στην περίπτωση παράβασης των απαιτήσεων του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη.

146. Ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι άλλες διατάξεις του εθνικού δικαίου παρέχουν στα δικαστήρια τη δυνατότητα να εξετάζουν, τουλάχιστον σε ορισμένο βαθμό, την τήρηση των εγγυήσεων που προβλέπει το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη¹¹⁰, η συνύπαρξή τους με τις εθνικές διατάξεις που προσέβαλε η Επιτροπή στην πρώτη αιτίασή της και τους περιορισμούς που επέβαλε στην εφαρμογή τους η νομολογία του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου) δημιουργεί εύλογη ανασφάλεια δικαίου και συνεπώς υπονομεύει τη δυνατότητα των δικαστηρίων και των διαδίκων να έχουν πρόσβαση σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως, αντίθετα προς το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη. Η Επιτροπή ζητεί επίσης να αναγνωριστεί ότι με την εφαρμογή των εθνικών διατάξεων που επικαλείται στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτίασης, η Δημοκρατία της Πολωνίας παραβίασε την αρχή της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης. Όπως επισήμανα στην απάντησή μου στην δεύτερη αιτίαση¹¹¹, ο ισχυρισμός σχετικά με την υπεροχή δεν αποτελεί χωριστή αιτίαση και δεν συντρέχει λόγος να αποφανθεί το Δικαστήριο επί αυτού καθεαυτό.

147. Ως εκ τούτου, προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει ότι οι εθνικές διατάξεις που αμφισβητούνται στο πλαίσιο της πρώτης αιτίασης μπορούν να υπονομεύσουν την αρμοδιότητα των πολωνικών δικαστηρίων να εξετάζουν τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως, κατά παράβαση του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη και συνεπώς ότι αντίκεινται στις εν λόγω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης.

Γ. Επί της τρίτης αιτίασης – Η καθιέρωση της εξέτασης της τήρησης των απαιτήσεων της Ένωσης περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως ως πειθαρχικού παραπτώματος

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

148. Η αιτίαση αυτή αφορά την προσθήκη δύο πειθαρχικών παραπτωμάτων στο άρθρο 107, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων¹¹² και στο άρθρο 72, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου

¹¹⁰ Εν προκειμένω, οι εθνικές διατάξεις σχετικά με την αμεροληψία και την εξαίρεση δικαστών.

¹¹¹ Βλ. σημείο 110 των παρουσών προτάσεων.

¹¹² Το άρθρο 29, παράγραφος 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων επεκτείνει την εφαρμογή του άρθρου 107, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων στους δικαστές των διοικητικών δικαστηρίων.

περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου¹¹³ σε συνδυασμό με τον τροποποιητικό νόμο που εισάγει στο άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου ένα πειθαρχικό παράπτωμα που συνίσταται σε «πρόδηλη και κατάφωρη παράβαση των κανόνων δικαίου». Σύμφωνα με την Επιτροπή, κατά το άρθρο 107, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου η εκτίμηση από ένα εθνικό δικαστήριο της ανεξαρτησίας άλλου δικαστή ή δικαστικού οργάνου και της ιδιότητάς τους ως «δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως» αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα. Τούτο συνιστά παράβαση των υποχρεώσεων που υπέχει η Δημοκρατία της Πολωνίας βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη και το άρθρο 267 ΣΛΕΕ.

149. Η Επιτροπή εκκινεί από τη θέση ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι ένα εθνικό δικαστήριο υπέπεσε σε πειθαρχικό παράπτωμα και ότι κινδυνεύει να επιβληθούν σε βάρος του πειθαρχικά μέτρα στην περίπτωση που συμμορφώνεται με τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη.

150. Σύμφωνα με την Επιτροπή, το πρώτο πειθαρχικό παράπτωμα που περιλαμβάνεται στις διατάξεις που μνημονεύονται στο σημείο 148 των παρούσων προτάσεων αφορά πράξεις ή παραλείψεις που παρακωλύουν ή θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο τη λειτουργία δικαστικής αρχής. Το δεύτερο αφορά πράξεις που θέτουν υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη σχέσης εργασίας δικαστή, το κύρος του διορισμού δικαστή ή τη νομιμότητα συνταγματικού οργάνου της Δημοκρατίας της Πολωνίας.

151. Οι δικαστές των τακτικών και διοικητικών δικαστηρίων που υποπίπτουν στα παραπτώματα αυτά κινδυνεύουν να υποστούν παύση των καθηκόντων τους ή να μεταφερθούν σε άλλο δικαστήριο. Σε έναν δικαστή μπορεί να επιβληθεί κύρωση ή να παυθεί από τα καθήκοντά του για παραπτώματα που θεωρούνται ήσσονος σημασίας¹¹⁴. Οι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου και οι δικαστές του Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου παύονται αυτοδικαίως από τα καθήκοντά τους για τέτοιου είδους παραπτώματα¹¹⁵. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι σύμφωνα με τη Δημοκρατία της Πολωνίας, σκοπός των επίμαχων πειθαρχικών παραπτωμάτων είναι να διασφαλιστεί η «αποτελεσματικότητα» του άρθρου 42a και του άρθρου 55, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και του άρθρου 29, παράγραφοι 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου¹¹⁶ και ότι τα εθνικά δικαστήρια συμμορφώνονται με τις νέες αρμοδιότητες που έχουν απονεμηθεί αποκλειστικά στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου¹¹⁷.

152. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η εξέταση από δικαστήριο της νομιμότητας της διαδικασίας διορισμού δικαστών σύμφωνα με την απόφαση Simpson¹¹⁸ μπορεί να θεωρηθεί πράξη «που θέτει υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη σχέσης εργασίας δικαστή [ή] το κύρος του διορισμού δικαστή»

¹¹³ Το άρθρο 49, παράγραφος 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων επεκτείνει την εφαρμογή του άρθρου 72, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου στους δικαστές του Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου.

¹¹⁴ Βλ. άρθρο 109, παράγραφος 1a, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων.

¹¹⁵ Δηλαδή για πράξεις ή παραλείψεις που παρακωλύουν ή θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο τη λειτουργία δικαστικής αρχής ή πράξεις που θέτουν υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη σχέσης εργασίας δικαστή, το κύρος του διορισμού δικαστή ή τη νομιμότητα συνταγματικού οργάνου της Δημοκρατίας της Πολωνίας. Οι δικαστές αυτοί υπόκεινται σε χρηματική κύρωση ή παύση καθηκόντων στην περίπτωση που διαπιστώνεται ότι υπέπεσαν σε παραπτώματα ήσσονος σημασίας. Άρθρο 75, παράγραφος 1, στοιχείο a, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

¹¹⁶ Βλ. πρώτη αιτίαση της Επιτροπής.

¹¹⁷ Βλ. δεύτερη αιτίαση της Επιτροπής.

¹¹⁸ Βλ. σκέψη 55. Βλ. πρώτη αιτίαση της Επιτροπής.

σύμφωνα με το άρθρο 107, παράγραφος 1, σημείο 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και συνεπώς να οδηγήσει στην κίνηση πειθαρχικής διαδικασίας.

153. Επιπλέον, όπως ανέφερε στο πλαίσιο της δεύτερης αιτιάσής της, η Επιτροπή θεωρεί απαραίτητο να μπορούν όλα τα εθνικά δικαστήρια να εκτιμήσουν την ανεξαρτησία δικαστηρίου ή δικαστή που επιλαμβάνεται συγκεκριμένης υπόθεσης. Η εκτίμηση αυτή εμπίπτει επί του παρόντος στην αποκλειστική αρμοδιότητα του τμήματος εκτάκτου ελέγχου. Οποιοδήποτε εθνικό δικαστήριο παραβιάζει τις εθνικές διατάξεις που μνημονεύονται στη δεύτερη αιτίαση κατ' επίκληση της αρχής της υπεροχής του δικαίου της Ένωσης μπορεί να υπόκειται σε πειθαρχική διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 107, παράγραφος 1, σημείο 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, δηλαδή για πράξη ή παράλειψη που παρακωλύει ή θέτει σε σοβαρό κίνδυνο τη λειτουργία δικαστικής αρχής.

154. Η διαπίστωση ενός δικαστηρίου ότι ένα δικαστήριο δεν έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως λόγω πλημμελειών στη διαδικασία που οδήγησε στον διορισμό δικαστή μπορεί να αποτελεί πράξη που θέτει υπό αμφισβήτηση «το κύρος του διορισμού δικαστή» και συνεπώς να θεωρηθεί παράπτωμα βάσει του άρθρου 107, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων ή του άρθρου 72, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

155. Τα πειθαρχικά παραπτώματα που προβλέπουν το άρθρο 107, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου αφορούν και το περιεχόμενο των δικαστικών αποφάσεων που εκτιμούν την ανεξαρτησία και την αμεροληψία άλλου δικαστή ή δικαστηρίου ή το καθεστώς «δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως». Τούτο αντίκειται στην απόφαση Minister for Justice and Equality (Πλημμέλειες του δικαστικού συστήματος)¹¹⁹ στην οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι η δικαστική ανεξαρτησία απαιτεί να μην χρησιμοποιείται το πειθαρχικό καθεστώς ως σύστημα πολιτικού ελέγχου του περιεχομένου των δικαστικών αποφάσεων.

156. Οι ίδιες εθνικές διατάξεις διευκολύνουν επίσης τον χαρακτηρισμό ως πειθαρχικών παραπτωμάτων των αιτήσεων προδικαστικών αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ για την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη οι οποίες απορρέουν από αμφιβολίες σχετικά με τη νομιμότητα της αρμοδιότητας ενός δικαστηρίου¹²⁰.

157. Η Επιτροπή θεωρεί ότι τα εν λόγω πειθαρχικά παραπτώματα δεν συνάδουν με την απόφαση A. K., όπως ισχυρίζεται η Δημοκρατία της Πολωνίας. Αν η εφαρμογή των κριτηρίων που καθορίζονται στις σκέψεις 132 έως 154 της απόφασης αυτής καταλήγει στο συμπέρασμα ότι ένα δικαστήριο δεν είναι ανεξάρτητο και αμερόληπτο σύμφωνα με το άρθρο 47 του Χάρτη, το εθνικό δικαστήριο οφείλει να μην εφαρμόσει τις εθνικές διατάξεις που παρέχουν αρμοδιότητα στο δικαστήριο αυτό. Η συμπεριφορά αυτή μπορεί να θεωρηθεί πειθαρχικό παράπτωμα σύμφωνα με το άρθρο 107, παράγραφος 1, σημείο 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των

¹¹⁹ Απόφαση της 25ης Ιουλίου 2018 (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, σκέψη 67).

¹²⁰ Βλ. απόφαση της 26ης Μαρτίου 2020, Miasto Łowicz and Prokurator Generalny (C-558/18 και C-563/18, EU:C:2020:234, σκέψεις 55 έως 59).

τακτικών δικαστηρίων και το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου καθόσον αποτελεί πράξη ή παράλειψη που είναι πιθανόν να παρακωλύει ή να θέτει σε σοβαρό κίνδυνο τη λειτουργία δικαστικής αρχής. Επιπλέον, αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της Δημοκρατίας της Πολωνίας, το Δικαστήριο δεν έκρινε στη σκέψη 133 της απόφασης Α. Κ. ότι ο διορισμός δικαστών από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας δεν υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο. Το Δικαστήριο έκρινε ότι το γεγονός και μόνον ότι ένας δικαστής διορίζεται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας δεν μπορεί να δημιουργήσει αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία του εφόσον μετά τον διορισμό του το οικείο πρόσωπο δεν υπόκειται σε άσκηση εξωτερικών πιέσεων και δεν λαμβάνει οδηγίες για την άσκηση των καθηκόντων του.

158. Ο τροποποιητικός νόμος εισήγαγε στο άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου ένα πειθαρχικό παράπτωμα που συνίσταται σε «πρόδηλη και κατάφωρη παράβαση των κανόνων δικαίου». Το ανωτέρω πειθαρχικό παράπτωμα ήδη προβλεπόταν για τους δικαστές των τακτικών δικαστηρίων σύμφωνα με το άρθρο 107, παράγραφος 1, σημείο 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων. Η απόφαση στην υπόθεση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών εξέτασε τη συμβατότητα της τελευταίας διάταξης με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ. Το πειθαρχικό παράπτωμα της «πρόδηλης και κατάφωρης παράβασης των κανόνων δικαίου» αποτελεί αόριστη έννοια που μπορεί να περιορίσει το περιεχόμενο των δικαστικών αποφάσεων. Δεν μπορεί να αποκλεισθεί ότι το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ερμηνευόμενο στο πλαίσιο της αυξανόμενης δραστηριότητας των υπαλλήλων των πειθαρχικών οργάνων και της επιρροής της εκτελεστικής εξουσίας στη δραστηριότητα των πειθαρχικών οργάνων μετά τις τροποποιήσεις που επήλθαν σύμφωνα με τον νόμο περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 8ης Δεκεμβρίου 2017¹²¹, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να ασκηθεί πολιτικός έλεγχος στη δικαστική δραστηριότητα των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

159. Στο υπόμνημα απαντήσεως, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η τρίτη αιτίαση αφορά το περιεχόμενο και τη διατύπωση των επίμαχων νομοθετικών διατάξεων και όχι τη δικαστική εκτίμηση αυτών ή την εφαρμογή τους. Στην απόφαση στην υπόθεση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών¹²² το Δικαστήριο έκρινε ότι είναι απαραίτητο να προβλέπονται κανόνες που να ορίζουν με σαφήνεια και ακρίβεια ποιες συμπεριφορές μπορούν να στοιχειοθετήσουν την πειθαρχική ευθύνη των δικαστών, προκειμένου να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία τους και να μην εκτίθενται στον κίνδυνο στοιχειοθέτησης της πειθαρχικής ευθύνης τους αποκλειστικώς και μόνο λόγω της απόφασης που εξέδωσαν. Η φράση «πράξεων που θέτουν υπό αμφισβήτηση» στο άρθρο 107, παράγραφος 1, σημείο 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και στο άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν περιορίζεται στην αμφισβήτηση της πράξης του διορισμού δικαστή από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

160. Η Επιτροπή ισχυρίζεται επίσης ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν αμφισβητεί τις ομοιότητες μεταξύ του άρθρου 72, παράγραφος 1, σημείο 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του άρθρου 107, παράγραφος 1, σημείο 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων. Το σκεπτικό της απόφασης στην υπόθεση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών ισχύει κατά μείζονα λόγο για το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

¹²¹ Όπως παρατίθεται στην υπόθεση που οδήγησε στην απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών.

¹²² Βλ. σκέψη 140.

161. Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι η τρίτη αιτίαση είναι αβάσιμη καθόσον η Επιτροπή δεν ανταποκρίθηκε στο βάρος απόδειξης που έφερε σύμφωνα με το άρθρο 258 ΣΛΕΕ. Επισημαίνει, ειδικότερα, ότι η Επιτροπή επικαλείται τη διατύπωση των επίμαχων εθνικών διατάξεων και δεν προσκόμισε αποδεικτικά στοιχεία είτε σε σχέση με την εφαρμογή τους είτε σε σχέση με τη νομολογία που τις ερμηνεύει.

162. Το άρθρο 107, παράγραφος 1, σημείο 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου στηρίζονται στο γαλλικό δίκαιο¹²³. Η Επιτροπή ποτέ δεν αμφισβήτησε τη συμβατότητα των διατάξεων αυτών με το δίκαιο της Ένωσης. Επιπλέον, σύμφωνα με τη Δημοκρατία της Πολωνίας, από τις εν λόγω εθνικές διατάξεις δεν συνάγεται ότι αυτές έχουν εφαρμογή σε περιπτώσεις που εφαρμόζεται το δίκαιο της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ. Η εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης δεν αποτελεί πράξη ή παράλειψη που παρακωλύει ή θέτει σε σοβαρό κίνδυνο τη λειτουργία δικαστικής αρχής.

163. Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει επίσης ότι η ερμηνεία που αποδίδει η Επιτροπή στο άρθρο 107, παράγραφος 1, σημείο 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου αντικρούεται επίσης από τον σκοπό των διατάξεων αυτών που συνίσταται στο να διασφαλιστεί ότι οι δικαστές που ασκούν επαγγελματική δραστηριότητα που στηρίζεται στην εμπιστοσύνη των πολιτών δεν συμπεριφέρονται με τρόπο που δεν συνάδει με την αξιοπρέπεια του αξιώματός τους. Δεδομένου ότι αποτελεί υποχρέωση του δικαστηρίου να εφαρμόζει τον νόμο και να υποβάλει προδικαστικά ερωτήματα, ο ισχυρισμός της Επιτροπής ότι οι πράξεις αυτές αποτελούν πειθαρχικό παράπτωμα είναι εσφαλμένος. Επίσης, οι διατάξεις αυτές δεν καθιστούν δυνατό τον έλεγχο των δικαστικών αποφάσεων ή την επιβολή πειθαρχικής ευθύνης στον δικαστή ως επίπτωση της εξέτασης του αν διασφαλίζεται το δικαίωμα σε δικαστήριο. Η θέση της Επιτροπής είναι συνεπώς αβάσιμη από γλωσσολογική, λογική και εμπειρική άποψη και δεν ενισχύεται από την εθνική νομολογία.

164. Όσον αφορά το άρθρο 107, παράγραφος 1, σημείο 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου¹²⁴ η Δημοκρατία της Πολωνίας θεωρεί ότι η Επιτροπή συγχέει τον έλεγχο εκ μέρους εθνικού δικαστηρίου της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 47 του Χάρτη, με τις επιπτώσεις του ελέγχου αυτού καταλήγοντας στην αμφισβήτηση της άσκησης από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας της αρμοδιότητάς του να διορίζει συγκεκριμένο δικαστή.

165. Τα επίμαχα πειθαρχικά παραπτώματα δεν συνίστανται στην εξέταση του αν το ατομικό δικαίωμα σε δικαστήριο έχει τηρηθεί σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ. Αντιθέτως, οι εν λόγω διατάξεις του εθνικού δικαίου εμποδίζουν ένα δικαστήριο να αμφισβητήσει το κύρος διορισμού δικαστή στο πλαίσιο διαδικασίας πέραν εκείνης που προβλέπεται στο Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Πολωνίας, ή στις διατάξεις που θεσπίζονται βάσει αυτού.

¹²³ Ιδίως στο άρθρο 10 του διατάγματος αριθ. 58-1270, της 22ας Δεκεμβρίου 1958, για την εφαρμογή του οργανικού νόμου για το καθεστώς του δικαστικού σώματος.

¹²⁴ Τα οποία αφορούν «πράξεις που θέτουν υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη σχέσης εργασίας δικαστή, το κύρος του διορισμού δικαστή ή τη νομιμότητα συνταγματικού οργάνου της Δημοκρατίας της Πολωνίας».

166. Οι επίμαχες διατάξεις του εθνικού δικαίου δεν αποκλείουν την πρόβλεψη μέσω έννομης προστασίας για την αντιμετώπιση της προσβολής των δικαιωμάτων ενός διαδίκου βάσει του άρθρου 47 του Χάρτη, όπως η ακύρωση απόφασης, η εξαίρεση δικαστή ή η παραπομπή μιας υπόθεσης σε άλλο δικαστήριο που συμμορφώνεται με τη διάταξη αυτή του Χάρτη σύμφωνα με την απόφαση Α. Κ. Επιπλέον, οι διατάξεις αυτές δεν εμποδίζουν την υποβολή αιτήσεων προδικαστικής αποφάσεως σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ. Μετά τη θέσπισή τους, τα πολωνικά δικαστήρια έχουν υποβάλει αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως για την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ. Η Επιτροπή δεν υποστηρίζει ότι κινήθηκε πειθαρχική διαδικασία σε βάρος ορισμένου εκ των δικαστηρίων που υπέβαλαν τις αιτήσεις αυτές και η Δημοκρατία της Πολωνίας επιβεβαιώνει ότι τούτο ισχύει.

167. Η Δημοκρατία της Πολωνίας επιβεβαιώνει επίσης ότι το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου αντιστοιχεί στο άρθρο 107, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, το οποίο προβλέπει ότι ένας δικαστής υπέχει πειθαρχική ευθύνη για «πρόδηλη και κατάφωρη παράβαση των κανόνων δικαίου». Η τελευταία διάταξη τέθηκε σε ισχύ στις 1 Οκτωβρίου 2001 και έκτοτε δεν έχει τροποποιηθεί. Μέχρι σήμερα δεν έχει αποτελέσει αντικείμενο ενστάσεων. Συνεπώς, το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου τυποποιεί απλώς τον ορισμό του πειθαρχικού παραπτώματος που ήδη ίσχυε για τους δικαστές των τακτικών δικαστηρίων. Σύμφωνα με τη Δημοκρατία της Πολωνίας, θα ήταν απαράδεκτο να απαλλάσσει ο νομοθέτης τους δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου—οι οποίοι πρέπει να πληρούν τις υψηλότερες προδιαγραφές νομικής συμπεριφοράς και γνώσης—από το να καθίστανται υπόλογοι στο πλαίσιο πειθαρχικής διαδικασίας για παραπτώματα που συνίστανται στην πρόδηλη και κατάφωρη παράβαση των κανόνων δικαίου.

168. Σύμφωνα με τη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου, η παράβαση των νομικών κανόνων είναι «πρόδηλη» στην περίπτωση που «η πλάνη του δικαστηρίου μπορεί ευχερώς να διαπιστωθεί, αφορά την επίμαχη διάταξη παρόλο που η ερμηνεία της διάταξης αυτής δεν πρέπει να εγείρει αμφιβολίες ακόμη και σε πρόσωπα με μέση νομική κατάρτιση και η εφαρμογή της δεν απαιτεί περαιτέρω ανάλυση»¹²⁵ ή «στην περίπτωση που σύμφωνα με την αντίληψη οποιουδήποτε νομικού δεν δημιουργεί, άνευ ετέρου, οποιαδήποτε αμφιβολία όσον αφορά το γεγονός ότι υπήρξε παράβαση κανόνα δικαίου»¹²⁶. Συνεπώς, από το περιεχόμενο του άρθρου 72, παράγραφος 1, σημείο 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και της συναφούς νομολογίας προκύπτει σαφώς ότι η συμμόρφωση με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, το άρθρο 47 του Χάρτη και το άρθρο 267 ΣΛΕΕ δεν αποτελεί πρόδηλη και κατάφωρη παράβαση των κανόνων δικαίου.

169. Στο υπόμνημα ανταπαντήσεως επισημαίνεται ότι αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής στο σημείο 159 των παρούσων προτάσεων, η νομολογία του Δικαστηρίου¹²⁷ απαιτεί η εκτίμηση της εθνικής νομοθεσίας να λαμβάνει υπόψη την εφαρμογή της στην πράξη, συμπεριλαμβανομένης της εθνικής νομολογίας σχετικά με την ερμηνεία της.

¹²⁵ Αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 8ης Μαρτίου 2012 (υπόθεση SNO 4/12) και της 11ης Δεκεμβρίου 2014 (υπόθεση SNO 61/14).

¹²⁶ Απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 22ας Ιουνίου 2015 (υπόθεση SNO 36/15).

¹²⁷ Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 19ης Μαρτίου 2020, Sánchez Ruiz κ.λπ. (C-103/18 και C-429/18, EU:C:2020:219).

2. Ανάλυση

α) Προκαταρκτικές παρατηρήσεις επί του περιεχομένου της δεύτερης και της τρίτης αιτίας της Επιτροπής

170. Η Δημοκρατία της Πολωνίας ισχυρίζεται ότι οι λόγοι που προβάλλει η Επιτροπή στη δεύτερη αιτία της δεν παρουσιάζουν συνοχή με την τρίτη αιτία της και αντιβαίνουν προς αυτή. Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη του ισχυρισμού αυτού. Η δεύτερη αιτία αφορά την αποκλειστική αρμοδιότητα που παρέχουν ορισμένες διατάξεις του εθνικού δικαίου στο τμήμα εκτάκτου ελέγχου να αποφαίνεται επί ζητημάτων σχετικά με την ανεξαρτησία δικαστηρίων, δικαστικών σχηματισμών και δικαστών. Η τρίτη αιτία συνίσταται στο ότι η εξέταση από ένα δικαστήριο της τήρησης των απαιτήσεων της Ένωσης περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως θεωρείται πειθαρχικό παράπτωμα. Οι δύο αυτές αιτιάσεις είναι εντελώς διαφορετικές. Συνεπώς, δεν συμφωνώ ότι υπάρχει προφανής αντίφαση μεταξύ τους και προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει την ένσταση που προέβαλε συναφώς η Δημοκρατία της Πολωνίας.

β) Πειθαρχική διαδικασία

171. Ως συνέπεια των απαιτήσεων περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως δυνάμει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη, το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών πρέπει να περιβάλλεται τις αναγκαίες εγγυήσεις ώστε να αποτρέπεται κάθε κίνδυνος χρήσης του ως συστήματος για την άσκηση πολιτικού ελέγχου του περιεχομένου των δικαστικών αποφάσεων. Η θέσπιση κανόνων οι οποίοι καθορίζουν, ιδίως, τις συμπεριφορές που συνιστούν πειθαρχικά παραπτώματα και τις εφαρμοστέες επ' αυτών κυρώσεις, προβλέπουν την παρέμβαση ανεξάρτητου οργάνου βάσει διαδικασίας που εγγυάται πλήρως τα δικαιώματα τα οποία κατοχυρώνονται στα άρθρα 47 και 48 του Χάρτη, ιδίως τα δικαιώματα άμυνας, και παρέχουν τη δυνατότητα προσβολής των αποφάσεων των πειθαρχικών οργάνων ενώπιον των δικαστηρίων αποτελεί σύνολο ουσιωδών εγγυήσεων για τη διαφύλαξη της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας¹²⁸.

172. Το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών εμπίπτει στην οργάνωση της δικαιοσύνης και, συνεπώς, στην αρμοδιότητα των κρατών μελών. Ο τρόπος με τον οποίο ένα κράτος μέλος επιβάλλει την πειθαρχική ευθύνη των δικαστών μπορεί να ενισχύει τη λογοδοσία και την αποτελεσματικότητα του δικαστικού συστήματος. Κατά την άσκηση της αρμοδιότητας αυτής, τα κράτη μέλη οφείλουν να τηρούν το δίκαιο της Ένωσης διασφαλίζοντας, μεταξύ άλλων, την ανεξαρτησία των δικαστηρίων που καλούνται να αποφανθούν επί των ζητημάτων που συνδέονται με την εφαρμογή ή την ερμηνεία του δικαίου αυτού, προκειμένου να εγγυώνται στους πολίτες την αποτελεσματική δικαστική προστασία που επιτάσσει το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ¹²⁹.

173. Η προάσπιση της εν λόγω ανεξαρτησίας δεν μπορεί να αποκλείει εντελώς το ενδεχόμενο να στοιχειοθετείται, σε ορισμένες όλως εξαιρετικές περιπτώσεις, η πειθαρχική ευθύνη δικαστή λόγω των δικαστικών αποφάσεων που αυτός εξέδωσε. Η απαίτηση περί ανεξαρτησίας δεν έχει ως σκοπό να επιτρέψει όλως ασύγγνωστες συμπεριφορές εκ μέρους των δικαστών, οι οποίες συνίστανται στο να παραβλέπουν οι δικαστές αυτοί σκοπίμως και κακόπιστα ή λόγω σοβαρής

¹²⁸ Απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψεις 61 και 134 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹²⁹ Απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψη 136).

αμέλειας και άγνοιας τους κανόνες του εθνικού δικαίου και του δικαίου της Ένωσης των οποίων την τήρηση οφείλουν να διασφαλίζουν ή στο να καταλήγουν στη χρήση αυθαιρεσίας ή στην αρνησιδικία, μολονότι οφείλουν να αποφαινόμενοι επί διαφορών¹³⁰.

174. Προκειμένου να διαφυλαχθεί η δικαστική ανεξαρτησία και να αποτραπεί με τον τρόπο αυτό το ενδεχόμενο να καταστρατηγηθούν οι θεμιτοί σκοποί του πειθαρχικού καθεστώτος, είναι ουσιώδες το γεγονός ότι μια δικαστική απόφαση ενέχει ενδεχομένως πλάνη κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των κανόνων του εθνικού δικαίου και δικαίου της Ένωσης, ή κατά την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων να μην μπορεί, αφ' εαυτού, να στοιχειοθετήσει την πειθαρχική ευθύνη¹³¹.

175. Συνεπώς, η επίκληση της πειθαρχικής ευθύνης πρέπει να οριοθετείται από αντικειμενικά και επαληθεύσιμα κριτήρια, απτόμενα των θεμελιωδών επιταγών της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, καθώς και από εγγυήσεις που αποσκοπούν στην αποτροπή κάθε κινδύνου άσκησης εξωτερικών πιέσεων επί του περιεχομένου των δικαστικών αποφάσεων, ώστε να μην προκαλείται στους πολίτες καμία εύλογη αμφιβολία ως προς το ανεπηρέαστο των οικείων δικαστών και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων¹³². Προς τούτο, είναι απαραίτητο να προβλέπονται κανόνες που να ορίζουν με σαφήνεια και ακρίβεια ποιες συμπεριφορές μπορούν να στοιχειοθετήσουν την πειθαρχική ευθύνη των δικαστών, προκειμένου να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία τους και μην εκτίθενται στον κίνδυνο στοιχειοθέτησης της πειθαρχικής ευθύνης τους λόγω του περιεχομένου των αποφάσεών τους¹³³. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι αποτελεί εγγύηση συμφυή με την ανεξαρτησία των εθνικών δικαστών το να μην διατρέχουν αυτοί τον κίνδυνο πειθαρχικών διαδικασιών ή κυρώσεων διότι άσκησαν τη δυνατότητα προσφυγής στο Δικαστήριο δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ¹³⁴.

176. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το περιεχόμενο των εθνικών νομοθετικών διατάξεων που αποτελούν το αντικείμενο διαδικασίας λόγω παραβάσεως πρέπει, κατά κανόνα, να εκτιμάται λαμβανομένης υπόψη της ερμηνείας τους από τα εθνικά δικαστήρια¹³⁵. Προς απόδειξη της τρίτης αιτιάσεώς της, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η ίδια η διατύπωση των εθνικών διατάξεων αντιτίθεται σαφώς σε καθορισμένες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης και ότι δεν είναι συνεπώς απαραίτητο να διερευνηθεί ο τρόπος με τον οποίο οι διατάξεις αυτές εφαρμόζονται στην πράξη¹³⁶. Δεδομένου ότι η Επιτροπή επέλεξε να παρουσιάσει τον ισχυρισμό της με τον τρόπο αυτόν, δεν θεωρώ ότι συντρέχει λόγος ώστε το Δικαστήριο να μην μπορεί να τον εξετάσει και να αποφανθεί επ' αυτού στη βάση αυτή, με κίνδυνο να απορριφθεί ο εν λόγω ισχυρισμός της Επιτροπής.

177. Η Δημοκρατία της Πολωνίας ισχυρίζεται ότι το περιεχόμενο του άρθρου 107, παράγραφος 1, σημείο 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων και του άρθρου 72, παράγραφος 1, σημείο 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου είναι παρεμφερές με ισοδύναμες διατάξεις του γαλλικού δικαίου και επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν προσέβαλε ποτέ το κύρος των τελευταίων. Επιπλέον, η Δημοκρατία της Πολωνίας

¹³⁰ Απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψη 137).

¹³¹ Απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψη 138).

¹³² Απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψη 139).

¹³³ Απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψη 140).

¹³⁴ Απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2022, RS (Αποτελέσματα των αποφάσεων συνταγματικού δικαστηρίου) (C-430/21, EU:C:2022:99, σκέψη 85 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹³⁵ Απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψη 142 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹³⁶ Προς αντίκρουση ορισμένων επιχειρημάτων που προβλήθηκαν στο υπόμνημα αντικρούσεως, στο υπόμνημα απαντήσεως αναφέρθηκαν συνοπτικά το πειθαρχικό καθεστώς γενικά στην Πολωνία σε συνδυασμό με την έλλειψη ανεξαρτησίας του πειθαρχικού τμήματος. Στο υπόμνημα απαντήσεως επιβεβαιώνεται ότι η προσφυγή δεν στηρίχθηκε στα ζητήματα αυτά.

υποστηρίζει ότι το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν παρέχει ευρύτερο περιθώριο εκτίμησης στο όργανο που είναι αρμόδιο να αποφανθεί επί ορισμένης διαφοράς από εκείνο που παρέχουν οι ισοδύναμες διατάξεις του βελγικού, του δανικού και του ολλανδικού δικαίου.

178. Συναφώς, αρκεί να επισημανθεί ότι η παρούσα διαδικασία επί παραβάσει στρέφεται κατά της Δημοκρατίας της Πολωνίας. Δεδομένου ότι η νομιμότητα των κανόνων που ισχύουν σε άλλα κράτη μέλη δεν έχει τεθεί ενώπιον του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας επί παραβάσει, το εν λόγω κράτος μέλος δεν μπορεί να τους επικαλεστεί προκειμένου να αποδείξει ότι δεν παραβίασε το δίκαιο της Ένωσης¹³⁷.

179. Στο μέτρο που αφορά το άρθρο 107, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, η τρίτη αιτίαση της Επιτροπής συνδέεται στενά με τη δεύτερη. Η Επιτροπή θεωρεί ότι όλα τα εθνικά δικαστήρια πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να αξιολογούν το αν πληρούνται οι απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας, αμεροληψίας και προηγουμένως νομίμως συσταθέντος δικαστηρίου. Σύμφωνα με την ερμηνεία των ανωτέρω διατάξεων από την Επιτροπή, μια τέτοιου είδους αξιολόγηση μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί πράξη που θέτει σε σοβαρό κίνδυνο τη λειτουργία δικαστικής αρχής ή θέτει υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη σχέσης εργασίας δικαστή ή το κύρος του διορισμού του.

180. Όπως επισήμανα στην προτεινόμενη απάντησή μου στη δεύτερη αιτίαση, φρονώ ότι εφόσον δεν υφίσταται παραβίαση της αρχής της ισοδυναμίας ή της αποτελεσματικότητας, οι εθνικοί κανόνες απονομής αρμοδιότητας που περιορίζουν τα δικαστήρια ή τους δικαστικούς σχηματισμούς που μπορούν να αποφανθούν επί ζητημάτων ανεξαρτησίας ορισμένου δικαστηρίου, σχηματισμού ή δικαστή, δεν αντίκεινται, καταρχήν, στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη. Υπό την προϋπόθεση ότι οι κανόνες απονομής αρμοδιότητας είναι σαφείς και ακριβείς, κατά τη συνήθη πορεία της διαδικασίας, ορισμένο δικαστήριο, δικαστικός σχηματισμός ή δικαστής δεν πρέπει να σφετερίζεται την εξουσία που παρέχεται σε άλλο δικαστήριο.

181. Κατά τη γνώμη μου, το περιεχόμενο του άρθρου 107, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και του άρθρου 72, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου είναι τόσο ευρύ και ανακριβές ώστε να επιδέχεται εύλογα την ερμηνεία ότι η εξέταση από δικαστή της συμμόρφωσης με οποιαδήποτε από τις απαιτήσεις του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως¹³⁸ μπορεί να αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα. Μπορεί εύλογα να υποστηριχθεί ότι δικαστήριο το οποίο, ενεργώντας στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς του, εξετάζει το αν το ίδιο ή άλλο δικαστήριο συμμορφώνεται με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη ή υποβάλει προδικαστικά ερωτήματα βάσει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ¹³⁹ μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει παρακωλύσει ή θέσει σε σοβαρό κίνδυνο τη λειτουργία δικαστικής αρχής ή θέσει υπό αμφισβήτηση το κύρος του διορισμού δικαστή.

¹³⁷ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 15ης Ιουλίου 2004, Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-139/03, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2004:461).

¹³⁸ Η απόφαση Simpson επιβάλλει την πραγματοποίηση της εξέτασης αυτής.

¹³⁹ Επιπλέον, ένας εθνικός δικαστής μπορεί να μην υπέχει πειθαρχική ευθύνη για τον λόγο ότι αρνήθηκε να εφαρμόσει εθνικό δίκαιο προκειμένου να εκτελέσει προδικαστική απόφαση του Δικαστηρίου. Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 22ας Φεβρουαρίου 2022, RS (Αποτελέσματα των αποφάσεων συνταγματικού δικαστηρίου) (C-430/21, EU:C:2022:99, σκέψη 88).

182. Το άρθρο 107, παράγραφος 1, σημείο 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου κάνουν μνεία σε πράξεις ή παραλείψεις δυνάμενες να παρακωλύσουν ή να θέσουν σε σοβαρό κίνδυνο τη λειτουργία δικαστικής αρχής. Δεν προσδιορίζουν ότι οι εν λόγω πράξεις ή παραλείψεις πρέπει να είναι παράνομες είτε σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο είτε σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης. Ο ισχυρισμός της Δημοκρατίας της Πολωνίας ότι μια πράξη που πραγματοποιείται εντός των ορίων του νόμου και κατ' εφαρμογήν αυτού δεν μπορεί να αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές φαίνεται συνεπώς αβάσιμος. Επιπλέον, οι επίμαχες διατάξεις δεν παρέχουν στον αναγνώστη τη δυνατότητα να εξακριβώσει την ύπαρξη πειθαρχικού παραπτώματος ή, στην υπό κρίση περίπτωση, την αποδεδειγμένη μη συνδρομή αυτού, με τη σαφήνεια και την ακρίβεια που απαιτεί ο νόμος.

183. Το άρθρο 107, παράγραφος 1, σημείο 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου κάνουν επίσης μνεία σε πράξεις που θέτουν υπό αμφισβήτηση την ύπαρξη σχέσης εργασίας δικαστή, το κύρος του διορισμού δικαστή ή τη νομιμότητα συνταγματικού οργάνου της Δημοκρατίας της Πολωνίας. Η διατύπωση των διατάξεων αυτών είναι τόσο ευρεία ώστε να περιλαμβάνουν στο πεδίο εφαρμογής τους ζητήματα που βαίνουν πέραν της προσβολής της πράξης διορισμού δικαστή από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Οι διατάξεις περιλαμβάνουν, κατά τη γνώμη μου, όλες τις προσπάθειες προσβολής οποιασδήποτε πτυχής της διαδικασίας που καταλήγει στον διορισμό δικαστή¹⁴⁰, περιλαμβανομένης, για παράδειγμα, της εξέτασης του αν έχει τηρηθεί η απαίτηση περί δικαστηρίου που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη. Δεδομένου του εύρους του άρθρου 107, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και του άρθρου 72, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, υπάρχει σαφής κίνδυνος η υποβολή αίτησης προδικαστικής αποφάσεως σχετικά με τις εν λόγω διατάξεις του δικαίου της Ένωσης να θεωρηθεί πειθαρχικό παράπτωμα.

184. Οι ίδιες εκτιμήσεις ισχύουν για την εξέταση της αμεροληψίας ενός δικαστηρίου. Παρόλο που το πολωνικό δίκαιο περιλαμβάνει πολυάριθμες διατάξεις σχετικά με την εξαίρεση δικαστών, οι αποφάσεις του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου) έχουν περιορίσει σημαντικά το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων αυτών¹⁴¹. Η εξέταση της αίτησης εξαίρεσης δικαστή που στηρίζεται σε παρανομία κατά τη διαδικασία που κατέληξε στον διορισμό του φαίνεται συνεπώς ότι μπορεί να αποτελέσει πειθαρχικό παράπτωμα.

185. Όσον αφορά το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, είναι αναμφισβήτητο ότι το περιεχόμενο, το πεδίο εφαρμογής και ο σκοπός της διάταξης αυτής είναι όμοια με εκείνα του άρθρου 107, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων. Στις σκέψεις 140 και 141 της απόφασης για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 107, παράγραφος 1, του νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων δεν πληροί τις απαιτήσεις της σαφήνειας και της ακρίβειας. Αφού εξέτασε την εφαρμογή της διάταξης αυτής υπό το πρίσμα, μεταξύ άλλων, της εθνικής νομολογίας που επικαλέστηκε η Δημοκρατία της Πολωνίας, το Δικαστήριο έκρινε ότι

¹⁴⁰ Βλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψεις 128 επ. και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Θα μπορούσε, για παράδειγμα, να υποστηριχθεί ότι η εξέταση του ρόλου του KRS στη διαδικασία που οδήγησε στον διορισμό δικαστή αποτελεί πειθαρχικό παράπτωμα.

¹⁴¹ Βλ. αποφάσεις του Trybunał Konstytucyjny (Συνταγματικού Δικαστηρίου) της 4ης Μαρτίου 2020 (υπόθεση P 22/19) (Dz. U. του 2020, θέση 413), της 2ας Ιουνίου 2020 (υπόθεση P 13/19) (Dz. U. του 2020, θέση 1017) και της 23ης Φεβρουαρίου 2022 (υπόθεση P 10/19) (Dz. U. του 2022, θέση 480), που μνημονεύονται στο σημείο 144 των παρούσων προτάσεων.

η φράση «πρόδηλη και κατάφωρη παράβαση των κανόνων δικαίου» δεν απέκλειε το ενδεχόμενο να στοιχειοθετείται ευθύνη των δικαστών αποκλειστικώς και μόνο λόγω του προβαλλομένου ως «πεπλανημένου» περιεχομένου των αποφάσεών τους, περιορίζοντας την ευθύνη αυτή σε όλως εξαιρετικές περιπτώσεις.

186. Στην υπό κρίση υπόθεση, η Δημοκρατία της Πολωνίας επικαλείται τη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου σχετικά με το άρθρο 107, παράγραφος 1, του νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων προκειμένου να αποδείξει ότι το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου δεν μπορεί να ερμηνευθεί κατά τρόπο ώστε να επιβάλλει πειθαρχικές κυρώσεις ως αποτέλεσμα της συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη.

187. Η νομολογία σχετικά με το άρθρο 107, παράγραφος 1, του νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων την οποία επικαλείται η Δημοκρατία της Πολωνίας, με τελευταία εκείνη που ανάγεται στο 2015¹⁴² υιοθετήθηκε από το τμήμα του Ανωτάτου Δικαστηρίου που ήταν αρμόδιο πριν τη μεταρρύθμιση του δικαστηρίου αυτού με τον νόμο περί Ανωτάτου Δικαστηρίου της 8ης Δεκεμβρίου 2017¹⁴³ και όχι από το πειθαρχικό τμήμα υπό την υφιστάμενη μορφή του.

188. Επιπλέον, όπως επισημαίνεται στο υπόμνημα απαντήσεως, στην απόφαση στην υπόθεση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών¹⁴⁴, το Δικαστήριο έκρινε ότι, σε μια πρόσφατη απόφαση¹⁴⁵, το νυν πειθαρχικό τμήμα είχε υιοθετήσει μια διασταλτική ερμηνεία του άρθρου 107, παράγραφος 1, του νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων που απέκλινε από την προηγούμενη νομολογία του Ανωτάτου Δικαστηρίου και αποδυνάμωνε την προστασία του κράτους δικαίου¹⁴⁶. Κατά πάγια νομολογία, σε περίπτωση κατά την οποία εθνική νομοθεσία αποτελεί το αντικείμενο αποκλινουσών ερμηνειών εκ μέρους των δικαστηρίων, δυναμένων να ληφθούν υπόψη, εκ των οποίων οι μεν οδηγούν σε σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης εφαρμογή της εν λόγω νομοθεσίας, ενώ οι δε σε εφαρμογή μη συμβατή με το δίκαιο αυτό, η νομοθεσία αυτή δεν είναι, τουλάχιστον, αρκούντως σαφής και ακριβής ώστε να διασφαλίζει εφαρμογή σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης¹⁴⁷.

189. Κατά το άρθρο 73, παράγραφος 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, το πειθαρχικό τμήμα συνιστά το πειθαρχικό δικαστήριο το οποίο αποφαινεται σε δεύτερο και τελευταίο βαθμό επί υποθέσεων που αφορούν τους δικαστές των τακτικών δικαστηρίων, καθώς και το πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο πειθαρχικό δικαστήριο για τους δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Δεδομένου ότι το πειθαρχικό τμήμα δεν πληροί τις απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο

¹⁴² Απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου της 22ας Ιουνίου 2015 (υπόθεση SNO 36/15).

¹⁴³ Dz. U. του 2018, θέση 5. Πρβλ. απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψη 145).

¹⁴⁴ Απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψεις 126, 127 και 149 επ.).

¹⁴⁵ Βλ. απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2020, II DO 1/20, στην οποία το πειθαρχικό τμήμα έκρινε ότι μπορεί, καταρχήν, να προσαφθεί πειθαρχικό παράπτωμα σε δικαστή βάσει του άρθρου 107, παράγραφος 1, του νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων λόγω του ότι υποχρέωσε τη Δίαιτα, κατά πρόδηλη και κατάφωρη, όπως προβάλλεται, παράβαση των κανόνων δικαίου, να προσκομίσει έγγραφα σχετικά με τη διαδικασία διορισμού των μελών του KRS υπό τη νέα του σύνθεση. Απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψεις 150 και 151).

¹⁴⁶ Απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψη 152).

¹⁴⁷ Απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψη 153 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

εδάφιο, ΣΕΕ¹⁴⁸, υπάρχει αυξημένος κίνδυνος να ερμηνευθεί το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου¹⁴⁹ κατά τρόπο ώστε να διευκολύνει τη χρήση του πειθαρχικού καθεστώτος με σκοπό τον επηρεασμό των δικαστικών αποφάσεων¹⁵⁰.

190. Δεδομένου ότι προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, θεσπίζοντας το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημείο 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 47 του Χάρτη, προτείνω να κάνει δεκτή την τρίτη αιτίαση.

Δ. Επί της τέταρτης αιτίαςης – Η αρμοδιότητα του πειθαρχικού τμήματος να επιλαμβάνεται και να αποφαινεται επί υποθέσεων που επηρεάζουν άμεσα το καθεστώς και την άσκηση του λειτουργήματος των δικαστών και των βοηθών δικαστών

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

191. Με την τέταρτη αιτίασή της, η οποία αφορά ορισμένες διατάξεις του άρθρου 27, παράγραφος 1, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ παρέχοντας στο πειθαρχικό τμήμα, η ανεξαρτησία και η αμεροληψία του οποίου δεν διασφαλίζεται σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου¹⁵¹, αρμοδιότητα να αποφαινεται επί υποθέσεων που έχουν άμεση επίπτωση στο καθεστώς και την άσκηση των καθηκόντων των δικαστών και των βοηθών δικαστών.

192. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η σφαιρική εξέταση ορισμένων στοιχείων που αφορούν τη σύνθεση και την αρμοδιότητα του πειθαρχικού τμήματος, τις προϋποθέσεις διορισμού των μελών του, ιδίως τον ρόλο του KRS, το συνταγματικό όργανο που είναι αρμόδιο για τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας των δικαστηρίων και των δικαστών και το γεγονός ότι τα μέτρα λήφθηκαν ταυτόχρονα βάσει του πολωνικού δικαίου αποκαλύπτουν μια «συστημική διαφοροποίηση» με το προηγούμενο καθεστώς. Τούτο όχι μόνον εγείρει εύλογες αμφιβολίες ως προς την ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος, τη στεγανότητά του έναντι εξωτερικών στοιχείων και την αμεροληψία του όσον αφορά τα αντιπαρατιθέμενα συμφέροντα στις υποθέσεις για τις οποίες είναι αρμόδιο αλλά και υπονομεύει άμεσα την ανεξαρτησία των δικαστών του δικαστηρίου αυτού.

193. Η Επιτροπή επισημαίνει ότι στο νεοσυσταθέν πειθαρχικό τμήμα ανατέθηκαν ορισμένες κατηγορίες υποθέσεων σχετικά με το καθεστώς των δικαστών που ενέπιπταν προηγουμένως στην αρμοδιότητα των τακτικών δικαστηρίων ή άλλων δικαστηρίων. Επιπλέον, το σύνολο των μελών του πειθαρχικού τμήματος διορίστηκε βάσει διαδικασίας στην οποία μετείχε το νεοσυσταθέν KRS. Συναφώς, η τετραετής θητεία των 15 μελών του KRS συντμήθηκε και η διαδικασία για την επιλογή των μελλοντικών μελών τροποποιήθηκε ώστε να αυξηθεί η επιρροή

¹⁴⁸ Απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψεις 113 και 147).

¹⁴⁹ Το οποίο ορίζει τα πειθαρχικά παραπτώματα κατά τρόπο που δεν πληροί τις απαιτήσεις σαφήνειας και ακρίβειας που παρατίθενται στο σημείο 175 των παρούσων προτάσεων ούτε διασφαλίζει ότι η πειθαρχική ευθύνη των δικαστών λόγω των αποφάσεών τους περιορίζεται αποκλειστικά σε όλως εξαιρετικές περιστάσεις, όπως επισημαίνεται στο σημείο 173 των παρούσων προτάσεων.

¹⁵⁰ Πρβλ. απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψη 145).

¹⁵¹ Στη σκέψη 171 της απόφασης Α. Κ. επισημαίνεται ότι οι απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληπτικού δικαστηρίου δεν πληρούνται οσάκις οι αντικειμενικές συνθήκες της σύστασης του οικείου οργάνου και τα χαρακτηριστικά γνωρίσματά του, καθώς και ο τρόπος διορισμού των μελών του, δύνανται να προκαλέσουν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς τη στεγανότητα του οργάνου αυτού έναντι εξωτερικών στοιχείων, ειδικότερα δε έναντι της άμεσης ή έμμεσης άσκησης επιρροής εκ μέρους της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, και ως προς την ουδετερότητά του έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων. Τούτο δύνανται να έχει ως αποτέλεσμα να μη δίδει το εν λόγω όργανο εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορεί να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας.

της Δίαιτας επί της σύνθεσής του. Η Επιτροπή επισημαίνει επίσης ότι η προσθήκη των παραγράφων 1b και 4 στο άρθρο 44 του νόμου περί του KRS¹⁵² περιόρισε την αποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου των πορισμάτων του KRS με τα οποία προτεινόταν στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας υποψήφιοι προς διορισμό για θέσεις δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο¹⁵³. Τέλος, η Επιτροπή επικαλείται επίσης την αυξανόμενη οργανωτική, λειτουργική και οικονομική αυτονομία του πειθαρχικού τμήματος σε σχέση με τα υπόλοιπα τέσσερα τμήματα του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

194. Η τέταρτη αιτίαση αφορά τρεις διατάξεις: πρώτον, το άρθρο 27, παράγραφος 1, σημείο 1a, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου που αφορά τις αιτήσεις παροχής αδειας για την άσκηση ποινικής δίωξης κατά δικαστών και βοηθών δικαστών ή για την παύση της δίωξης αυτής· δεύτερον, το άρθρο 27, παράγραφος 1, σημείο 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου που αφορά το εργατικό δίκαιο και το δίκαιο κοινωνικών ασφαλίσεων που έχει εφαρμογή στους δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου· τρίτον, το άρθρο 27, παράγραφος 1, σημείο 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου σχετικά με την υποχρεωτική συνταξιοδότηση των δικαστών.

195. Σύμφωνα με την Επιτροπή, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η ανεξαρτησία των δικαστών επιτάσσει κανόνες που διέπουν το πειθαρχικό καθεστώς εκείνων στους οποίους έχει ανατεθεί δικαιοδοτικό έργο να περιβάλλονται τις αναγκαίες εγγυήσεις, ώστε να αποτρέπεται κάθε κίνδυνος χρήσης αυτού του καθεστώτος ως συστήματος πολιτικού ελέγχου του περιεχομένου των δικαστικών αποφάσεων. Η θέσπιση κανόνων οι οποίοι καθορίζουν τις συμπεριφορές που συνιστούν πειθαρχικά παραπτώματα και τις εφαρμοστέες επ' αυτών κυρώσεις, προβλέπουν την παρέμβαση ανεξάρτητου οργάνου βάσει διαδικασίας που εγγυάται πλήρως τα δικαιώματα τα οποία κατοχυρώνονται στα άρθρα 47 και 48 του Χάρτη, ιδίως τα δικαιώματα άμυνας, και παρέχουν τη δυνατότητα προσβολής των αποφάσεων των πειθαρχικών οργάνων ενώπιον των δικαστηρίων αποτελεί σύνολο ουσιωδών εγγυήσεων για τη διαφύλαξη της ανεξαρτησίας της δικαστικής εξουσίας¹⁵⁴.

196. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι στην περίπτωση που το πειθαρχικό τμήμα αποφασίζει σε πρώτο βαθμό και κατ' έφεση για την άρση της δικαστικής ασυλίας δικαστή πριν την έναρξη της ποινικής διαδικασίας εναντίον του, πρέπει να εξετάσει αν υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι τελέστηκε το εικαζόμενο παράπτωμα. Το πειθαρχικό τμήμα πρέπει επίσης να αποφαινεται επί πρόσθετων μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της διαθεσιμότητας του δικαστή στο πλαίσιο αυτό. Με τον τρόπο αυτόν, το πειθαρχικό τμήμα παρεμβαίνει άμεσα στην άσκηση δικαιοδοτικής δραστηριότητας του δικαστή αυτού. Δεδομένου ότι η διαθεσιμότητα δικαστή μπορεί να διαρκέσει για αόριστο χρονικό διάστημα, κατά τη διάρκεια του οποίου οι αμοιβές του μειώνονται μεταξύ 25 % και 50 %, η προοπτική της λήψης των εν λόγω πρόσθετων μέτρων μπορεί να αποτελέσει μέσο άσκησης πίεσης στους δικαστές, επηρεάζοντας με τον τρόπο αυτόν το περιεχόμενο των αποφάσεών τους.

197. Η Επιτροπή περαιτέρω υποστηρίζει ότι η αποκλειστική αρμοδιότητα του πειθαρχικού τμήματος επί υποθέσεων στους τομείς του εργατικού δικαίου, της κοινωνικής ασφάλισης και της συνταξιοδότησης, συμπεριλαμβανομένων ζητημάτων που αφορούν αμοιβές, άδειες και απουσίες,

¹⁵² Το KRS διέπεται από τον νόμο περί του KRS, της 12ης Μαΐου 2011, όπως τροποποιήθηκε. Βλ. υποσημείωση 109 των παρουσών προτάσεων.

¹⁵³ Βλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, A.B. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψεις 160 έως 164).

¹⁵⁴ Απόφαση της 8ης Απριλίου 2020, Επιτροπή κατά Πολωνίας (C-791/19 R, EU:C:2020:277, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

λόγους υγείας, επιδόματα και συνταξιοδότηση για λόγους υγείας ή σωματικής ή διανοητικής βλάβης, ασκεί άμεση επιρροή στις συνθήκες υπό τις οποίες οι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου ασκούν τα δικαιοδοτικά τους καθήκοντα.

198. Κατά τη γνώμη της Επιτροπής, το πειθαρχικό τμήμα θεωρεί ότι είναι αρμόδιο να επιλαμβάνεται υποθέσεων που καθορίζουν τη σχέση εργασίας των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου στο πλαίσιο διαδικασίας που έχει κινηθεί βάσει του άρθρου 189 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Όπως στην περίπτωση της πειθαρχικής διαδικασίας και των αποφάσεων άρσης της ασυλίας των δικαστών, η Επιτροπή θεωρεί ότι είναι σημαντικό ένα ανεξάρτητο δικαστήριο να εκδίδει ή να επανεξετάζει τις αποφάσεις αυτές προκειμένου να προστατεύει τους δικαστές από αδικαιολόγητη πίεση και αβεβαιότητες που μπορούν να επηρεάσουν την ανεξαρτησία τους.

199. Στο υπόμνημα απαντήσεως υιοθετείται το σκεπτικό που αναπτύσσεται στις σκέψεις 88 έως 110 της απόφασης στην υπόθεση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών στις οποίες το Δικαστήριο έκρινε ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας υπονόμωσε την ανεξαρτησία των δικαστών των τακτικών δικαστηρίων και του Ανωτάτου Δικαστηρίου καθόσον δεν διασφάλισε την ανεξαρτησία και την αμεροληψία του πειθαρχικού τμήματος και συνεπώς παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ. Μολονότι τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν κανόνες για τη δικαστική ασυλία, η λειτουργία των κανόνων αυτών δεν μπορεί να υπονομεύει τη δικαστική ανεξαρτησία. Η Επιτροπή προσθέτει ότι στην υπόθεση *Reczkowicz κατά Πολωνίας*¹⁵⁵ το ΕΔΔΑ έκρινε ότι το πειθαρχικό τμήμα δεν αποτελεί δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως.

200. Η Δημοκρατία της Πολωνίας ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την τέταρτη αιτίαση. Το γεγονός ότι η εκτελεστική εξουσία διορίζει δικαστές δεν συνεπάγεται την εξάρτηση των τελευταίων από την πρώτη ούτε προκαλεί αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία των δικαστών εφόσον, κατόπιν του διορισμού τους, δεν υπόκεινται σε καμία πίεση και δεν δέχονται εντολές κατά την άσκηση των καθηκόντων τους¹⁵⁶. Μια σφαιρική αξιολόγηση της διαδικασίας διορισμού των δικαστών του πειθαρχικού τμήματος και του συστήματος των εγγυήσεων που τους προστατεύει μετά τον διορισμό τους καταδεικνύει ότι δεν υφίσταται δυνατότητα άσκησης άσκηση εξωτερικών πιέσεων επ' αυτών.

201. Σύμφωνα με τη Δημοκρατία της Πολωνίας, το Σύνταγμά της προβλέπει τη διαδικασία του διορισμού όλων των δικαστών, συμπεριλαμβανομένων των δικαστών του πειθαρχικού τμήματος. Σύμφωνα με το άρθρο 179, σε συνδυασμό με το άρθρο 144, παράγραφος 3, σημείο 17, του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας διορίζει τους δικαστές, κατόπιν πρότασης του KRS, για θητεία αορίστου χρόνου. Ο διορισμός των δικαστών αποτελεί καθιερωμένο προνόμιο του Προέδρου της Δημοκρατίας το οποίο ασκείται σύμφωνα με το άρθρο 31 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου αφού λάβει τη γνώμη του πρώτου προέδρου του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δημοσιεύει ανακοίνωση στη *Monitor Polski*, την επίσημη εφημερίδα της Πολωνίας, για να γνωστοποιήσει τον αριθμό των κενών θέσεων δικαστών προς πλήρωση σε κάθε τμήμα του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Το άρθρο 30 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου απαριθμεί εξαντλητικώς τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι υποψήφιοι για τη θέση του δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου¹⁵⁷. Εντός ενός μήνα από την ημερομηνία δημοσίευσης της ανακοίνωσης, κάθε πρόσωπο που πληροί τις προϋποθέσεις διορισμού ως δικαστής του Ανωτάτου Δικαστηρίου πρέπει να υποβάλει αίτηση στο KRS για τη

¹⁵⁵ Απόφαση της 22ας Ιουλίου 2021, *Reczkowicz κατά Πολωνίας* (CE:ECHR:2021:0722JUD 004344719).

¹⁵⁶ Βλ. απόφαση Α. Κ. (σκέψη 133).

¹⁵⁷ Οι αιτήσεις πρέπει να συνάδουν με το άρθρο 31, παράγραφος 3, του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου.

θέση του δικαστή του τμήματος που προσδιορίζεται στην ανακοίνωση. Αφού διαπιστώσει ότι οι υποψήφιοι πληρούν τις ουσιαστικές και τυπικές προϋποθέσεις, ο Πρόεδρος του KRS ορίζει, δυνάμει του άρθρου 31, παράγραφος 1, του νόμου της 12ης Μαΐου 2011, περί του KRS, επιτροπή τριών τουλάχιστον μελών του οργάνου, η οποία είναι αρμόδια για την παροχή γνώμης επί των υποβληθέντων αιτήσεων. Μετά την εξέταση των αιτήσεων που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, το KRS υποβάλλει προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας πρόταση για τον διορισμό δικαστών στις κενές θέσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Μολονότι η πρόταση του KRS δεν δεσμεύει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο τελευταίος δεν μπορεί να διορίσει πρόσωπο που δεν έχει προτείνει το KRS ως δικαστή. Συνεπώς, ο ρόλος του KRS δεν διαφέρει από τον ρόλο των δικαστικών συμβουλίων στα άλλα κράτη μέλη.

202. Η Δημοκρατία της Πολωνίας επισημαίνει ότι η ανεξαρτησία των δικαστών του πειθαρχικού τμήματος απορρέει όχι μόνον από τη διαδικασία διορισμού τους αλλά πρωτίστως από το ευρύ σύστημα εγγυήσεων που διασφαλίζει ότι όλοι οι δικαστές του πειθαρχικού τμήματος μπορούν να λαμβάνουν τις αποφάσεις τους χωρίς καμία εξωτερική πίεση. Σύμφωνα με το άρθρο 179 του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας, οι δικαστές διορίζονται για θητεία αορίστου χρόνου. Το άρθρο 180 του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας ορίζει ότι οι δικαστές είναι ισόβιοι. Ο δικαστής δεν παύεται, δεν υπόκειται σε αναστολή καθηκόντων, δεν μετακινείται σε άλλο δικαστήριο ή θέση παρά τη θέλησή του, παρά μόνο σύμφωνα με δικαστική απόφαση και στις περιπτώσεις που προβλέπει ο νόμος. Ο δικαστής συνταξιοδοτείται μετά τη συμπλήρωση της νόμιμης ηλικίας συνταξιοδότησης και μπορεί, σύμφωνα με τους κανόνες που προβλέπονται στον νόμο, να συνταξιοδοτηθεί λόγω ασθένειας ή αναπηρίας εξαιτίας της οποίας αδυνατεί να εκτελέσει τα καθήκοντά του. Σύμφωνα με το άρθρο 181 του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας, ο δικαστής ετεροδικεί και συνεπώς δεν μπορούν να του αποδοθούν ποινικές ευθύνες ή να στερηθεί την ελευθερία του χωρίς την προηγούμενη συναίνεση δικαστηρίου που προσδιορίζεται στον νόμο. Οι δικαστές οφείλουν επιπλέον να παραμένουν πολιτικά ουδέτεροι σύμφωνα με το άρθρο 178, παράγραφος 3, του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας. Σύμφωνα με το άρθρο 44 του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, οι δικαστές του δικαστηρίου αυτού (συμπεριλαμβανομένων εκείνων του πειθαρχικού τμήματος) δεν μπορούν, καταρχήν, να κατέχουν άλλη θέση. Συγχρόνως, οι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου επωφελούνται από τις ενδεδειγμένες πραγματικές συνθήκες που αποσκοπούν στο να αντισταθμίσουν τις απαγορεύσεις και τους περιορισμούς που επιβάλλονται σε αυτούς. Οι δικαστές του πειθαρχικού τμήματος δικαιούνται πρόσθετη αμοιβή που αντιστοιχεί στο 40 % του συνολικού βασικού μισθού και επίδομα εκτέλεσης καθηκόντων (με εξαίρεση την περίπτωση που ο δικαστής κατέχει θέση ακαδημαϊκού ή εμπειρογνώμονα, για το χρονικό διάστημα από την ημέρα ανάληψης καθηκόντων στη θέση αυτή έως της λήξης τους) λόγω του ασυμβίβαστου προς την άσκηση άλλων δραστηριοτήτων.

203. Σύμφωνα με τη Δημοκρατία της Πολωνίας, η Επιτροπή δεν διευκρίνισε με ποιον τρόπο η αυτονομία του πειθαρχικού τμήματος δημιουργεί την πιθανότητα να ασκείται πίεση στους δικαστές του τμήματος αυτού. Η σύσταση του πειθαρχικού τμήματος δικαιολογήθηκε από την ανεπάρκεια της πειθαρχικής διαδικασίας και την αδυναμία των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου να επιβάλλουν κυρώσεις για τα πειθαρχικά παραπτώματα. Η ανεξαρτησία του πειθαρχικού τμήματος στο πλαίσιο του Ανωτάτου Δικαστηρίου, σε συνδυασμό με την ανεξαρτησία έναντι άλλων εξουσιών, καταδεικνύει τον αβάσιμο χαρακτήρα των ισχυρισμών της Επιτροπής. Επιπλέον, η Δημοκρατία της Πολωνίας επισημαίνει ότι η μεταφορά της αρμοδιότητας στο πειθαρχικό τμήμα συνδέεται με την οργάνωση της δικαιοσύνης, η οποία εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών. Πράγματι, σε ορισμένα κράτη

μέλη¹⁵⁸, οι δικαστές δεν απολαύουν ασυλίας. Αν η Επιτροπή θεωρεί ότι η δικαστική ασυλία αποτελεί απαίτηση του δικαίου της Ένωσης, πρέπει να ζητήσει την τήρηση της απαίτησης αυτής σε όλα τα κράτη μέλη.

204. Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι η διαδικασία διορισμού δικαστών στο πειθαρχικό τμήμα παρέχει πολύ μεγαλύτερες εγγυήσεις ανεξαρτησίας σε σχέση με τις διαδικασίες για τις οποίες το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι πληρούν τις απαιτήσεις του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ¹⁵⁹. Τονίζει ότι δεν υπήρξε «συστημική διαφοροποίηση» και ότι η Επιτροπή εφαρμόζει αυθαίρετα διαφορετικά κριτήρια. Η Επιτροπή δεν διευκρίνισε την έννοια της «συστημικής διαφοροποίησης», η οποία είναι νομική έννοια και είναι άγνωστη στη διεθνή νομολογία. Επιπλέον, η μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος δεν συνδέεται με καμία «διαφοροποίηση». Αντιθέτως, το πειθαρχικό τμήμα λειτουργεί ως πειθαρχικό δικαστήριο σε πρώτο ή δεύτερο βαθμό.

2. Ανάλυση

205. Παρόλο που η οργάνωση της δικαιοσύνης, συμπεριλαμβανομένων των κανόνων που διέπουν τις ποινικές διαδικασίες κατά δικαστών εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, η άσκηση της αρμοδιότητας αυτής πρέπει να συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης. Στην περίπτωση που ένα κράτος μέλος προβλέπει συγκεκριμένους κανόνες που διέπουν τις ποινικές διαδικασίες κατά δικαστών, οι κανόνες αυτοί πρέπει –σύμφωνα με την απαίτηση περί ανεξαρτησίας και για να μη δημιουργείται στους πολίτες οποιαδήποτε εύλογη αμφιβολία ως προς τη θωράκιση των δικαστών απέναντι σε εξωτερικούς παράγοντες, και ιδίως απέναντι στην άσκηση, εκ μέρους της νομοθετικής και της εκτελεστικής εξουσίας, άμεσων ή έμμεσων επιρροών δυνάμενων να κατευθύνουν τις αποφάσεις τους– να δικαιολογούνται από αντικειμενικές και επαληθεύσιμες επιτακτικές ανάγκες που άπτονται της ορθής απονομής της δικαιοσύνης. Οι κανόνες αυτοί πρέπει, όπως και οι κανόνες σχετικά με την πειθαρχική ευθύνη των δικαστών, να καθιερώνουν τις αναγκαίες εγγυήσεις ώστε οι ποινικές διαδικασίες να μην είναι δυνατόν να χρησιμοποιούνται ως σύστημα πολιτικού ελέγχου του έργου των δικαστών αυτών και να διασφαλίζουν πλήρως τον σεβασμό των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στα άρθρα 47 και 48 του Χάρτη¹⁶⁰.

206. Σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα δικαστήρια τα οποία δύνανται να αποφαινούνται επί της εφαρμογής ή της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης πληρούν τις απαιτήσεις περί αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας¹⁶¹. Είναι προφανές από την ίδια την φύση τους ότι οι υποθέσεις που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα του πειθαρχικού τμήματος βάσει του άρθρου 27, παράγραφος 1, σημεία 1α, 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου έχουν άμεση, ευθεία και σημαντική επίπτωση επί του καθεστώτος και της άσκησης των καθηκόντων των δικαστών¹⁶². Δεδομένων των σοβαρών συνεπειών που μπορούν να έχουν τα μέτρα αυτά στη ζωή και τη σταδιοδρομία τους, είναι απαραίτητο τα μέτρα που λαμβάνονται δυνάμει του άρθρου 27, παράγραφος 1, σημείο 1α, 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου σε σχέση με τους δικαστές

¹⁵⁸ Βέλγιο, Γερμανία, Ιρλανδία, Γαλλία, Κύπρος και Φινλανδία.

¹⁵⁹ Βλ. αποφάσεις της 9ης Ιουλίου 2020, Land Hessen (C-272/19, EU:C:2020:535), της 16ης Ιουλίου 2020, Governo della Repubblica italiana (Καθεστώς των Ιταλών ειρηνοδικών) (C-658/18, EU:C:2020:572), και της 20ής Απριλίου 2021, Repubblika (C-896/19, EU:C:2021:311). Βλ., επίσης, διάταξη της Αντιπροέδρου του Δικαστηρίου της 10ης Σεπτεμβρίου 2020, Συμβούλιο κατά Sharpston [C-424/20 P(R), μη δημοσιευθείσα, EU:C:2020:705].

¹⁶⁰ Απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, Asociația «Forumul Judecătorilor din România» κ.λπ. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψεις 210 έως 213).

¹⁶¹ Πρβλ. απόφαση της 2ας Μαρτίου 2021, Α.Β. κ.λπ. (Διορισμός δικαστών στο Ανώτατο Δικαστήριο – Προσφυγές) (C-824/18, EU:C:2021:153, σκέψη 112 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹⁶² Βλ., επίσης, διάταξη της 14ης Ιουλίου 2021 (σκέψη 81).

που δύνανται να αποφαίνονται επί της εφαρμογής ή της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης, να ελέγχονται από όργανο το οποίο παρέχει το ίδιο τα συμφυή με την αποτελεσματική δικαστική προστασία εχέγγυα, σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ¹⁶³.

207. Συνεπώς, το πειθαρχικό τμήμα, το οποίο είναι αρμόδιο να εφαρμόζει το άρθρο 27, παράγραφος 1, σημεία 1α, 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, πρέπει να παρέχει όλες τις αναγκαίες εγγυήσεις όσον αφορά την ανεξαρτησία και την αμεροληψία του ώστε να αποτρέπεται κάθε κίνδυνος να χρησιμοποιούνται τα μέτρα που λαμβάνονται βάσει των εν λόγω διατάξεων ως μέσο πολιτικού ελέγχου του περιεχομένου των δικαστικών αποφάσεων. Στο πλαίσιο αυτό, δεν έχει σημασία ότι άλλα κράτη μέλη προβλέπουν διαφορετικό καθεστώς ασυλίας των δικαστών έναντι της ποινικής δίωξης¹⁶⁴.

208. Στην απόφασή του στην υπόθεση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών, το Δικαστήριο έκρινε ρητώς, βάσει σειράς παραγόντων, ότι το πειθαρχικό τμήμα δεν πληρούσε τις απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ. Συναφώς, το Δικαστήριο επικαλέστηκε εκτενώς τους παράγοντες που ήδη είχε παραθέσει στην απόφαση Α. Κ. στην οποία παραπέμπει η προσφυγή. Το υπόμνημα αντικρούσεως κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 17 Ιουνίου 2021, ήτοι έναν μήνα περίπου πριν την έκδοση της απόφασης στην υπόθεση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών. Παρόλο που στο υπόμνημα απαντήσεως της 28ης Ιουλίου 2021 γίνεται επίκληση της απόφασης αυτής προς ενίσχυση της τέταρτης αιτίας, στο υπόμνημα ανταπάντησεως που κατατέθηκε στις 7 Σεπτεμβρίου 2021 δεν περιλαμβάνονταν παρατηρήσεις επί της αιτίας αυτής.

209. Λόγω της σημασίας της απόφασης στην υπόθεση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών¹⁶⁵ για την εξέταση της τέταρτης αιτίας, θα συνοψίσω τις συναφείς σκέψεις της¹⁶⁶. Στηριζόμενο στις διάφορες εκτιμήσεις που παρατίθενται στις σκέψεις 89 έως 110 της απόφασης αυτής παρά σε έναν συγκεκριμένο παράγοντα, το Δικαστήριο έκρινε ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ καθόσον το πειθαρχικό τμήμα δεν πληρούσε τις απαιτήσεις περί ανεξαρτησίας και αμεροληψίας¹⁶⁷. Επικαλέστηκε, μεταξύ

¹⁶³ Βλ., κατ' αναλογία, την απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψεις 80 και 83).

¹⁶⁴ Συμφών με την παρατήρηση της Δημοκρατίας της Φιλανδίας κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν μπορεί να επισημάνει λυσιτελώς τις επιμέρους πτυχές του πειθαρχικού καθεστώτος των δικαστών σε άλλα κράτη μέλη. Πέραν του γεγονότος ότι τα καθεστώτα αυτά δεν αποτελούν το αντικείμενο της παρούσας διαδικασίας, αυτά πρέπει να εξεταστούν σφαιρικά λαμβανομένων υπόψη, μεταξύ άλλων, των χαρακτηριστικών του οικείου δικαστηρίου ή των οικείων δικαστηρίων, του πλαισίου σύστασής τους και της διαδικασίας διορισμού των μελών τους.

¹⁶⁵ Απόφαση της 15ης Ιουλίου 2021 (C-791/19, EU:C:2021:596). Αποτελεί πάγια νομολογία του Δικαστηρίου ότι η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση η οποία επικρατούσε στο κράτος μέλος κατά τη λήξη της προθεσμίας που τάχθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη, οι δε μεταβολές που επήλθαν εν συνεχεία δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο, ήτοι στις 17 Ιουλίου 2019 στη συγκεκριμένη περίπτωση. Βλ. απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2018, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου (C-669/16, EU:C:2018:844, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Εν προκειμένω, οι αιτιολογημένες γνώμες είναι προδήλως μεταγενέστερες της ημερομηνίας αυτής. Οι διαπιστώσεις στις οποίες κατέληξε το Δικαστήριο στην απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών ισχύουν και για την υπό κρίση υπόθεση. Είναι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο, στο πλαίσιο αυτό, ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν αντέκρουσε τα επιχειρήματα της Επιτροπής που στηρίζονται στην εν λόγω απόφαση.

¹⁶⁶ Με την απόφασή του της 5ης Δεκεμβρίου 2019 και τις διατάξεις του της 15ης Ιανουαρίου 2020, το τμήμα εργατικών και κοινωνικοασφαλιστικών διαφορών του Ανωτάτου Δικαστηρίου αποφαινόμενο επί των διαφορών στο πλαίσιο των οποίων εκδόθηκε η απόφαση Α. Κ. έκρινε, πρώτον, ότι το KRS υπό την παρούσα σύνθεσή του δεν αποτελεί αμερόληπτη και ανεξάρτητη από τη νομοθετική και την εκτελεστική εξουσία αρχή και, δεύτερον, ότι το πειθαρχικό τμήμα δεν αποτελεί ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της σύστασής του, του εύρους των εξουσιών του, της σύνθεσής του και της ανάμιξης του KRS στη σύστασή του.

¹⁶⁷ Με τη διάταξη της 8ης Απριλίου 2020, Επιτροπή κατά Πολωνίας (C-791/19 R, EU:C:2020:277), το Δικαστήριο υποχρέωσε τη Δημοκρατία της Πολωνίας, μεταξύ άλλων, να αναστείλει αμέσως, και μέχρι την έκδοση της αποφάσεως με την οποία θα περατωνόταν η δίκη στην υπόθεση C-791/19, την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου της 8ης Δεκεμβρίου 2017 περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου με τις οποίες ανετίθετο στο πειθαρχικό τμήμα η αρμοδιότητα εκδίκασης πειθαρχικών υποθέσεων δικαστών και να μην παραπέμπει υποθέσεις στο συγκεκριμένο τμήμα. Βλ., επίσης, διάταξη της 14ης Ιουλίου 2021 και διατάξεις του Αντιπροέδρου του Δικαστηρίου της 6ης Οκτωβρίου 2021, Πολωνία κατά Επιτροπής (C-204/21 R-RAP, EU:C:2021:834), και της 27ης Οκτωβρίου 2021, Επιτροπή κατά Πολωνίας (C-204/21 R, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2021:878).

άλλων, το γεγονός ότι η σύσταση του πειθαρχικού τμήματος εκ του μηδενός με αποκλειστική αρμοδιότητα να επιλαμβάνεται ορισμένων πειθαρχικών υποθέσεων συνέπεσε με τη θέσπιση εθνικής νομοθεσίας που υποβάθμισε τη μονιμότητα και την ανεξαρτησία των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Επισημάνε ότι το πειθαρχικό τμήμα απολάμβανε ιδιαίτερος υψηλού βαθμού οργανωτικής, λειτουργικής και οικονομικής αυτονομίας στο πλαίσιο του Ανωτάτου Δικαστηρίου σε σχέση με τα λοιπά τμήματα του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Οι αποδοχές των δικαστών του πειθαρχικού τμήματος υπερβαίνουν κατά 40 % περίπου εκείνες των δικαστών των λοιπών τμημάτων του Ανωτάτου Δικαστηρίου χωρίς αντικειμενική δικαιολογία. Κατά τη σύστασή του, το πειθαρχικό τμήμα έπρεπε να αποτελείται αποκλειστικώς από νέους δικαστές διοριζόμενους από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κατόπιν πρότασης του KRS¹⁶⁸.

210. Πριν από τους διορισμούς αυτούς, η σύνθεση του KRS μεταβλήθηκε εξ ολοκλήρου¹⁶⁹. Κατά το Δικαστήριο, τέτοιες τροποποιήσεις ενέχουν ενδεχομένως κίνδυνο, ο οποίος δεν υφίστατο μέχρι τότε στο πλαίσιο του προϊσχύσαντος τρόπου εκλογής, άσκησης αυξημένης επιρροής της νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας επί του KRS και προσβολής της ανεξαρτησίας του οργάνου αυτού. Επιπλέον, το KRS υπό τη νέα σύνθεσή του στελεχώθηκε κατόπιν σύντμησης της τετραετούς θητείας των μελών από τα οποία απαρτιζόταν μέχρι τότε. Το Δικαστήριο διαπίστωσε επίσης ότι η νομοθετική μεταρρύθμιση βάσει της οποίας συγκροτήθηκε το KRS συντελέστηκε ταυτοχρόνως με τη θέσπιση του νέου νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου¹⁷⁰, διά του οποίου πραγματοποιήθηκε ευρύτατης κλίμακας μεταρρύθμιση του οργάνου αυτού¹⁷¹.

211. Σύμφωνα με το Δικαστήριο, το σύνολο των στοιχείων αυτών προκάλεσαν στους πολίτες εύλογες αμφιβολίες ως προς τη στεγανότητα του πειθαρχικού τμήματος έναντι εξωτερικών στοιχείων, ειδικότερα δε έναντι της άμεσης ή έμμεσης άσκησης επιρροής εκ μέρους της πολωνικής νομοθετικής και εκτελεστικής εξουσίας, και ως προς την ουδετερότητά του έναντι των αντιπαρατιθέμενων συμφερόντων. Το Δικαστήριο έκρινε ότι οι παράγοντες αυτοί μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα να μη δίδει το πειθαρχικό τμήμα εντύπωση ανεξαρτησίας ή αμεροληψίας, στοιχείο που μπορούσε να θίξει την εμπιστοσύνη την οποία πρέπει να εμπνέει η δικαιοσύνη στους πολίτες στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής κοινωνίας και ενός κράτους δικαίου¹⁷².

212. Αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της Δημοκρατίας της Πολωνίας, η σφαιρική εξέταση της διαδικασίας διορισμού των δικαστών του πειθαρχικού τμήματος και των συνθηκών υπό τις οποίες λειτουργεί το τμήμα αυτό δεν αποκλείει την ύπαρξη εύλογων αμφιβολιών ως προς την πιθανότητα να ασκηθεί εξωτερική πίεση σε αυτούς. Κατά τον χρόνο σύνταξης του παρόντος, εξακολουθούν να υφίστανται οι εύλογες αμφιβολίες ως προς την ανεξαρτησία και την αμεροληψία του πειθαρχικού τμήματος που παρατίθενται στην απόφαση στην υπόθεση Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία του Ανωτάτου Δικαστηρίου)¹⁷³ και στην απόφαση Α. Κ.

¹⁶⁸ Αποκλείοντας συνεπώς τη δυνατότητα απόσπασης στο τμήμα αυτό δικαστών που υπηρετούν στο Ανώτατο Δικαστήριο παρόλο που οι εν λόγω αποσπάσεις των δικαστών ήταν καταρχήν επιτρεπτές.

¹⁶⁹ 23 από τα 25 μέλη που απαρτίζουν το KRS στη νέα του σύνθεση διορίστηκαν από την πολωνική εκτελεστική και νομοθετική εξουσία ή είναι μέλη τους. Προηγουμένως οι δικαστές επέλεξαν 15 μέλη του KRS από το δικό τους κλάδο.

¹⁷⁰ Ο νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, της 8ης Δεκεμβρίου 2017, στην ενοποιημένη έκδοσή του που δημοσιεύτηκε στο Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej του 2019 (θέση 825).

¹⁷¹ Η οποία περιελάμβανε ιδίως τη σύσταση, στο πλαίσιο του εν λόγω δικαστηρίου, δύο νέων τμημάτων, εκ των οποίων το πειθαρχικό τμήμα, μαζί με τη θέσπιση του καθεστώτος περί μείωσης του ορίου ηλικίας συνταξιοδότησης των δικαστών του Ανωτάτου Δικαστηρίου και εφαρμογής του μέτρου αυτού στην περίπτωση των εν ενεργεία δικαστών του εν λόγω δικαστηρίου. Η πρόωρη λήξη της θητείας ορισμένων μελών του KRS και η ανασυγκρότηση του σώματος αυτού πραγματοποιήθηκαν σε πλαίσιο εντός του οποίου αναμενόταν ότι πολλές θέσεις εντός του Ανωτάτου Δικαστηρίου και ειδικότερα του πειθαρχικού τμήματος θα καθίσταντο συντόμως κενές.

¹⁷² Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι η εξέλιξη αυτή αποδυνάμωσε την προστασία της αξίας του κράτους δικαίου. Απόφαση για το πειθαρχικό καθεστώς των δικαστών (σκέψη 112).

¹⁷³ Απόφαση της 24ης Ιουνίου 2019 (C-619/18, EU:C:2019:531).

213. Συνεπώς, προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, εξουσιοδοτώντας το πειθαρχικό τμήμα, του οποίου δεν διασφαλίζονται η ανεξαρτησία και αμεροληψία, να αποφαινεται επί υποθέσεων που επηρεάζουν άμεσα το καθεστώς και την άσκηση του λειτουργήματος των δικαστών και βοηθών δικαστών, όπως οι αιτήσεις χορήγησης έγκρισης για την άσκηση ποινικής δίωξης κατά δικαστών και βοηθών δικαστών ή για τη σύλληψή τους, καθώς και οι υποθέσεις εργατικού δικαίου και κοινωνικοασφαλιστικού δικαίου που αφορούν δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου και οι υποθέσεις που αφορούν τη συνταξιοδότηση των εν λόγω δικαστών, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ.

Ε. Επί της πέμπτης αιτίασης – προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος των δικαστών στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής τους και του δικαιώματος προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

1. Επιχειρήματα των διαδίκων

214. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, επιβάλλοντας σε κάθε δικαστή την υποχρέωση να παρέχει εντός 30 ημερών από την παραλαβή της γνωστοποίησης του διορισμού του, πληροφορίες σχετικά με την ιδιότητά του ως μέλους επαγγελματικού συλλόγου ή ένωσης, τα καθήκοντα που επιτελούσε στο πλαίσιο μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων και την ιδιότητά του ως μέλους πολιτικού κόμματος και τη δημοσιοποίηση των πληροφοριών αυτών στο Δημόσιο Ενημερωτικό Δελτίο πριν την ανάληψη των καθηκόντων του, προσέβαλε το θεμελιώδες δικαίωμα των δικαστών στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής του και το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που κατοχυρώνονται στο άρθρο 7 και το άρθρο 8, παράγραφος 1, του Χάρτη, και το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ε', το άρθρο 6, παράγραφος 3, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ.

215. Το άρθρο 88a του τροποποιηθέντος νόμου περί οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων, το άρθρο 45, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 8, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργάνωσης των διοικητικών δικαστηρίων επιβάλλουν στους δικαστές να υποβάλλουν γραπτή δήλωση που αφορά την ιδιότητά τους ως μελών των οργάνων που αναφέρονται στο άρθρο 88a, παράγραφος 1, σημεία 1 έως 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων. Οι πληροφορίες αυτές δημοσιεύονται στο Δημόσιο Ενημερωτικό Δελτίο το αργότερο εντός 30 ημερών από την ημερομηνία υποβολής της δήλωσης αυτής¹⁷⁴. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι διατάξεις αυτές αφορούν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όπως ορίζεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ, ήτοι πληροφορίες που αφορούν ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο. Δεδομένου ότι οι πληροφορίες που αναφέρονται στο άρθρο 88a, παράγραφος 1, σημείο 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων αφορούν τις πολιτικές απόψεις δικαστή πριν τον διορισμό του ως δικαστή¹⁷⁵ ή τις φιλοσοφικές πεποιθήσεις του που συνδέονται με την ιδιότητά του ως μέλους ένωσης ή ιδρύματος¹⁷⁶, εμπίπτουν στις ειδικές κατηγορίες δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για τους σκοπούς του άρθρου 9, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ.

¹⁷⁴ Βλ. άρθρο 88a, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων.

¹⁷⁵ Το άρθρο 178, παράγραφος 3, του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας απαγορεύει στους δικαστές να είναι μέλη πολιτικού κόμματος.

¹⁷⁶ Βλ. άρθρο 88a, παράγραφος 1, σημεία 1 και 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργάνωσης των τακτικών δικαστηρίων.

216. Σύμφωνα με την Επιτροπή, δεδομένου ότι η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των δικαστών διέπεται από τον ΓΚΠΔ, η εξαίρεση του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', αυτού, την οποία επικαλείται η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν έχει εφαρμογή. Συναφώς, αρκεί η παραπομπή στην αιτιολογική σκέψη 20¹⁷⁷ και στο άρθρο 37, παράγραφος 1, στοιχείο α', του ΓΚΠΔ, τα οποία, προκειμένου να διασφαλιστεί η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, προβλέπουν παρέκκλιση από τον ΓΚΠΔ μόνον όσον αφορά την αρμοδιότητα των εποπτικών αρχών επί των δικαστηρίων που ασκούν τα δικαιοδοτικά τους καθήκοντα.

217. Η Επιτροπή ισχυρίζεται περαιτέρω ότι η υποχρέωση γνωστοποίησης και δημοσίευσης των πληροφοριών σχετικά με την ιδιότητα του μέλους πολιτικού κόμματος πριν τον διορισμό ως δικαστή και τις δημόσιες και τις κοινωνικές δραστηριότητές δικαστή σε ένωση ή ίδρυμα παραβιάζει τη γενική αρχή της αναλογικότητας καθόσον οι υποχρεώσεις αυτές δεν αποτελούν μέτρα πρόσφορα ή αναγκαία για την επίτευξη του δεδηλωμένου στόχου της Δημοκρατίας της Πολωνίας για την ενίσχυση της αμεροληψίας των δικαστών. Συνεπώς, αντιβαίνουν στα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη και το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ε', το άρθρο 6, παράγραφος 3, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ. Οι επίμαχες υποχρεώσεις περιορίζουν το δικαίωμα των δικαστών στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής τους¹⁷⁸ και το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τους αφορούν¹⁷⁹. Οι επιτρεπτοί περιορισμοί στα δικαιώματα αυτά πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη να προβλέπονται από τον νόμο και να σέβονται το βασικό περιεχόμενο των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη. Τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, πρέπει να είναι αναγκαίοι και να ανταποκρίνονται πραγματικά σε σκοπούς γενικού συμφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων.

218. Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 3, του ΓΚΠΔ, η νομοθεσία κράτους μέλους που προβλέπει τη νομική βάση της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που είναι απαραίτητη για τη συμμόρφωση με έννομη υποχρέωση ή την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας πρέπει να ανταποκρίνεται σε σκοπό δημόσιου συμφέροντος και είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο νόμιμο σκοπό¹⁸⁰. Επιπλέον, η επεξεργασία των ευαίσθητων δεδομένων που αποκαλύπτουν τις προσωπικές πεποιθήσεις δικαστή πριν τον διορισμό του καθώς και τις φιλοσοφικές του πεποιθήσεις που συνδέονται με την ιδιότητά του ως μέλους ένωσης ή ιδρύματος πρέπει να δικαιολογείται βάσει ορισμένης εκ των εξαιρέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 9, παράγραφος 2, του ΓΚΠΔ.

219. Σύμφωνα με την Επιτροπή, δεν μπορεί συνεπώς να αποκλειστεί ότι τα όργανα που είναι αρμόδια να διασφαλίζουν ότι οι δικαστές τηρούν τους δεοντολογικούς και επαγγελματικούς κανόνες ή να ορίζουν τους δικαστικούς σχηματισμούς, μπορεί να πληροφορηθούν για τις δραστηριότητες που αυτοί ασκούν εκτός του πλαισίου των καθηκόντων τους και οι οποίες

¹⁷⁷ Η οποία προβλέπει ότι, «ενώ ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, στις δραστηριότητες των δικαστηρίων και άλλων δικαστικών αρχών, το δίκαιο της Ένωσης ή των κρατών μελών θα μπορούσε να εξειδικεύει τις πράξεις και διαδικασίες επεξεργασίας σε σχέση με την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από δικαστήρια και άλλες δικαστικές αρχές. Η αρμοδιότητα των εποπτικών αρχών δεν θα πρέπει να καλύπτει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα, προκειμένου να διασφαλίζεται η ανεξαρτησία των δικαστικών λειτουργιών κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών τους καθηκόντων, περιλαμβανομένης της λήψης αποφάσεων. Η εποπτεία των εν λόγω πράξεων επεξεργασίας δεδομένων θα πρέπει να μπορεί να ανατεθεί σε ειδικούς φορείς στο πλαίσιο του δικαστικού συστήματος του κράτους μέλους, το οποίο θα πρέπει ιδίως να διασφαλίζει τη συμμόρφωση με τους κανόνες του παρόντος κανονισμού, να ευαισθητοποιεί μέλη των δικαστικών λειτουργιών όσον αφορά τις υποχρεώσεις τους βάσει του παρόντος κανονισμού και να επιλαμβάνεται καταγγελιών σε σχέση με τις εν λόγω διαδικασίες επεξεργασίας δεδομένων».

¹⁷⁸ Άρθρο 7 του Χάρτη.

¹⁷⁹ Άρθρο 8 του Χάρτη.

¹⁸⁰ Βλ. άρθρο 6, παράγραφος 3, τελευταίο εδάφιο, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β' και το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ε', του ΓΚΠΔ.

ενδέχεται να δημιουργήσουν σύγκρουση συμφερόντων σε συγκεκριμένη περίπτωση. Ωστόσο, η επεξεργασία των πληροφοριών αυτών πρέπει να περιορίζεται αποκλειστικά στον σκοπό αυτόν και, ειδικότερα, δεν πρέπει να τελείται για άλλους σκοπούς που μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα ένας δικαστής να υφίσταται δυσμενή διάκριση ή να ασκείται σε αυτόν εξωτερική πίεση ή να επηρεάζεται η δικαστική σταδιοδρομία του.

220. Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι επίμαχες διατάξεις του εθνικού δικαίου δεν συνάδουν με την αρχή της αναλογικότητας καθόσον δεν περιορίζονται στο μέτρο που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των επιδιωκόμενων σκοπών, ακόμη και στην περίπτωση που εφαρμοστούν μόνο για τον εσωτερικό έλεγχο πιθανών συγκρούσεων συμφερόντων. Ειδικότερα, η κατά το παρελθόν ιδιότητα ως μέλους πολιτικού κόμματος αφορά τη ζωή ενός δικαστή πριν τον διορισμό του και συνεπώς δεν επηρεάζει άμεσα την άσκηση των καθηκόντων του. Όσον αφορά την ιδιότητα του μέλους πολιτικού κόμματος και τη θέση που κατείχε στο κόμμα αυτό πριν τις 29 Δεκεμβρίου 1989, είναι αβάσιμο να υποστηριχθεί ότι τέτοιου είδους πληροφορίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την εκτίμηση της αμεροληψίας δικαστή σε υποθέσεις των οποίων επιλαμβάνεται περισσότερο από 30 έτη αργότερα. Επιπλέον, τα δεδομένα αυτά ουδόλως συνδέονται με τη διαδικασία διορισμού καθόσον υποβάλλονται μετά την ανάληψη των καθηκόντων του δικαστή.

221. Σε κάθε περίπτωση, ο σκοπός να διασφαλιστεί ότι οι υποθέσεις εκδικάζονται από αμερόληπτο δικαστή μπορεί να επιτευχθεί με λιγότερο περιοριστικά μέτρα όπως η εξαίρεση δικαστή σε περιπτώσεις που εγείρονται αμφιβολίες σχετικά με την αμεροληψία του. Στο υπόμνημα απαντήσεως επισημαίνεται ότι οι δικαστές ορκίζονται κατά τον διορισμό τους να απονέμουν δικαιοσύνη αμερόληπτα και ευσυνείδητα. Σύμφωνα με το άρθρο 82, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, οι δικαστές οφείλουν επίσης να διαφυλάσσουν την αξιοπρέπεια του αξιώματός τους.

222. Στο υπόμνημα απαντήσεως επισημαίνεται επιπλέον ότι το Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Πολωνίας επιβάλλει στους δικαστές να είναι πολιτικά ουδέτεροι και αμερόληπτοι. Η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν δικαιολόγησε την αναγκαιότητα θέσπισης του άρθρου 88α του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων υπό το πρίσμα της απαίτησης αυτής. Οι πληροφορίες σχετικά με την ιδιότητα του μέλους ένωσης, τα καθήκοντα στο πλαίσιο μη κερδοσκοπικού ιδρύματος και την ιδιότητα του μέλους πολιτικού κόμματος αποτελούν ένδειξη των πολιτικών απόψεων ή των θρησκευτικών ή φιλοσοφικών πεποιθήσεων του δικαστή κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ. Επιπλέον, δεδομένου ότι δεν προσδιορίζεται η έννοια της «ένωσης» σύμφωνα με το άρθρο 88α του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, αυτή έχει εφαρμογή στην ιδιότητα του μέλους θρησκευτικών ενώσεων και συνεπώς επιβάλλει στους δικαστές την υποχρέωση να γνωστοποιήσουν τις πεποιθήσεις τους στο πλαίσιο αυτό. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η διάταξη αυτή θεσπίστηκε προκειμένου να διασφαλιστεί ότι οι πληροφορίες που συγκεντρώνονται και αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας βάσει αυτής θα χρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς όπως η άσκηση πίεσης στους δικαστές ή η υποκίνηση υποψιών έναντι των ατόμων που δεν κοινοποιούν τις απόψεις τους.

223. Η Δημοκρατία της Πολωνίας θεωρεί ότι η πέμπτη αιτίαση πρέπει να απορριφθεί καθόσον οι προσβαλλόμενες διατάξεις δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ. Επικαλείται το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ΓΚΠΔ προς υποστήριξη της θέσης ότι ο ΓΚΠΔ δεν έχει εφαρμογή στην επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο

δραστηριότητας η οποία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης. Επιπλέον, δεδομένου ότι η οργάνωση της δικαιοσύνης εμπίπτει στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών μελών, ο ΓΚΠΔ δεν έχει εφαρμογή στη δραστηριότητα αυτή.

224. Σε κάθε περίπτωση, η Δημοκρατία της Πολωνίας θεωρεί ότι οι επίμαχες εθνικές διατάξεις συνάδουν με τον ΓΚΠΔ. Πληροφορίες που αφορούν ορισμένες δραστηριότητες των δικαστών πέραν του δικαστικού τομέα μπορεί να έχουν επιπτώσεις στην άσκηση των καθηκόντων τους και στην ύπαρξη λόγων εξαιρέσεως σε μια συγκεκριμένη περίπτωση. Αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, η κατά το παρελθόν ιδιότητα του μέλους πολιτικού κόμματος μπορεί να επηρεάσει τα τρέχοντα δικαιοδοτικά καθήκοντα του δικαστή και την ύπαρξη λόγων εξαιρέσεως σε μια συγκεκριμένη περίπτωση. Ο σκοπός των υποχρεώσεων αυτών είναι η παροχή πληροφοριών σε έναν διάδικο και η παροχή της δυνατότητας σε αυτόν να υποβάλει αιτιολογημένη αίτηση εξαιρέσεως. Σκοπός τους δεν είναι η αποτροπή ενός δικαστή από την πραγματοποίηση δραστηριοτήτων που δεν συνάδουν με την δικαστική ανεξαρτησία¹⁸¹ αλλά η παροχή της δυνατότητας να εξακριβώνεται κατά περίπτωση ότι ένας δικαστής που εμπλέκεται σε μια υπόθεση δεν έχει ασκήσει δραστηριότητες που μπορεί να δημιουργήσουν την εντύπωση ότι δεν είναι απολύτως αντικειμενικός. Οι εθνικές διατάξεις είναι συνεπώς ανάλογες προς τον σκοπό της ενίσχυσης της αμεροληψίας και της πολιτικής ουδετερότητας των δικαστών, τον οποίο η ίδια η Επιτροπή θεωρεί σκοπό των προσβαλλόμενων διατάξεων.

225. Σύμφωνα με τη Δημοκρατία της Πολωνίας, ο σκοπός της απόκτησης πληροφοριών για την συμμετοχή σε πολιτικό κόμμα πριν τις 29 Δεκεμβρίου 1989 προκειμένου να εκτιμηθεί η αμεροληψία δικαστή που αποφαινεται επί υποθέσεων περισσότερο από 30 χρόνια αργότερα είναι απολύτως νόμιμος δεδομένου ότι η πολιτικοποίηση του δικαστικού σώματος ήταν χαρακτηριστική των πρώην κομμουνιστικών καθεστώτων στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.

226. Η Δημοκρατία της Πολωνίας επισημαίνει ότι η Επιτροπή δεν αποκλείει ότι η συμμετοχή στις δραστηριότητες μη κερδοσκοπικού ιδρύματος ή οργάνωσης μπορεί να ασκεί άμεση επιρροή στις τρέχουσες δραστηριότητες δικαστή, οι οποίες δεν μπορούν να εξισωθούν με τις δραστηριότητες των ιδιωτών. Αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, η επεξεργασία των ζητούμενων πληροφοριών περιορίζεται αποκλειστικά στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης των πολιτών στην αμεροληψία και την πολιτική ουδετερότητα των δικαστών. Τα δεδομένα αυτά δεν μπορεί να χρησιμοποιηθούν για άλλους σκοπούς, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην διάκριση σε βάρος δικαστή ή στην άσκηση εξωτερικών πιέσεων ή επιρροής στην επαγγελματική σταδιοδρομία του δικαστή. Η Επιτροπή δεν παρέχει κανένα αποδεικτικό στοιχείο προς ενίσχυση του επιχειρήματός της και συνεπώς οι ισχυρισμοί της είναι αμιγώς υποθετικοί.

227. Η Δημοκρατία της Πολωνίας απορρίπτει επίσης τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι οι σκοποί που επιδιώκουν οι εθνικές διατάξεις μπορούν να επιτευχθούν με λιγότερο περιοριστικά μέτρα. Ο σκοπός των υποχρεώσεων αυτών είναι η παροχή της δυνατότητας στους διαδίκους μιας δίκης να έχουν επαρκείς πληροφορίες για να ζητήσουν την εξαίρεση δικαστή στον κατάλληλο χρόνο. Ο σκοπός αυτός δεν μπορεί να επιτευχθεί με τα μέσα που περιγράφει η Επιτροπή. Συνεπώς, πρέπει να απορριφθεί το επιχειρήμα της Επιτροπής ότι οι επίμαχες πληροφορίες μπορεί να χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά στο πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου των ενδεχόμενων συγκρούσεων συμφερόντων καθόσον γνωστοποιούνται μόνο στα πρόσωπα που είναι αρμόδια να διασφαλίσουν ότι οι δικαστές συμμορφώνονται με τους δεοντολογικούς και επαγγελματικούς κανόνες και στα πρόσωπα που είναι υπεύθυνα να καθορίζουν τη σύνθεση των δικαστικών σχηματισμών.

¹⁸¹ Το άρθρο 178, παράγραφος 3, του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας καθιερώνει την απαίτηση αυτή.

228. Η επεξεργασία των δεδομένων που αφορούν την ιδιότητα των δικαστών ως μελών ιδρυμάτων, ενώσεων ή πολιτικών κομμάτων πληροί συνεπώς το κριτήριο της αναλογικότητας που είναι απαραίτητο για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον. Συνεπώς, η Δημοκρατία της Πολωνίας θεωρεί ότι, με την επιφύλαξη του επιχειρήματός της για την εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ΓΚΠΔ, οι προσβαλλόμενες διατάξεις πληρούν επίσης τα κριτήρια του άρθρου 6, παράγραφος 3, τελευταίο εδάφιο, σε συνδυασμό με το άρθρο 6, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β' και το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ε', του ΓΚΠΔ. Επιπλέον, τα συναφή δεδομένα δεν εμπίπτουν στην κατηγορία των συγκεκριμένων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στα οποία παραπέμπει το άρθρο 9, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ. Συνεπώς, δεν υπάρχει ανάγκη να πραγματοποιηθεί ο έλεγχος της αναλογικότητας που προέβλεπε η Επιτροπή. Οι επίμαχες υποχρεώσεις δεν αποσκοπούν στο να επιβάλουν σε έναν δικαστή την απαίτηση να υποβάλει δήλωση που περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τις πολιτικές ή θρησκευτικές απόψεις του ή τις φιλοσοφικές πεποιθήσεις του. Σύμφωνα με το Σύνταγμα της Δημοκρατίας της Πολωνίας, οι δικαστές, όπως και οι λοιποί πολίτες, έχουν το δικαίωμα στην ελευθερία του λόγου, των πεποιθήσεων, του συνεταιρίζεσθαι και του συνέρχεσθαι¹⁸² υπό την προϋπόθεση ότι κατά την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών, ενεργούν με τον δέοντα σεβασμό της αξιοπρέπειας του αξιώματός τους και της αμεροληψίας και της ανεξαρτησίας του δικαστικού σώματος.

2. Ανάλυση

229. Παρόλο που ο ισχυρισμός της Επιτροπής σε σχέση με το άρθρο 7 και το άρθρο 8, παράγραφος 1, του Χάρτη είναι συνοπτικός και στηρίζεται στα ίδια επιχειρήματα που η ίδια προβάλλει σε σχέση με την προβαλλόμενη παράβαση του ΓΚΠΔ, φρονώ ότι προβάλλει αυτοτελή παράβαση του Χάρτη από τη Δημοκρατία της Πολωνίας¹⁸³.

230. Σύμφωνα με το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, οι διατάξεις του τελευταίου απευθύνονται στα κράτη μέλη μόνον όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, ΣΕΕ και κατά το άρθρο 51, παράγραφος 2, του Χάρτη, οι διατάξεις του Χάρτη δεν συνεπάγονται καμία επέκταση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης, όπως αυτές ορίζονται στις Συνθήκες. Συνεπώς, το Δικαστήριο δεν μπορεί να εκτιμήσει, υπό το πρίσμα του Χάρτη, εθνική ρύθμιση η οποία δεν εντάσσεται στο πλαίσιο της εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης¹⁸⁴.

231. Στη σκέψη 21 της απόφασης στην υπόθεση Åkerberg Fransson¹⁸⁵, το Δικαστήριο έκρινε ότι δεδομένου ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη πρέπει να γίνονται σεβαστά όταν εθνική ρύθμιση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, δεν μπορούν να υφίστανται περιπτώσεις που να εμπίπτουν στο δίκαιο της Ένωσης, αλλά στις οποίες να μην μπορούν να εφαρμοστούν τα εν λόγω θεμελιώδη δικαιώματα. Η εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης συνεπάγεται την εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από

¹⁸² Άρθρα 53, 54, 57 και 58.

¹⁸³ Με την απόφαση της 21ης Μαΐου 2019, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Δικαιώματα επικαρπίας επί γεωργικών γαιών) (C-235/17, EU:C:2019:432), κρίθηκε ότι η Ουγγαρία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 63 ΣΛΕΕ σε συνδυασμό με το άρθρο 17 του Χάρτη. Στη σκέψη 65 της απόφασης αυτής κρίθηκε ότι όταν ένα κράτος μέλος επικαλείται τις εξαιρέσεις που προβλέπει το δίκαιο της Ένωσης ως δικαιολογητικό λόγο του περιορισμού μιας από τις θεμελιώδεις ελευθερίες που κατοχυρώνει η Συνθήκη, πρέπει να γίνεται δεκτό ότι το κράτος μέλος «εφαρμόζει το δίκαιο της Ένωσης», κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη. Βλ., επίσης, αποφάσεις της 18ης Ιουνίου 2020, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Διαφάνεια των ενώσεων) (C-78/18, EU:C:2020:476, σκέψεις 101 έως 104), και της 6ης Οκτωβρίου 2020, Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Τριτοβάθμια εκπαίδευση) (C-66/18, EU:C:2020:792, σκέψεις 212 έως 216).

¹⁸⁴ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 10ης Ιουνίου 2021, Land Oberösterreich (Στεγαστικό επίδομα) (C-94/20, EU:C:2021:477, σκέψη 59 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹⁸⁵ Απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2013 (C-617/10, EU:C:2013:105).

τον Χάρτη. Επομένως, τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη έχουν εφαρμογή σε όλες τις καταστάσεις που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης και απαιτείται, ως εκ τούτου, σεβασμός των δικαιωμάτων αυτών σε περίπτωση εθνικής ρύθμισης που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης. Προκειμένου να έχει εφαρμογή ο Χάρτης, είναι απαραίτητο, στον σχετικό τομέα, το δίκαιο της Ένωσης να επιβάλλει ειδικές υποχρεώσεις στα κράτη μέλη όσον αφορά την επίμαχη στην κύρια δίκη κατάσταση¹⁸⁶.

232. Ο ΓΚΠΔ επιβάλλει ειδικές υποχρεώσεις στα κράτη μέλη όταν αυτά επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα. Οι πληροφορίες που αναφέρουν το άρθρο 88α του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, το άρθρο 45, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 8, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων αφορούν ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο¹⁸⁷ σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ. Η συλλογή τους και η μεταγενέστερη δημοσιοποίησή τους αποτελεί επεξεργασία για τους σκοπούς του άρθρου 4, παράγραφος 2, του ΓΚΠΔ¹⁸⁸. Υπό την προϋπόθεση ότι η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των δικαστών στα οποία αναφέρεται η υπό κρίση αιτίαση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ και συνεπώς διέπεται από το δίκαιο της Ένωσης, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εκτιμήσει το αν η θέσπιση της επίμαχης εθνικής νομοθεσίας από τη Δημοκρατία της Πολωνίας αντιτίθεται στο άρθρο 7 και το άρθρο 8, παράγραφος 1 του Χάρτη. Όσον αφορά τον ισχυρισμό της Δημοκρατίας της Πολωνίας ότι ο ΓΚΠΔ δεν έχει εφαρμογή στην οργάνωση και/ή την απονομή της δικαιοσύνης σε ένα κράτος μέλος δεδομένου ότι η δραστηριότητα αυτή δεν εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ΓΚΠΔ, το Δικαστήριο έκρινε ότι παρόλο που η οργάνωση της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη αποτελεί ζήτημα που εμπίπτει στην αρμοδιότητά τους, κατά την άσκηση της εξουσίας αυτής οφείλουν να τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το δίκαιο της Ένωσης¹⁸⁹. Το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ είναι ιδιαίτερα ευρύ. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, αυτού προβλέπει ότι «εφαρμόζεται στην, εν όλω ή εν μέρει, αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, καθώς και στη μη αυτοματοποιημένη επεξεργασία τέτοιων δεδομένων τα οποία περιλαμβάνονται ή πρόκειται να περιληφθούν σε σύστημα αρχειοθέτησης». Το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία α' έως δ', του ΓΚΠΔ, εξαιρεί την επεξεργασία δεδομένων από το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού σε ορισμένες περιπτώσεις. Μεταξύ των εν λόγω εξαιρέσεων του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ΓΚΠΔ, περιλαμβάνεται η περίπτωση που η επεξεργασία πραγματοποιείται στο πλαίσιο δραστηριότητας η οποία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης¹⁹⁰.

¹⁸⁶ Πρβλ. απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2020, NK (Επαγγελματικές συντάξεις στελεχών επιχειρήσεων) (C-223/19, EU:C:2020:753, σκέψεις 78 και 79).

¹⁸⁷ Κατά πάγια νομολογία, το γεγονός ότι το εν λόγω πληροφορίες εντάσσονται στο πλαίσιο επαγγελματικής δραστηριότητας δεν δύναται να αναιρέσει τον χαρακτηρισμό τους ως συνόλου δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Απόφαση της 9ης Μαρτίου 2017, Manni (C-398/15, EU:C:2017:197, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹⁸⁸ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 2017, Ruškár (C-73/16, EU:C:2017:725, σκέψεις 33 και 34). Βλ., επίσης, απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2022, Valsts ierēnimum dienests (Επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για φορολογικούς σκοπούς) (C-175/20, EU:C:2022:124, σκέψεις 33 έως 35). Το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4, παράγραφος 2, του ΓΚΠΔ, το οποίο αναφέρεται σε «κάθε πράξη» είναι ιδιαίτερα ευρύ.

¹⁸⁹ Απόφαση της 29ης Μαρτίου 2022, Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235, σκέψη 88 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹⁹⁰ Οι εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 2, παράγραφος 2, του ΓΚΠΔ πρέπει να ερμηνεύονται στενά. Απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2022, Valsts ierēnimum dienests (Επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για φορολογικούς σκοπούς) (C-175/20, EU:C:2022:124, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

233. Με την απόφασή του στην υπόθεση *Latvijas Republikas Saeima* (Βαθμοί ποινής)¹⁹¹, το Δικαστήριο¹⁹² έκρινε ότι το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ΓΚΠΔ, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψης 16 του ως άνω κανονισμού¹⁹³, αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής του εν λόγω κανονισμού την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που πραγματοποιείται από τις κρατικές αρχές στο πλαίσιο δραστηριότητας η οποία αποσκοπεί στη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας ή δραστηριότητας δυνάμενης να υπαχθεί στην ίδια κατηγορία. Το γεγονός ότι μια δραστηριότητα ασκείται από το κράτος ή από δημόσια αρχή δεν αρκεί συνεπώς ώστε να έχει η εξαίρεση αυτή αυτομάτως εφαρμογή σε μια τέτοια δραστηριότητα. Αντίθετα προς τους ισχυρισμούς της Δημοκρατίας της Πολωνίας, το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ΓΚΠΔ δεν εξαιρεί την οργάνωση και/ή την απονομή της δικαιοσύνης στα κράτη μέλη από το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού¹⁹⁴.

234. Επιπλέον, διαπιστώνεται ότι ορισμένες ειδικές παρεκκλίσεις στον ΓΚΠΔ περιορίζουν την εφαρμογή του όσον αφορά «τα δικαστήρια που ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα»¹⁹⁵. Συνεπώς, ο ΓΚΠΔ δεν εξαιρεί αυτή καθεαυτήν την οργάνωση της δικαιοσύνης ή δικαστικής αρχής από το πεδίο εφαρμογής του παρά περιορίζει την εφαρμογή ορισμένων από τις διατάξεις του σε συγκεκριμένες περιπτώσεις.

235. Συνεπώς, η οργάνωση και/ή η απονομή της δικαιοσύνης σε ένα κράτος μέλος δεν αποτελεί δραστηριότητα που δεν εμπίπτει στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης κατά το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ΓΚΠΔ¹⁹⁶. Οι εθνικές διατάξεις που προβλέπουν την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ΓΚΠΔ πρέπει να συνάδουν με αυτόν και συνεπώς να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη. Υπό το πρίσμα του σκοπού που προβλέπει το άρθρο 1, παράγραφος 2, του ΓΚΠΔ για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των φυσικών προσώπων και ειδικότερα του δικαιώματος προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που τους αφορούν, για όσο διάστημα πληρούνται οι προϋποθέσεις που διέπουν τη νόμιμη επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα βάσει του κανονισμού αυτού η επεξεργασία αυτή πληροί τις απαιτήσεις των άρθρων 7 και 8 του Χάρτη¹⁹⁷.

¹⁹¹ Απόφαση της 22ας Ιουνίου 2021 (C-439/19, EU:C:2021:504, σκέψη 66 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

¹⁹² Με γνώμονα το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', του ΓΚΠΔ και το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, ο γενικός εισαγγελέας M. Szpunar έκρινε ότι η λογική του Χάρτη διαφέρει από εκείνη του ΓΚΠΔ. Ο Χάρτης επιδιώκει να ρυθμίσει την άσκηση εξουσίας από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης και τα κράτη η μέλη, όταν λειτουργούν εντός του πεδίου του δικαίου της ΕΕ, και, αντιστρόφως, να παράσχει κάλυψη για τα άτομα ούτως ώστε να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Ωστόσο, η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι απλώς ένα θεμελιώδες δικαίωμα. Σύμφωνα με το άρθρο 16 ΣΛΕΕ, η προστασία των δεδομένων αποτελεί αφ' εαυτής αυτοτελή τομέα πολιτικής της Ένωσης. Ο σκοπός του ΓΚΠΔ είναι να έχει εφαρμογή σε κάθε μορφή επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ανεξαρτήτως του αντικειμένου που αφορά ή των μερών από τα οποία αυτή διενεργείται. Βλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Szpunar στην υπόθεση *Latvijas Republikas Saeima* (Βαθμοί ποινής) (C-439/19, EU:C:2020:1054, σημεία 50 έως 52).

¹⁹³ Η οποία αναφέρεται σε δραστηριότητες που αφορούν την εθνική ασφάλεια και δραστηριότητες που είναι συναφείς με την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας της Ένωσης.

¹⁹⁴ Προσθέτω, χάριν πληρότητας, ότι το άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχεία β' έως γ', του ΓΚΠΔ δεν εξαιρεί την οργάνωση της δικαιοσύνης ή δικαστικής αρχής από το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού αυτού. Η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν επικαλείται την εξαίρεση του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο δ', του ΓΚΠΔ το οποίο αφορά την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τις αρμόδιες αρχές για τους σκοπούς της πρόληψης, της διερεύνησης, της ανίχνευσης ή της δίωξης ποινικών αδικημάτων ή της εκτέλεσης ποινικών κυρώσεων. Από κανένα στοιχείο της δικογραφίας δεν προκύπτει ότι οι επίμαχες εθνικές διατάξεις υπηρετούν κάποιον από τους σκοπούς αυτούς. Η Δημοκρατία της Πολωνίας υποστηρίζει ότι σκοπός της επιβολής των υποχρεώσεων αυτών είναι η παροχή πληροφοριών σε έναν διάδικο προς διευκόλυνση της υποβολής αιτιολογημένης αίτησης εξαίρεσης δικαστή.

¹⁹⁵ Βλ. άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο στ', άρθρο 37, παράγραφος 1, στοιχείο α', και άρθρο 55, παράγραφος 3, του ΓΚΠΔ. Βλ., επίσης, τον περιορισμό του άρθρου 23, παράγραφος 1, στοιχείο στ', του ΓΚΠΔ σε σχέση με την προστασία της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και των δικαστικών διαδικασιών.

¹⁹⁶ Όπως επισήμανε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η Δημοκρατία της Φινλανδίας.

¹⁹⁷ Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 27ης Σεπτεμβρίου 2017, *Puškár* (C-73/16, EU:C:2017:725, σκέψη 102).

236. Όπως προκύπτει από την αιτιολογική σκέψη 10 αυτού, ένας από τους σκοπούς του ΓΚΠΔ είναι η διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των φυσικών προσώπων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για τον σκοπό αυτόν, επιδιώκει να διασφαλίσει τη συνεκτική και ομοιόμορφη εφαρμογή των κανόνων για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών των ατόμων αυτών έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σε ολόκληρη την Ένωση. Όπως αναφέρει η αιτιολογική σκέψη 4 του ΓΚΠΔ, το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι απόλυτο δικαίωμα αλλά πρέπει να εκτιμάται σε σχέση με τη λειτουργία του στην κοινωνία και να σταθμίζεται με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.

237. Υπό την επιφύλαξη των παρεκκλίσεων που επιτρέπονται από το άρθρο 23 του ΓΚΠΔ, κάθε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να σέβεται τις αρχές οι οποίες διέπουν την επεξεργασία αυτή καθώς και τα δικαιώματα του υποκειμένου των δεδομένων που περιλαμβάνονται, αντιστοίχως, στα κεφάλαια II και III του κανονισμού αυτού. Ειδικότερα, κάθε επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει, αφενός, να είναι σύμφωνη με τις αρχές του άρθρου 5 του ΓΚΠΔ και, αφετέρου, να πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 6 του ίδιου κανονισμού¹⁹⁸.

238. Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχεία α', β', γ' και δ', του ΓΚΠΔ, να υποβάλλονται σε σύννομη και θεμιτή επεξεργασία με διαφανή τρόπο σε σχέση με το υποκείμενο των δεδομένων· να συλλέγονται για καθορισμένους, ρητούς και νόμιμους σκοπούς· να είναι κατάλληλα, συναφή και όχι υπερβολικά σε σχέση με τους σκοπούς αυτούς και να είναι ακριβή και, όταν είναι αναγκαίο, να επικαιροποιούνται.

239. Η Επιτροπή δεν ισχυρίζεται ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη οποιαδήποτε από τις αρχές που αφορούν την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που προβλέπονται στο άρθρο 5 του ΓΚΠΔ¹⁹⁹. Όσον αφορά το άρθρο 6 του ΓΚΠΔ, η απόφαση στην υπόθεση *Latvijas Republikas Saeima (Βαθμοί ποινής)*²⁰⁰ ορίζει ότι η διάταξη αυτή περιλαμβάνει εξαντλητικό και περιοριστικό κατάλογο των περιπτώσεων στις οποίες η επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα μπορεί να θεωρηθεί νόμιμη. Η σύννομη επεξεργασία δεδομένων πρέπει συνεπώς να εμπίπτει σε μία από τις περιπτώσεις που προβλέπει η διάταξη αυτή²⁰¹.

¹⁹⁸ Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, *La Quadrature du Net* κ.λπ. (C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791, σκέψεις 208 και εκεί μνημονεύομενη νομολογία). Κατά το άρθρο 23 του ΓΚΠΔ, η Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν «νομοθετικά μέτρα» που περιορίζουν το πεδίο εφαρμογής των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων που προβλέπονται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 5 αυτού, στο μέτρο που αντιστοιχούν στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 12 έως 22, όταν ένας τέτοιος περιορισμός σέβεται την ουσία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών και συνιστά αναγκαίο και αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία. Το άρθρο 23, παράγραφος 1, στοιχείο στ', του ΓΚΠΔ προβλέπει ότι είναι η δυνατή η λήψη περιοριστικών μέτρων για να διασφαλιστεί «η προστασία της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και των δικαστικών διαδικασιών». Η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν επικαλείται τη διάταξη αυτή και συγκεκριμένα αναφέρει ότι οι σκοποί των επίμαχων διατάξεων του εθνικού δικαίου δεν αφορούν τη δικαστική ανεξαρτησία.

¹⁹⁹ Δεν γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ των αρχών που προβλέπονται στο άρθρο 5 του ΓΚΠΔ και της νομιμότητας της επεξεργασίας στο άρθρο 6 αυτού και το περιεχόμενο των δύο διατάξεων αλληλοκαλύπτεται σε ορισμένο βαθμό. Η Επιτροπή δεν υποστήριξε ότι τα επίμαχα εθνικά μέτρα δεν συνάδουν με το άρθρο 5, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του ΓΚΠΔ περί ελαχιστοποίησης δεδομένων καθόσον θεωρεί ότι η επεξεργασία των επίμαχων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα με τον τρόπο που προσδιορίζεται στις εθνικές διατάξεις είναι παράνομη στο σύνολό της.

²⁰⁰ Απόφαση της 22ας Ιουνίου 2021 (C-439/19, EU:C:2021:504, σκέψη 99).

²⁰¹ Τα κράτη μέλη δεν μπορούν ούτε να προσθέτουν νέες αρχές σχετικά με τη νόμιμη επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στις προβλεπόμενες στο άρθρο 6 του ΓΚΠΔ ούτε να προβλέπουν πρόσθετες απαιτήσεις που τροποποιούν το περιεχόμενο μιας εκ των έξι αρχών που προβλέπει το άρθρο αυτό. Συνεπώς, προκειμένου η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα να είναι σύννομη, πρέπει να εμπίπτει σε μία εκ των έξι περιπτώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ. Βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 11ης Δεκεμβρίου 2019, *Asociația de Proprietari bloc M5A-ScaraA* (C-708/18, EU:C:2019:1064, σκέψεις 37 και 38).

240. Η επεξεργασία των δεδομένων είναι σύννομη βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του ΓΚΠΔ μόνο αν είναι απαραίτητη για τη συμμόρφωση με έννομη υποχρέωση του υπευθύνου επεξεργασίας²⁰². Η επεξεργασία αυτή είναι σύννομη βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο ε', αυτού μόνο αν είναι απαραίτητη για την εκπλήρωση καθήκοντος που εκτελείται προς το δημόσιο συμφέρον ή κατά την άσκηση δημόσιας εξουσίας που έχει ανατεθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας²⁰³. Δεδομένου ότι η επεξεργασία των δεδομένων στην παρούσα διαδικασία προβλέπεται από τον νόμο, η νομιμότητά της πρέπει να εξεταστεί υπό το πρίσμα του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του ΓΚΠΔ. Σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 3, του ΓΚΠΔ, η νομική βάση της επεξεργασίας στην οποία αναφέρεται το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', αυτού πρέπει να προβλέπεται στο δίκαιο της Ένωσης ή στο δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας²⁰⁴, νομική βάση η οποία καθορίζει τον σκοπό της επεξεργασίας αυτής. Επιπλέον, το άρθρο 6, παράγραφος 3, του ΓΚΠΔ προβλέπει ότι το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο του κράτους μέλους πρέπει να ανταποκρίνεται σε σκοπό δημόσιου συμφέροντος και είναι ανάλογο προς τον επιδιωκόμενο νόμιμο σκοπό. Η αιτιολογική σκέψη 39 του ΓΚΠΔ διευκρινίζει ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα θα πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία μόνο εάν ο σκοπός της επεξεργασίας αυτής δεν μπορεί να επιτευχθεί με άλλα μέσα.

241. Τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται στα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη και στον ΓΚΠΔ δεν είναι επίσης απόλυτα και εφαρμόζονται σε συνάρτηση με τη λειτουργία τους στην κοινωνία²⁰⁵. Σύμφωνα με το άρθρο 52 παράγραφος 1, του Χάρτη, κάθε περιορισμός στην άσκηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που αναγνωρίζονται με αυτόν, όπως το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής και το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, πρέπει να προβλέπεται από τον νόμο και να σέβεται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών. Βάσει της αρχής της αναλογικότητας, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται μόνον εφόσον είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε σκοπούς γενικού συμφέροντος τους οποίους αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων και ελευθεριών των τρίτων. Το Δικαστήριο έκρινε επίσης ότι η νομοθεσία που συνεπάγεται την επέμβαση στα θεμελιώδη δικαιώματα του σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να προβλέπει σαφείς και ακριβείς κανόνες που διέπουν το εύρος και την εφαρμογή της²⁰⁶.

²⁰² Η Δημοκρατία της Πολωνίας επιβεβαίωσε κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι οι δηλώσεις όλων των δικαστών, εξαιρουμένων των δηλώσεων των προέδρων των εφετείων, αποστέλλονται στον πρόεδρο του οικείου εφετείου και είναι δημόσια διαθέσιμες στην ιστοσελίδα των δικαστηρίων αυτών. Οι πρόεδροι των εφετείων υποβάλλουν τις δηλώσεις τους στον Υπουργό Δικαιοσύνης: Άρθρο 88a, παράγραφος 4, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων. Το άρθρο 45, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 8, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων προβλέπουν, μεταξύ άλλων, ότι οι δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου υποβάλλουν τις δηλώσεις τους στον πρώτο πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου και στον πρώτο πρόεδρο του Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου αντιστοίχως και ότι οι τελευταίοι υποβάλλουν τις δηλώσεις τους στο KRS. Σύμφωνα με τη Δημοκρατία της Πολωνίας, τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των προέδρων των εφετείων κοινοποιούνται από τον Υπουργό Δικαιοσύνης, ο οποίος ενεργεί συνεπώς ως υπεύθυνος επεξεργασίας σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 7, του ΓΚΠΔ δεδομένου ότι καθορίζει τον «τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα». Οι πρόεδροι των εφετείων ενεργούν ως υπεύθυνοι επεξεργασίας όσον αφορά τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των τακτικών δικαστών. Ο πρώτος πρόεδρος του Ανωτάτου Δικαστηρίου και ο πρώτος πρόεδρος του Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου ενεργούν ως υπεύθυνοι επεξεργασίας όσον αφορά τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των πρώτων προέδρων του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου. Η επίμαχη επεξεργασία είναι απαραίτητη προκειμένου ο Υπουργός Δικαιοσύνης, οι πρόεδροι των εφετείων, οι πρώτοι πρόεδροι του Ανωτάτου Δικαστηρίου και του Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου και το KRS να τηρούν τις υποχρεώσεις που υπέχουν από το άρθρο 88a του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, το άρθρο 45, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 8, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων. Βλ. άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ', του ΓΚΠΔ.

²⁰³ Παραπέμπω στις διατάξεις αυτές καθόσον τις επικαλέστηκε η Επιτροπή.

²⁰⁴ Βλ., επίσης, άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη.

²⁰⁵ Απόφαση της 16ης Ιουλίου 2020, Facebook Ireland και Schrems (C-311/18, EU:C:2020:559, σκέψη 172 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

²⁰⁶ Απόφαση της 22ας Ιουνίου 2021, Latvijas Republikas Saeima (Βαθμοί ποινής) (C-439/19, EU:C:2021:504, σκέψη 105).

242. Η πέμπτη αιτίαση της Επιτροπής επικεντρώνεται στην αναλογικότητα των επίμαχων εθνικών διατάξεων. Η Επιτροπή δεν υποστηρίζει ότι ο σκοπός της διασφάλισης της πρόσβασης σε αμερόληπτο δικαστήριο δεν είναι προς το δημόσιο συμφέρον²⁰⁷ και ότι η επεξεργασία δεν συνάδει με το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο γ' και το άρθρο 6, παράγραφος 3, του ΓΚΠΔ και το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη²⁰⁸. Αρκεί να επισημανθεί ότι στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν την πρόσβαση σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως σύμφωνα με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ²⁰⁹. Η Επιτροπή υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι οι εθνικές διατάξεις δεν είναι σύννομες καθόσον δεν αποτελούν μέτρα πρόσφορα ή αναγκαία για την επίτευξη του δεδηλωμένου στόχου της Δημοκρατίας της Πολωνίας, ήτοι της διασφάλισης της δικαστικής αμεροληψίας.

243. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ απαγορεύει ρητώς την επεξεργασία ορισμένων ειδικών κατηγοριών δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που θεωρούνται ιδιαίτερα ευαίσθητα²¹⁰. Το άρθρο 88a του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων²¹¹ επιβάλλει την αναζήτηση πληροφοριών που αφορούν (i) την ιδιότητα του δικαστή ως μέλους ένωσης²¹² συμπεριλαμβανομένων των θέσεων που κατέχει και του χρονικού διαστήματος της ιδιότητας του μέλους, (ii) τη θέση που κατέχει δικαστής σε όργανο μη κερδοσκοπικού ιδρύματος και το χρονικό διάστημα κατοχής της θέσης αυτής και (iii) την ιδιότητα του δικαστή ως μέλους πολιτικού κόμματος πριν τον διορισμό του στο δικαστικό αξίωμα ή κατά τη διάρκεια της άσκησης του αξιώματος αυτού πριν τις 29 Δεκεμβρίου 1989. Η ιδιότητα μέλους ένωσης ή η κατοχή θέσης σε όργανο μη κερδοσκοπικού ιδρύματος μπορεί να περιλαμβάνουν την ιδιότητα του μέλους ή την κατοχή θέσης σε όργανο συνδικαλιστικής ένωσης, αθλητικής οργάνωσης, φιλοσοφικής κοινότητας ή λέσχης. Οι όροι «ιδιότητα μέλους» και «κατοχή θέσης» είναι αόριστοι και μπορεί να περιλαμβάνουν την τυπική ή άτυπη ιδιότητα μέλους ή θέση. Η ορολογία που χρησιμοποιείται στις υπό εξέταση εθνικές διατάξεις είναι τόσο γενική και ανακριβής ώστε να περιλαμβάνει δυνητικά κάθε είδος ένωσης μεταξύ προσώπων. Επιπλέον, εκτός από το άρθρο 88a, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, οι επίμαχες εθνικές διατάξεις δεν περιλαμβάνουν κανέναν χρονικό περιορισμό για τα ζητούμενα δεδομένα. Ένας δικαστής θα πρέπει πιθανώς να δηλώσει την ιδιότητα του μέλους ερασιτεχνικής αθλητικής ένωσης που χρονολογείται κατά την πρώιμη παιδική ηλικία του.

244. Συνεπώς, η εμβέλεια των προσβαλλόμενων διατάξεων είναι ιδιαίτερα ευρεία. Η απαίτηση υποβολής γραπτής δήλωσης σχετικά με την ιδιότητα μέλους πολιτικού κόμματος ή ένωσης ή την κατοχή θέσης σε όργανο μη κερδοσκοπικού ιδρύματος για αόριστο χρονικό διάστημα και η

²⁰⁷ Ο σκοπός της ενίσχυσης της αμεροληψίας και της πολιτικής ουδετερότητας των δικαστών και της εμπιστοσύνης στην αμεροληψία τους μπορεί να εμπίπτει στην έννοια της διασφάλισης της πρόσβασης σε αμερόληπτο δικαστήριο.

²⁰⁸ Περαιτέρω, η Επιτροπή δεν υποστηρίζει ότι οι επίμαχες εθνικές διατάξεις δεν είναι αρκούντως ακριβείς και σαφείς ή ότι δεν αναφέρουν τον επιδιωκόμενο σκοπό τους, όπως επιβάλλει το άρθρο 6, παράγραφος 3, του ΓΚΠΔ. Επιπλέον, παρόλο που ο σκοπός των επίμαχων εθνικών διατάξεων δεν προκύπτει από τη διατύπωσή τους, τούτο δεν αποτελεί τον λόγο βάσει του οποίου η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη το άρθρο 6, παράγραφος 3, του ΓΚΠΔ.

²⁰⁹ Βλ., επίσης, άρθρο 45, παράγραφος 1, του Συντάγματος της Δημοκρατίας της Πολωνίας.

²¹⁰ Η αιτιολογική σκέψη 51 του ΓΚΠΔ διευκρινίζει ότι τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα τα οποία είναι εκ φύσεως ιδιαίτερα ευαίσθητα σε σχέση με θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες χρήζουν ειδικής προστασίας, καθότι το πλαίσιο της επεξεργασίας τους θα μπορούσε να δημιουργήσει σημαντικούς κινδύνους για τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις ελευθερίες.

²¹¹ Το οποίο για πρακτικούς σκοπούς είναι πανομοιότυπο με το άρθρο 45, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 8, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων.

²¹² Το άρθρο 88a του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων χρησιμοποιεί τους όρους «zrzeszenie» και «stowarzyszenie», αμφότεροι οι οποίοι μπορεί να μεταφραστούν στην αγγλική γλώσσα ως «ένωση». Παρόλο που ο όρος «stowarzyszenie» προσδιορίζεται στον πολωνικό νόμο της 7ης Απριλίου 1989 για τις ενώσεις, δεν υφίσταται ορισμός του όρου «zrzeszenie», ο οποίος είναι ευρύτερος και περιλαμβάνει τον όρο «stowarzyszenie». Ο όρος «Zrzeszenie» περιλαμβάνει όλες τις ομάδες προσώπων που έχουν έναν κοινό σκοπό.

δημοσιοποίηση των δεδομένων αυτών μπορεί να αποτελέσει επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτει τις πολιτικές απόψεις ή τις φιλοσοφικές πεποιθήσεις δικαστή ή την ιδιότητα μέλους συνδικαλιστικής ένωσης.

245. Το άρθρο 9, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ απαγορεύει τη συλλογή και τη δημοσιοποίηση ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που αποκαλύπτουν, μεταξύ άλλων, τις πολιτικές απόψεις, τις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις ή την ιδιότητα μέλους συνδικαλιστικής ένωσης. Το άρθρο 9, παράγραφος 2, του ΓΚΠΔ προβλέπει ορισμένες εξαιρέσεις και παρεκκλίσεις από την απαγόρευση αυτή. Σε αυτές περιλαμβάνεται το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του ΓΚΠΔ, το οποίο ορίζει ότι τα εν λόγω δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορεί να αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας στην περίπτωση που «η επεξεργασία είναι απαραίτητη για λόγους ουσιαστικού δημόσιου συμφέροντος, βάσει του δικαίου της Ένωσης ή κράτους μέλους, το οποίο είναι ανάλογο προς τον επιδιωκόμενο στόχο, σέβεται την ουσία του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων και προβλέπει κατάλληλα και συγκεκριμένα μέτρα για τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων»²¹³.

246. Επιπλέον, θα ήταν σκόπιμο να επισημανθεί ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν επισήμανε κανένα μέτρο που έλαβε για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων των δικαστών δυνάμει του άρθρου 7 και του άρθρου 8, παράγραφος 1, του Χάρτη ή δυνάμει του ΓΚΠΔ και ειδικότερα των άρθρων 6 και 9 αυτού, όπως απαιτεί το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του ΓΚΠΔ, προκειμένου να μετριάσει τις επιπτώσεις των διατάξεων που θέσπισε.

247. Βάσει αυτού και μόνο, η Δημοκρατία της Πολωνίας φαίνεται να έχει προσβάλει το θεμελιώδες δικαίωμα των δικαστών στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής τους και το δικαίωμά τους στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που κατοχυρώνονται με το άρθρο 7 και το άρθρο 8, παράγραφος 1, του Χάρτη, και το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ε', το άρθρο 6, παράγραφος 3, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ.

248. Για λόγους πληρότητας, θα εξετάσω το αν οι επίμαχες εθνικές διατάξεις αποτελούν μέτρα πρόσφορα ή αναγκαία για την επίτευξη του δεδηλωμένου στόχου της Δημοκρατίας της Πολωνίας για τη διασφάλιση της δικαστικής αμεροληψίας. Η διασφάλιση της πρόσβασης σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο αποτελεί λόγο ουσιαστικού δημόσιου συμφέροντος²¹⁴ για τους σκοπούς του άρθρου 9, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του ΓΚΠΔ. Η αύξηση της διαφάνειας όσον αφορά την κατά παρελθόν ιδιότητα του δικαστή ως μέλους ιδρυμάτων, ενώσεων και ούτω καθεξής, μπορεί, καταρχήν, να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των πολιτών στην ανεξαρτησία και την αμεροληψία του δικαστικού σώματος.

²¹³ Η απαγόρευση του άρθρου 9, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται σε αυτό, εφαρμόζεται σε κάθε είδος επεξεργασίας των ειδικών κατηγοριών δεδομένων στα οποία αναφέρεται η διάταξη αυτή και σε όλους τους υπεύθυνους επεξεργασίας που πραγματοποιούν την επεξεργασία αυτή: απόφαση της 24ης Σεπτεμβρίου 2019, GC κ.λπ. (Διαγραφή συνδέσμων προς ευαίσθητα δεδομένα) (C-136/17, EU:C:2019:773, σκέψη 42). Επιπλέον, η προστασία του θεμελιώδους δικαιώματος στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής που κατοχυρώνεται στο άρθρο 7 και στο άρθρο 8, παράγραφος 1, του Χάρτη, επιτάσσει οι παρεκκλίσεις από την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και οι περιορισμοί τους να μην υπερβαίνουν τα όρια του απολύτως αναγκαίου. Βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις της 11ης Δεκεμβρίου 2014, Rynés (C-212/13, EU:C:2014:2428, σκέψη 28), και της 5ης Απριλίου 2022, Commissioner of An Garda Síochána κ.λπ. (C-140/20, EU:C:2022:258, σκέψη 52). Βλ., επίσης, απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2019, A κ.λπ. (C-70/18, EU:C:2019:823, σκέψη 29), σχετικά με το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 95/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ 1995, L 281, σ. 31), το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 9, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ.

²¹⁴ Πρβλ. απόφαση της 29ης Μαρτίου 2022, Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235, σκέψη 95). Οι απαιτήσεις ανεξαρτησίας και αμεροληψίας προϋποθέτουν την ύπαρξη κανόνων ώστε οι πολίτες να μην έχουν καμία εύλογη αμφιβολία ως προς τη θωράκιση του δικαστικού σώματος έναντι εξωγενών στοιχείων και ως προς την ουδετερότητά τους έναντι των αντιπαρτιθέμενων συμφερόντων (σκέψη 119). Δεδομένου ότι η πρόσβαση σε αμερόληπτη δικαστική αρχή είναι θεμελιώδης στο κράτος δικαίου, ο επίμαχος σκοπός δεν συνεισφέρει απλώς στο γενικό ή δημόσιο συμφέρον αλλά πληροί, κατά την άποψή μου, τις υψηλότερες απαιτήσεις που προβλέπονται στο άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχείο ζ', του ΓΚΠΔ ώστε να αποτελεί λόγο «ουσιαστικού δημόσιου συμφέροντος».

249. Δεν αποδείχθηκε ότι η θέσπιση των επίμαχων εθνικών διατάξεων ήταν απαραίτητη για την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκουν. Πρώτον, οι διατάξεις αυτές δεν αναφέρουν τους λόγους θέσπισής τους. Δεύτερον, η Δημοκρατία της Πολωνίας δεν απέδειξε την ύπαρξη της ανάγκης αυτής στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας. Δεν ανέφερε ότι, πριν τη θέσπιση των διατάξεων αυτών, οι υπάρχουσες εθνικές διατάξεις σχετικά με την δικαστική αμεροληψία και την εξαίρεση δικαστών ήταν ανεπαρκείς ή ότι υπήρχε οποιαδήποτε έλλειψη εμπιστοσύνης των πολιτών στην αμεροληψία του δικαστικού σώματος στην Πολωνία. Οι επίμαχες εθνικές διατάξεις φαίνεται να στηρίζονται στην παραδοχή ότι οι πολίτες θεωρούν το δικαστικό σώμα μεροληπτικό. Τούτο είναι ιδιαίτερα εμφανές όσον αφορά την απαίτηση του άρθρου 88a, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων σε σχέση με την ιδιότητα του δικαστή ως μέλους πολιτικού κόμματος κατά την άσκηση των καθηκόντων του πριν τις 29 Δεκεμβρίου 1989. Με την απόφασή του στην υπόθεση *Getin Noble Bank*²¹⁵, το Δικαστήριο έκρινε ότι ο διορισμός δικαστή κατά τον χρόνο κατά τον οποίο η Λαϊκή Δημοκρατία της Πολωνίας ήταν κομμουνιστικό κράτος δεν μπορεί αφ' εαυτός να προκαλέσει στους πολίτες εύλογες και σοβαρές αμφιβολίες όσον αφορά την ανεξαρτησία και την αμεροληψία του συγκεκριμένου δικαστή κατά την άσκηση των δικαιοδοτικών καθηκόντων του περίπου 30 χρόνια αργότερα.

250. Όσον αφορά το αν ο σκοπός της επεξεργασίας δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί με άλλα μέσα, παρόλο που οι επίμαχες εθνικές διατάξεις καθιστούν δυνατό, όπως ισχυρίζεται η Δημοκρατία της Πολωνίας, να εξακριβώνεται κατά περίπτωση ότι ένας δικαστής που εξετάζει μια υπόθεση δεν έχει ασκήσει δραστηριότητες που μπορεί να δημιουργήσουν την εντύπωση ότι δεν είναι απολύτως αντικειμενικός, παρέχουν στους πολίτες διευρυμένη πρόσβαση σε ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα²¹⁶. Ο δεδηλωμένος σκοπός των επίμαχων διατάξεων θα μπορούσε να έχει επιτευχθεί με πολύ λιγότερο επεμβατικά μέσα, παρέχοντας, για παράδειγμα, στους δικηγόρους των διαδίκων σε μια υπόθεση, πρόσβαση στα επίμαχα δεδομένα και περιορίζοντας κάθε μεταγενέστερη δημόσια γνωστοποίηση δεδομένων που δεν συνδέονται με τον ειδικό και οριοθετημένο σκοπό της διασφάλισης της δικαστικής αμεροληψίας.

251. Η επεξεργασία των επίμαχων ευαίσθητων δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα αποτελεί σημαντικό περιορισμό του δικαιώματος των δικαστών στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και τους δικαιώματός τους στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα δυνάμει του άρθρου 7 και του άρθρου 8, παράγραφος 1, του Χάρτη, που βαίνει πέραν του μέτρου που είναι αναγκαίο για την επίτευξη του σκοπού που επιδιώκει.

252. Συνεπώς, προτείνω στο Δικαστήριο να κρίνει ότι το άρθρο 88a του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, το άρθρο 45, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 8, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων, αντιτίθενται στο άρθρο 7 και το άρθρο 8, παράγραφος 1, του Χάρτη, καθώς και στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ε', το άρθρο 6, παράγραφος 3, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, του ΓΚΠΔ.

²¹⁵ Απόφαση της 29ης Μαρτίου 2022 (C-132/20, EU:C:2022:235, σκέψη 107).

²¹⁶ Τα πρόσωπα αυτά ενδέχεται να έχουν πρόσβαση σε ευαίσθητα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λόγους που ουδόλως συνδέονται με τον σκοπό γενικού συμφέροντος που επικαλείται η Δημοκρατία της Πολωνίας. Πρβλ. απόφαση της 22ας Ιουνίου 2021, *Latvijas Republikas Saeima* (Βαθμοί ποινής) (C-439/19, EU:C:2021:504, σκέψη 118).

VII. Επί των δικαστικών εξόδων

253. Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.

254. Εν προκειμένω, τόσο η Επιτροπή όσο και η Δημοκρατία της Πολωνίας ζήτησαν, αντιστοίχως, να καταδικαστεί η αντίδικος στα δικαστικά έξοδα.

255. Δεδομένου ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας ηττήθηκε, εξαιρουμένης της δεύτερης αιτίας, πρέπει να καταδικασθεί στα τέσσερα πέμπτα των δικαστικών εξόδων, περιλαμβανομένων των τεσσάρων πέμπτων των δικαστικών εξόδων της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων, σύμφωνα με το σχετικό αίτημα της Επιτροπής.

256. Κατά το άρθρο 140, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, τα κράτη μέλη που παρενέβησαν στη δίκη φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα. Συνεπώς, το Βασίλειο του Βελγίου, το Βασίλειο της Δανίας, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, η Δημοκρατία της Φινλανδίας και το Βασίλειο της Σουηδίας φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

VIII. Πρόταση

257. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, προτείνω στο Δικαστήριο:

- να αναγνωρίσει ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ το άρθρο 42a, παράγραφοι 1 και 2, και το άρθρο 55, παράγραφος 4, του *ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych* (νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων), της 27ης Ιουλίου 2001 (Dz. U. του 2001, αριθ. 98, θέση 1070), όπως τροποποιήθηκε με τον *ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw* (νόμο περί τροποποίησης του νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, του νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και ορισμένων άλλων νόμων), της 20ής Δεκεμβρίου 2019 (Dz. U. του 2020, θέση 190, στο εξής: τροποποιητικός νόμος) (στο εξής: τροποποιηθείς νόμος περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων), το άρθρο 26, παράγραφος 3, και το άρθρο 29, παράγραφοι 2 και 3, του *ustawa o Sądzie Najwyższym* (νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου), της 8ης Δεκεμβρίου 2017 (Dz. U. του 2018, θέση 5), όπως τροποποιήθηκε με τον τροποποιητικό νόμο (στο εξής: τροποποιηθείς νόμος περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου), το άρθρο 5, παράγραφοι 1a και 1b, του *ustawa – Prawo o ustroju sądów administracyjnych* (νόμου περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων), της 25ης Ιουλίου 2002 (Dz. U. του 2002, θέση 1269), όπως τροποποιήθηκε με τον τροποποιητικό νόμο (στο εξής: τροποποιηθείς νόμος περί οργανώσεως των διοικητικών δικαστηρίων), καθώς και το άρθρο 8 του τροποποιητικού νόμου, τα οποία απαγορεύουν σε όλα τα εθνικά δικαστήρια να ελέγχουν την πλήρωση των απαιτήσεων του ενωσιακού δικαίου περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), ερμηνευόμενες υπό το πρίσμα της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όσον αφορά το άρθρο 6, παράγραφος 1, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950·

- να αναγνωρίσει ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ το άρθρο 107, παράγραφος 1, σημεία 2 και 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων και το άρθρο 72, παράγραφος 1, σημεία 1 έως 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου, τα οποία επιτρέπουν να χαρακτηριστεί ως πειθαρχική παράβαση ο έλεγχος της πλήρωσης των απαιτήσεων του ενωσιακού δικαίου περί ανεξάρτητου και αμερόληπτου δικαστηρίου, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως, η Δημοκρατία της Πολωνίας παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη, καθώς και από το άρθρο 267 ΣΛΕΕ·
- να αναγνωρίσει ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, εξουσιοδοτώντας το Izba Dyscyplinarna (πειθαρχικό τμήμα) του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Πολωνία), του οποίου η ανεξαρτησία και αμεροληψία δεν είναι εγγυημένες, την εξουσία εκδίκασης υποθέσεων που επηρεάζουν άμεσα το καθεστώς και την άσκηση του λειτουργήματος των δικαστών και των βοηθών δικαστών, όπως, αφενός, οι αιτήσεις χορήγησης έγκρισης για την άσκηση ποινικής δίωξης κατά δικαστών και βοηθών δικαστών ή για τη σύλληψή τους και, αφετέρου, οι υποθέσεις εργατικού και κοινωνικοασφαλιστικού δικαίου που αφορούν δικαστές του Sąd Najwyższy (Ανωτάτου Δικαστηρίου) και οι υποθέσεις που αφορούν τη συνταξιοδότηση των εν λόγω δικαστών, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ·
- να αναγνωρίσει ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας, θεσπίζοντας και διατηρώντας σε ισχύ το άρθρο 88a του τροποποιηθέντος νόμου περί οργανώσεως των τακτικών δικαστηρίων, το άρθρο 45, παράγραφος 3, του τροποποιηθέντος νόμου περί του Ανωτάτου Δικαστηρίου και το άρθρο 8, παράγραφος 2, του τροποποιηθέντος νόμου περί των διοικητικών δικαστηρίων, προσέβαλε το δικαίωμα στον σεβασμό της ιδιωτικής ζωής και το δικαίωμα στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που κατοχυρώνονται στο άρθρο 7 και το άρθρο 8, παράγραφος 1, του Χάρτη, καθώς και στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχεία γ' και ε', το άρθρο 6, παράγραφος 3, και το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων)·
- να καταδικάσει τη Δημοκρατία της Πολωνίας να καταβάλει τα τέσσερα πέμπτα των δικαστικών εξόδων, περιλαμβανομένων των τεσσάρων πέμπτων των δικαστικών εξόδων της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων.
- να καταδικάσει το Βασίλειο του Βελγίου, το Βασίλειο της Δανίας, το Βασίλειο των Κάτω Χωρών, τη Δημοκρατία της Φινλανδίας και το Βασίλειο της Σουηδίας στα δικαστικά έξοδά τους.